

Motion till riksdagen 2013/14:Fi308

av Mikael Damberg m.fl. (S)

Lägst arbetslöshet i EU 2020

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	5
Inledning	6
En aktiv näringspolitik genom strategisk samverkan	7
Stäng rekryteringsgapet.....	7
Vänd utvecklingen i skolan – höj Sveriges kompetens.	8
Investera för framtiden.....	9
Mer tid för vård.....	9
Jobb, skola och sjukvård går före stora skattesänkningar.....	10
1. Det ekonomiska läget.....	11
Världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen	12
Den amerikanska ekonomin har vänt	13
Europa inleder återhämtningen	15
Konjunkturen i Sverige stärks	19
... men arbetslösheten har bitit sig fast	20
... och kunskapsresultaten i skolan sjunker.....	24
Färre får chansen att läsa vidare.....	26
Rekryteringsgapet har vidgats.....	27
Klyftorna har ökat	29
Fördelningseffekter av Socialdemokraternas förslag	31
Ett mer jämställt Sverige.....	33
Fördelningseffekt av Socialdemokraternas förslag	35
2. Ekonomiskt ramverk	37
Finanspolitiskt ramverk.....	37
Uppföljning av de budgetpolitiska målen.....	37
Expertmyndigheterna	39
Sysselsättningspolitiskt ramverk	39
Investeringsplan	41
Socialdemokraternas bedömning av reformutrymmet.....	42
Utgiftstak.....	42
3. En aktiv näringspolitik genom strategisk samverkan	44
Ett nationellt innovationsråd	44

Fel! Okänt namn på

Strategiska samverkansprogram	45
Innovationsfond för tidiga skeden	46
Kompetenscentrum för offentlig upphandling.....	47
Fler och växande företag	47
Slopad sjuklönevecka	47
Stärkt kapitalförsörjning för inkubatorer	48
Nyföretagargaranti.....	48
Samverkansstiftelser.....	49
Underlätta generationsväxling – regionala företagarförmedlingar	50
Basfinansiering till Aktörsrådet.....	51
Studentmedarbetare	51
Export.....	51
Ökat exportfrämjande till nya marknader	52
Stärka Sveriges internationella tillgänglighet	53
Enklare för små och medelstora exportföretag att söka stöd	54
Subventionerade garantiavgifter för förstagångsexportörer	54
Stöd till exportorienterade företagsnätverk.....	54
Besöksnäring	55
Marknadsföring av svenska destinationer utomlands	55
Insatser för destinationsutveckling i tidigare skeden	55
Fler jobb i hela landet.....	56
4. Stäng rekryteringsgapet.....	57
90-dagarsgarantin – unga ska jobba eller studera.....	57
Införandet av 90-dagarsgarantin – en plan för den kommande mandatperioden	59
Regeringens politik är ineffektiv	60
Utbildningskontrakt.....	61
Bättre övergång från studier till arbetsliv	62
Bättre matchning – avskaffa aktivitetsförbud.....	63
Bättre möjligheter – fler utbildningsplatser.....	64
Yrkesintroduktionsjobb	64
Fler jobb och praktikplatser för unga.....	65
Extratjänster	66
Avskaffa fas 3.....	67
Gör Arbetsförmedlingen till en matchningsspecialist.....	68
Korttidsarbete	70
5. Vänd utvecklingen i skolan och höj sveriges kompetens	71
Höj kunskapsresultaten i skolan genom tidiga insatser	72
Mindre klasser i lägre åldrar.....	73
Anställ 1 000 nya specialpedagoger och speciallärare	73
Utbilda 1 000 nya förskollärare	74
Stärk skolorna med tuffast förutsättningar.....	75
Läxhjälp för alla istället för läx-RUT till några	76
Färdplan för läraryrket.....	76
Läramiljard.....	76
Minska på administrationen – låt lärare vara lärare.....	77
Kvalitetssatsning på lärarutbildningen	77

Fel! Okänt namn på

Stärk det pedagogiska ledarskapet	78
Utökad skolplikt.....	78
Obligatorisk sommarskola	79
Svensk arbetsmarknad kräver gymnasieutbildning	79
Stärk kontakten med arbetslivet	80
Fler jobb kräver mer utbildning	80
Svensk arbetsmarknad kräver gymnasieutbildning	80
16 000 nya platser inom högskolan.....	81
Treterminssystem.....	82
6. Investera för framtiden	83
Bättre infrastruktur.....	83
Satsning för punktliga tåg året om	83
Bättre vägar för industri och landsbygd	84
Fler bostäder.....	84
Byggbonus för studentlägenheter och lägenheter för unga	85
Snabbare och enklare process för bostadsbyggande.....	85
Nationell byggpakt.....	85
Gemensamt ansvar för ökade investeringar i nyproduktion	86
Kreditgarantier för renovering	86
Ledarskap för klimat och miljö	87
Miljömålsinvesteringsprogram.....	87
Hejda övergödningen	88
Klara den biologisk mångfalden	88
Investeringar i solenergi.....	88
Miljöbilsbonus och registreringsavgift.....	89
7. Mer tid för vård	90
Minska administrationen	90
Mer personal	91
En välfungerande vård för äldre.....	92
Ytterligare insatser	93
Patientinflytande	93
Missbruksvård.....	93
Hiv-information	93
Handikapporganisationerna.....	93
8. Utveckla den svenska modellen	95
Väl fungerande försäkringar.....	96
En väl fungerande försäkring vid sjukdom	97
Investera i bättre arbetsmiljö och företagshälsovård	98
Stärk barnfamiljerna.....	98
Höj barnbidraget	98
Höj underhållstödet	99
En utvecklande fritid för alla barn.....	99
Barnomsorg på kvällar, nätter och helger	99
Äldres villkor	100
Ett kreativt Sverige.....	101
Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott.....	101
Handslag med föreningslivet.....	101

Fel! Okänt namn på

Stimulansbidrag till musik- och kulturskolan.....	101
Fri entré på statliga museer.....	101
Utökning av scenkonstallianserna	102
Access – ett kulturarvs- och jobbprojekt	102
Statens verksamhet	102
Nya insatser mot brottsligheten	102
Åtgärder mot den organiserade brottsligheten.....	103
Effektivare polis	103
Ekonomisk brottslighet.....	104
Brottsförebyggande arbete.....	104
Ökat stöd till brottsoffer	104
Haverikommission för Nuonaffären	105
En aktiv FN-politik.....	105
9. Kommunsektorn	106
Ett rättvisare utjämningsystem för kommunsektorn	110
Insatser i budgetmotionen som påverkar kommunsektorn	110
Konsoliderad offentlig sektor	110
10. Finansiering.....	111
Skatter	111
Nej till ofinansierade inkomstskattesänkningar	111
Avskaffa ineffektiva skatteundantag	112
Avskaffa nedsättning av socialavgifter för unga som redan har ett jobb.....	112
Avskaffa nedsatt krogmoms	113
Nej till nedsatta egenavgifter.....	113
Nej till nystartszoner	113
Rättvisare skatter	114
Höjd skatt för miljonärer – sänkt skatt för pensionärer	114
Avskaffat avdrag för gåvor.....	114
Avskaffat avdrag för förvaltningsavgifter	114
RUT-avdraget behålls – med halverat tak	115
Nej till läx-RUT	115
Punktskatter, miljöskatter m.m.	115
Besparingar.....	116
APPENDIX 1 Reformen och finansiering	117
APPENDIX 2 Förslag till utgiftsramar för 2014	119
APPENDIX 3 Beräkning av statsbudgetens inkomster 2014	120

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget till 1 127 miljarder kronor för 2014, 1 147 miljarder kronor för 2015 samt 1 197 miljarder kronor för 2016.
3. Riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2014 i enlighet med tabellen i appendix 3.
4. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2014 i enlighet med tabellen i appendix 2.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i 63 kap. 3 a §, 65 kap. 5 § och 67 kap. 7 och 24 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) och begär att regeringen återkommer med lagförslag i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:1269) om gåvomottagare vid skattereduktion för gåva.
7. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands boende.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen av skattepolitiken.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om slopad generell nedsättning av arbetsgivaravgiften för unga i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen avslår regeringens förslag om reducerad arbetsgivaravgift i nystartszoner.
11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om förändringar i jobbskatteavdraget i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om förändring av RUT-avdraget i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skatt på kreosot i enlighet med vad som anförs i motionen.
14. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skatt på fluorerade gaser i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skatt på handelsgödsel i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om slopad avdragsrätt för gåvor i enlighet med vad som anförs i motionen.
17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om kreditgarantier för bostadsändamål i enlighet med vad som anförs i motionen.
18. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om höjd mervärdesskatt på restaurang- och cateringtjänster i enlighet med vad som anförs i motionen.

Fel! Okänt namn på

19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skatt på naturgrus i enlighet med vad som anförs i motionen.
20. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skatt på bekämpningsmedel i enlighet med vad som anförs i motionen.
21. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skatt på avfall i enlighet med vad som anförs i motionen.
22. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om korttidsarbete med de ändringar som anges i motionen.
23. Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning med de ändringar som anges i motionen.

Inledning

Full sysselsättning är vår övergripande politiska prioritering. Skapandet av fler jobb och aktiva insatser mot arbetslösheten går före allt annat. Jobben ska sättas främst i hela den ekonomiska politiken. Vi socialdemokrater ska vidta de åtgärder som krävs för att bryta arbetslösheten och få fler människor i arbete.

Sverige är ett av världens bästa länder att leva i. Svensk ekonomi är underliggande stark och hittills har vi klarat oss jämförelsevis lindrigt undan krisen i Europa. Många års investeringar och hushållning med statens finanser har lagt en stabil grund för att hantera såväl strukturomvandling som konjunktursvängningar.

Men nu syns allt fler tecken på att Sverige är på väg åt fel håll. Oron för framtiden växer. Kommer jobben att räcka till? Kommer vi att klara en välfärd med hög kvalitet? Kommer vi att klara klimatutmaningen? Kommer också mina barn och barnbarn att kunna ha det bra? Arbetslösheten är ungefär åtta procent. Antalet långtidsarbetslösa har nära nog tredubblats sedan 2007 och ungdomsarbetslösheten är högre än i nästan alla jämförbara länder. Kunskapsresultaten i grundskolan har fallit sju år i rad och antalet högskoleplatser har reducerats med 16 000 bara de senaste två åren. Sveriges position som kunskapsnation är hotad.

En viktig anledning till de växande problemen är att Sverige i dag inte investerar i framtiden på det sätt som vi tidigare gjort. Detta är till stor del en följd av politiska prioriteringar. Sänkta skatter har fått gå först. Skatterna har nu sänkts med mer än 130 miljarder kronor.

Regeringens skattesänkarpolitik har inte varit utan konsekvenser, på kort och på lång sikt. Idag ser vi resultaten i form av sjunkande skolresultat och i att en hel ungdomsgeneration har svårt att ta klivet ut i vuxenlivet. Imorgon kommer effekterna i form av försvagad konkurrenskraft och växande svårigheter att finansiera välfärden.

Sverige står nu inför ett avgörande vägval. Regeringen har presenterat sin sista budget för den här mandatperioden. Den innehöll flera viktiga besked: För regeringen är det viktigaste att låna till skattesänkningar. De ofinansierade skattesänkningarna är 20 gånger större än investeringarna i skolan.

Regeringens politik är inte förenlig med det finanspolitiska ramverket. Överskottsmålet nås inte.

Vi socialdemokrater menar att det är dags att tänka om. Vi ska bo i ett land där man går till jobbet, tar ansvar och känner sig trygg. Där de unga får en jobbigare morgon, men ett rikare liv.

Därför finns ett mål som är viktigare än alla andra: Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Nu krävs fokus och samarbete för att svenska företag ska kunna växa och anställa. Då får vi också råd med en välfärd att vara stolta över. Då kan vi investera i framtiden och lösa de stora utmaningarna – klimatet, den åldrande befolkningen och tillväxt i den globala konkurrensen.

Det är dags för förändring. Våra prioriteringar är tydliga: Jobben först. Sedan skolan och vården. Mindre klasser och fungerande välfärd är viktigare än fler skattesänkningar.

En aktiv näringspolitik genom strategisk samverkan

Sverige tappar konkurrenskraft, vilket bekräftas av internationella jämförelser. Därför vill vi stärka Sveriges innovationsklimat. Det är de skarpaste idéerna och de bästa drömmarna som gör oss rika. Sveriges företagare ska vilja anställa fler. Frihandel och globalisering skapar stora möjligheter för Sverige och svenska företag. För att Sverige ska stå starkt i den internationella konkurrensen krävs ett väl utvecklat samarbete mellan politik, näringsliv, akademi och de fackliga organisationerna. Näringslivet är inget särintresse. Tillsammans ska vi undanröja hinder för expansion.

För att underlätta för småföretag att våga ta steget och anställa måste hela samhället vara med och dela på riskerna. Därför vill vi att staten tar över ansvaret för den andra sjuklöneveckan. Vi vill också se till att företagare får tillgång till kapital och forskning, kortare betaltider och en ny företagarförmedling.

Vi frigör drygt 2 miljarder kronor till investeringar för innovationer genom att omdisponera det statliga riskkapitalet. Vi avsätter därutöver 2 miljarder under fyra år – 500 miljoner årligen – för att stärka Sveriges konkurrenskraft genom Samverkansprogram. Syftet med dessa satsningar är att främja investeringar som väntas stärka svensk konkurrenskraft. Vi avskaffar också den andra sjuklöneveckan, investerar i exportfrämjande och banar väg för innovationsupphandling.

Stäng rekryteringsgapet

Socialdemokraterna har ett besked till alla unga som söker arbete: Det finns ett politiskt alternativ som inte har glömt er. Vi vill öka stödet och skapa nya vägar så att alla kan ta sin gymnasieexamen. Men vi kommer samtidigt att kräva att alla gör det – för så ser kraven ut på dagens arbetsmarknad. Vi stäl-

Fel! Okänt namn på

ler krav – men vi ger också ett tydligt löfte: Är du ung och arbetsför i Sverige ska du inte vara långtidsarbetslös – du ska i stället kunna arbeta eller studera.

Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast på en hög nivå. Ungefär 35 000 unga har idag varit arbetslösa ett halvår eller mer. Antalet långtidsarbetslösa har nästan tredubblats under regeringens tid vid makten. Arbetsmarknaden fungerar allt sämre. Nu måste vi ta tag i dessa utmaningar. Ingen människa ska behöva möta samhällsproblemen ensam.

Under den kommande mandatperioden, vid ett regeringsskifte, kommer vi att steg för steg införa en 90-dagarsgaranti för unga. År 2014 föreslår vi ett första steg i införandet. Med bättre studievägledning, en förstärkt och förbättrad arbetsförmedling, fler möjligheter till utbildning, stöd till anställningar genom Yrkesintroduktionsavtal och ett brett engagemang från alla offentliga arbetsgivare är det fullt möjligt att sätta stopp för ungdomsarbetslösheten.

Arbetslöshet är ett slöseri med människors kraft och lust. Just nu betalar Sverige dyrt för att sysselsätta långtidsarbetslösa med uppgifter som ingen efterfrågar på riktigt. Detta sker inom fas 3. Samtidigt ser vi stora behov av avlastning i välfärden. Det finns meningsfulla uppgifter i välfärden som behöver utföras men inte hinns med idag. Behovet av att höja boendekvaliteten är också stort i miljonprogrammets områden.

Vi har bestämt oss. Att bekämpa arbetslösheten är det viktigaste för oss socialdemokrater, och år 2020 ska Sverige ha EU:s lägsta arbetslöshet.

Vi använder 5 miljarder kronor för att ta ett första steg i 90-dagarsgarantin. Ungdomar ska jobba eller studera – inte vara långtidsarbetslösa. Vi använder 2 miljarder kronor till att investera i extratjänster och att avskaffa fas 3.

Vänd utvecklingen i skolan – höj Sveriges kompetens

Våra barns framtid ska inte vara ett experiment. Det är dags att ta ansvar för att varje barn får en bra skolgång. Regeringen väljer varje år skattesänkningar framför investeringar i skolan. För varje år med en borgerlig regering har skolresultaten sjunkit. Vi socialdemokrater vill genomföra de investeringar som regeringen väljer bort. Forskningen visar att det är effektivt att göra tidiga investeringar i barns lärande. Varje elev ska ges verkliga förutsättningar att nå sin fulla potential i skolan. Då måste stora klasser bli mindre. Mindre klasser möjliggör en högre kvalitet på undervisningen. Det ger mer tid för lärarna med varje enskild elev och möjliggör att varje elev ges stöd i sin utveckling. Det krävs för att höja resultaten i skolan. Vårt besked är: Mindre klasser – mer kunskap.

Det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter skickliga och engagerade lärare som har bra förutsättningar att bedriva en god undervisning. Ökande kunskapsresultat i skolan kräver att många ambitiösa och engagerade studenter väljer att utbilda sig till lärare, samt att vi klarar att behålla de bästa lärarna i yrket. Då ska det också löna sig att utbilda sig till och arbeta som lärare.

Fel! Okänt namn på

Regeringen väljer att kraftigt dra ned antalet högskoleplatser. Det riskerar Sveriges framtida konkurrenskraft. För att förbättra matchningen på arbetsmarknaden, stärka den enskildes möjligheter till arbete och bryta passiviteten som riskerar att slå ut människor från arbetsmarknaden vill vi investera i fler platser på yrkeshögskola, högskola och universitet.

Vi avsätter 2 miljarder kronor år 2014 för att minska klasstorleken i förskoleklass och årskurs 1–3, och använder en lärarmiljard för att stärka och utveckla läraryrket. Vi investerar i sammantaget 16 000 nya platser på yrkeshögskola, högskola och universitet.

Investera för framtiden

I ett exportberoende land som Sverige med långa avstånd är väl fungerande transporter en förutsättning för jobb och välfärd. Dessutom byggs det alldeles för lite i Sverige. Det hämmar tillväxten och gör det svårare för människor att flytta till jobb, utbildning och att bilda familj. Bostadsbristen och den låga takten på nybyggnation gör det svårare för oss att nå vårt mål om lägst arbetslöshet i EU år 2020.

Sverige ska visa ledarskap när vi möter klimatutmaningen och hoten mot vår miljö. För att hitta nya lösningar startar vi ett samverkansprogram för klimatinnovationer. Vi föreslår också ett miljömålsinvesteringsprogram för att Sverige ska nå miljömålen.

Vi avsätter mer än 2 miljarder kronor år 2014 för investeringar i infrastruktur och bostäder och för att Sverige ska nå miljömålen.

Mer tid för vård

Sjukvårdens kvalitet har steg för steg försämrats. Under sommaren 2013 har ett läkarupprop gått genom Sverige. Tusentals hårt arbetande läkare känner att de inte längre kan stå tysta. Vi behöver komma till rätta med vårdkrisen och återupprätta förtroendet för sjukvården.

Studier kring hur tiden används i vården visar att läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal tvingas ägna mycket tid åt annat än direkt patientarbete. För att sjukvården ska kunna fokusera på patienternas behov krävs bättre administrativa rutiner – men också mer resurser och mer personal.

Sjukvårdspersonal och patienter rapporterar om en pressad arbetssituation och vårdmiljö, som riskerar att leda till brister i patientsäkerheten. Trycket och belastningen på många akutmottagningar, vårdavdelningar, ambulanssjukvård, primärvård och andra verksamheter är mycket högt.

Vi behöver komma till rätta med vårdkrisen och återupprätta förtroendet för sjukvården. Nu behövs en riktad satsning på vård till äldre och minskad administration så att läkare och sjuksköterskor får mer tid för patienterna.

Fel! Okänt namn på

Vi avsätter 2 miljarder kronor år 2014 för en bättre sjukvård med mer tid för vård.

Jobb, skola och sjukvård går före stora skattesänkningar

Vi finansierar våra förslag. Vi säger nej till regeringens ofinansierade inkomstskattesänkningar, som bryter mot det finanspolitiska ramverket. Att skuldsätta hela svenska folket för att sänka skatten för dem som tjänar bäst är fel prioritering.

Vi säger nej till den ineffektiva nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga. I stället investerar vi i jobb och utbildning för ungdomar. Genom att säga nej till regeringens förslag har vi möjlighet investera i jobb och utbildning för unga – med 90-dagarsgarantin och en aktiv näringspolitik.

Vi säger nej till den ineffektiva nedsättningen av momsen för restauranger. I stället investerar vi i bättre skola. Genom att säga nej till regeringens förslag har vi möjlighet att investera i mindre klasser, bättre villkor för lärare och högre kvalitet i skolan.

Vi väljer att investera i våra barns skolgång, våra ungas jobb och våra äldres vård. Att avstå från ineffektiva skattesänkningar ger oss möjlighet att investera för framtiden – i fler jobb och bättre utbildning. Sverige står inför ett avgörande vägval. Vår hållning är tydlig:

Jobb, skola och sjukvård går före stora skattesänkningar.

1. Det ekonomiska läget

Konjunkturen i vår omvärld tar fart. Den amerikanska ekonomin har vänt, utsikterna för Europa ljusnar och Kina växer enligt plan. Bostadspriserna och bostadsinvesteringarna stiger i USA. Arbetslösheten sjunker. I Europa utjämnas konkurrensförhållandena – och därmed läggs grunden för bättre tillväxt de kommande åren. Den ekonomiska situationen är fortsatt svag i några EU-länder – främst länderna i Medelhavsområdet. Med en allt bättre utveckling i omvärlden stärks konjunkturläget i Sverige. Men de strukturella utmaningarna för svensk ekonomi består. Arbetslösheten är högre än i många jämförbara länder. Ungdomsarbetslösheten ligger kvar på en hög nivå. Antalet långtidsarbetslösa har nästan tredubblats under de senaste sex åren. Det betyder att utanförskapet cementeras. Sverige är på väg åt fel håll. Prognosmakarna är eniga om att det kommer att ha dröjt mer än tio år innan arbetslösheten når ned till den nivå som regeringen tog över. Det är tio förlorade år på svensk arbetsmarknad.

400 000 människor är arbetslösa i Sverige. Arbetslösheten är ungefär 8 procent. Det är högre än i många jämförbara länder. Flera länder – Norge, Danmark, Tyskland, Österrike, Nederländerna och Storbritannien – lyckas bättre än Sverige. Arbetslösheten i Sverige är idag betydligt högre än för sex år sedan. Under samma period har arbetslösheten sjunkit kraftigt i Tyskland.

Skolresultaten har sjunkit sju år i rad. Andelen elever som lämnar grundskolan utan behörighet stiger. Andelen ungdomar som kan börja högskolan sjunker. Den viktigaste framtidsutmaningen för Sverige är att vända utvecklingen i skolan. Det är också angeläget att säkerställa en rimlig nivå på investeringarna i högre utbildning.

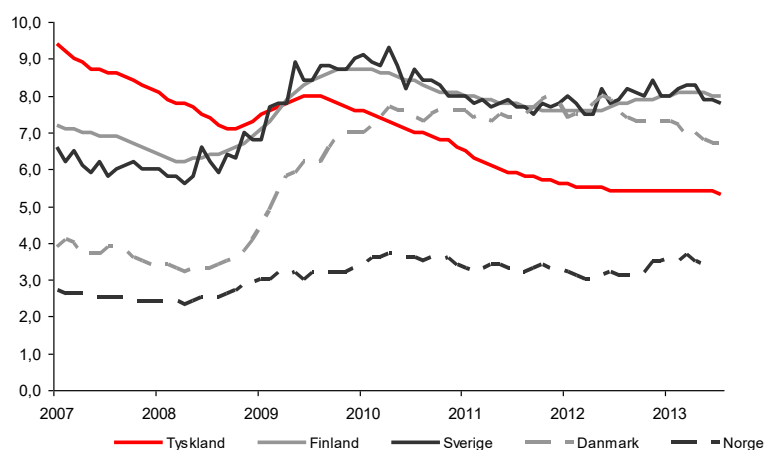
Rekryteringsgapet vidgas. Samtidigt som arbetslösheten är hög föreligger brist på rätt utbildad personal inom flera branscher och yrken. Den förda arbetsmarknadspolitiken är inte tillräckligt effektiv, och ger därför inte tillräckligt stöd till konjunkturuppgången.

Regeringen har misslyckats med sitt löfte om att bryta arbetslösheten och utanförskapet. Den höga arbetslösheten i Sverige håller tillbaka den ekonomiska utvecklingen och gör att utrymmet för nya ekonomiska reformer begränsas. Detta är en viktig anledning till att exempelvis Konjunkturinstitutet anser att utrymmet för ofinansierade reformer under nästa år är mycket begränsat.

Fel! Okänt namn på

Figur 1: Arbetslöshet i Sverige och viktiga konkurrentländer

Procentenheter, säsongsjusterat

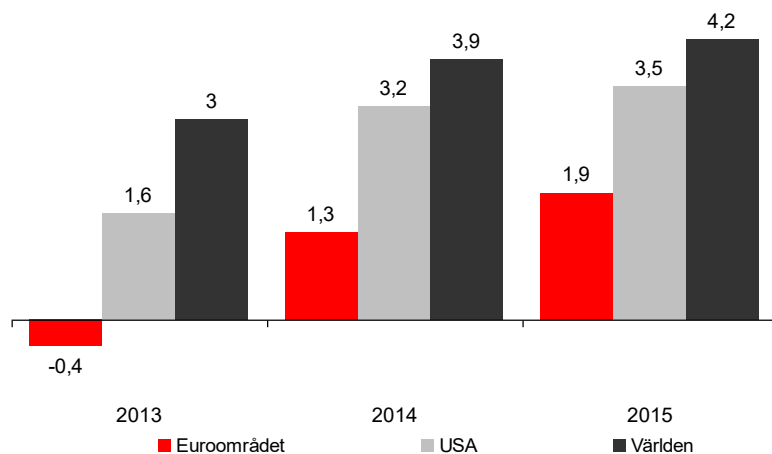

Källa: Eurostat.

Efter den svenska 1990-talskrisen lade Socialdemokraterna fast det finanspolitiska ramverket – med överskotts målet, utgiftstaken, det kommunala balanskravet och den sammanhållna budgetprocessen. Det ramverket har tjänat Sverige väl. Ordning och reda i statens finanser är en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar. Nu för regeringen en politik som inte är förenlig med överskotts målet.

Världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen

Sedan finanskrisen 2008–2009 har världsekonomin genomgått en utdragen lågkonjunktur. Nu står det klart att konjunkturen i USA har vänt – och att Europa börjar känna fast mark under fötterna. Några nedåtrisker återstår. Det är alltså osäkert vilka konsekvenser den väntade nedmonteringen av den mycket expansiva penningpolitiken i USA kommer att få. I Europa råder alltså viss osäkerhet om tillståndet i banksystemet – framför allt i Spanien. En allt högre tillväxttakt på global nivå väntas likafullt de närmaste åren.

Figur 2: Tillväxt i omvärlden*Procentenheter*

Källa: Riksbanken, Penningpolitisk uppföljning september 2013.

Den amerikanska ekonomin har vänt

I USA ser vi en stabil återhämtning. Investmentbanken Lehmann Brothers krasch år 2008 markerade början på finanskrisen. Kraschen härrörde främst från långvariga obalanser på den amerikanska bostadsmarknaden, i kombination med otillräckligt reglerade finansmarknader. Under flera år hade långivningen blivit alltför lättvindig, och bidragit till en ohållbar prisutveckling. Samtidigt skapades komplexa finansiella instrument med begränsad insyn som gav långivarna möjlighet att dölja de risker som krediterna var förknippade med när de såldes vidare.

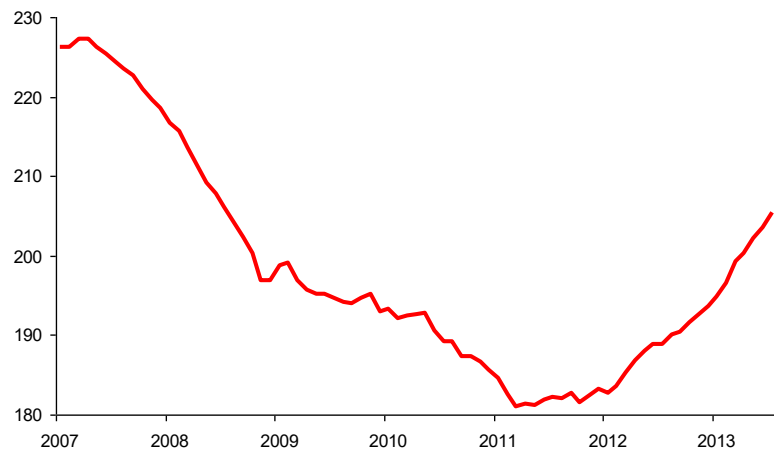
När den amerikanska bostadsbubblan brast stramades kreditgivningen åt i hela ekonomin. Både företag och hushåll såg över sin skuldsättning, vilket resulterade i minskande efterfrågan, stigande arbetslöshet och en utdragen lågkonjunktur. Under det senaste året har vi också sett en återhämtning på den amerikanska bostadsmarknaden. Priserna har vänt uppåt, och nybyggnationen har stigit.

Från den amerikanska regeringens och centralbankens sida har svaret på krisen varit en aktiv finans- och penningpolitik. Den amerikanska styrräntan sänktes kraftigt och har legat i spannet 0–0,25 procent sedan finanskrisens utbrott i slutet av 2008. Centralbanken har också använt sig av kvantitativa lättnader – köp av bostads- och statsobligationer – för att stimulera efterfrågan. Den federala budgeten har drivits med stora underskott. Dessa stimulanser har burit frukt.

Fel! Okänt namn på

Figur 3: Amerikanska huspriser

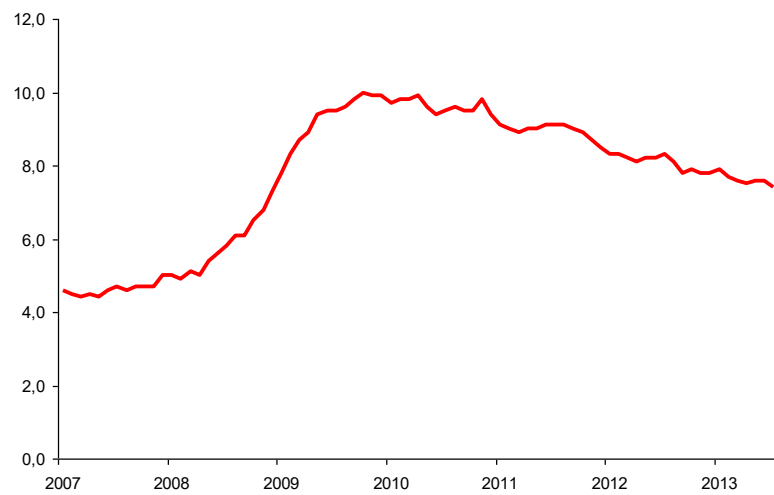
Säsongjusterat husprisindex (januari 1991 = index 100)

Källa: Federal Housing Finance Agency.

Figur 4: Arbetslöshet i USA

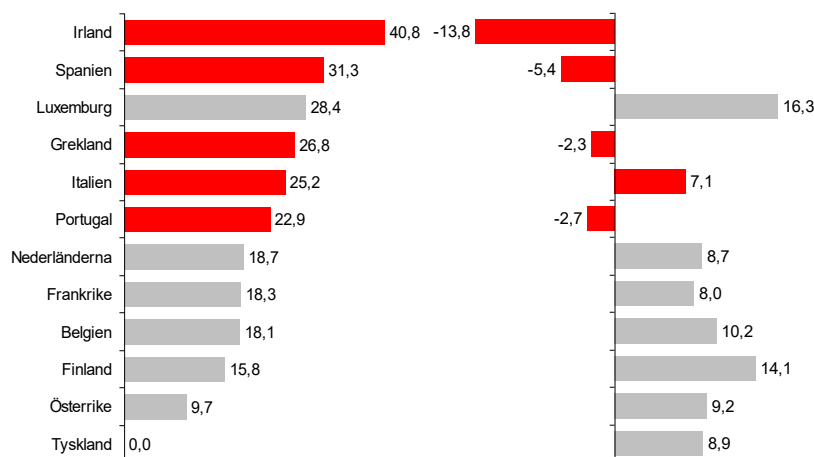
Procent (säsongrensad)

Källa: Bureau of Labor Statistics.

Figur 5: Konkurrensförhållanden i euroområdet

Förändring i enhetsarbetskostnader 2000–2008 resp. 2008–2012

Källa: Eurostat.

Inför årsskiftet stod USA inför det så kallade budgetstupet – en okontrollerad åtstramning av finanspolitiken. Denna problematik avväjdes. De åtstramningar som därefter har genomförts – underskottet väntas minska till 4 procent av BNP 2013, från 7 procent 2012 – har bidragit till att tillväxten är lägre i år än 2012, dock något högre än i Sverige. Nu pågår återigen en diskussion i kongressen om lånetaket, som kan få okontrollerade konsekvenser. En sådan utveckling vore riskabel och olycklig.

Den mycket expansiva penning- och finanspolitik som förts i USA är inte hållbar i längden. När återhämtningen tagit fart kommer den amerikanska regeringen att behöva minska de stora underskotten i statsbudgeten och betala av på statsskulden. På samma sätt kommer centralbanken att behöva höja styrräntan till mer normala nivåer. Detta kommer att verka återhållande på den amerikanska tillväxten i framtiden.

Centralbanken signalerade under våren att de kvantitativa lättnaderna kommer att fasas ut. Dessa signaler bidrog till en snabb uppgång i obligationsräntorna och viss oro på de finansiella marknaderna. De långa räntorna låg emellertid kvar på jämförelsevis låga nivåer, vilket antyder att utfasningen kommer att kunna äga rum utan att äventyra den tilltagande tillväxten. Sedan dess har centralbanken tonat ned behovet av åtgärder i närtid. Utfasningen av de kvantitativa lättnaderna utgör dock en risk för utvecklingen framgent.

Europa inleder återhämtningen

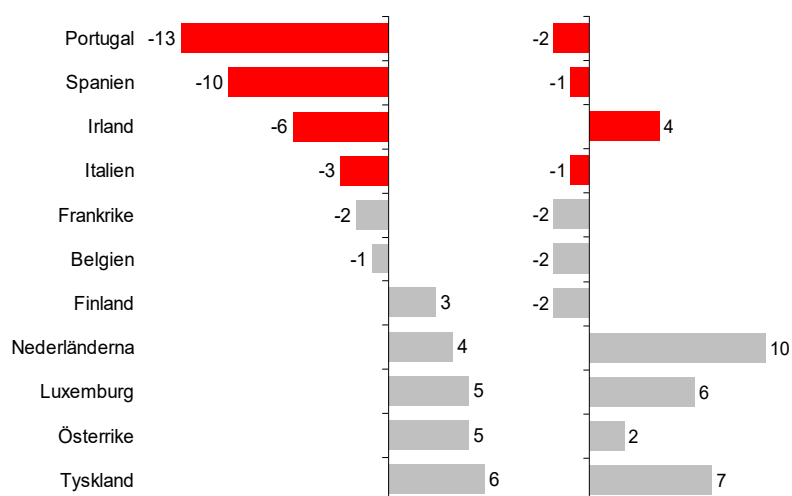
Det mest centrala för vårt lands ekonomiska utveckling är situationen i vårt närområde – Europa och euroområdet. På EU-nivån har flera överenskom-

Fel! Okänt namn på

melser ingåtts i syfte att lägga grunden för förstärkt hållbarhet i medlemsländernas offentliga finanser.

Figur 6: Bytesbalans¹

Bytesbalans år 2008 resp. 2012 (procent av BNP)

Källa: OECD.

En av de grundläggande orsakerna till den ekonomiska krisen i euroområdet är att konkurrensförhållandena inom valutaområdet utvecklades på ett ohållbart sätt under åren efter att den gemensamma valutan skapades. Samtidigt som enhetsarbetskostnaderna i Tyskland var konstanta under perioden 2000–2008, så ökade de kraftigt i Medelhavsländerna och Irland. Därmed urholkades konkurrenskraften i valutaområdets södra delar samt Irland.

Allt svagare konkurrenskraft bidrog till att krisländerna exporterade allt mindre – och importerade allt mer. Således försvagades bytesbalansen i Medelhavsländerna och Irland. Underskotten finansierades med stigande upplåning – hos hushållen och inom det offentliga. Oförmåga att betala tillbaks dessa skulder – eller tvivel om denna förmåga – har varit orsaken till återkommande oro på finansmarknaden.

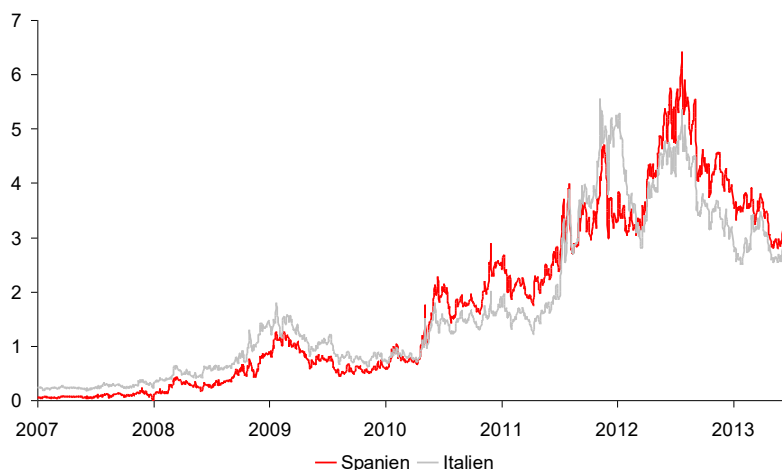
Nu ser vi att eurozonen börjar komma till rätta med vissa av de underliggande problemen. Under senare år har tillverkningskostnaderna stigit snabbare i Tyskland än i krisländerna. Under perioden 2008–2012 steg enhetsarbetskostnaderna med ungefär 10 procent i Tyskland. Samtidigt sjönk de i Portugal, Grekland, Spanien och Irland. Därmed har konkurrensförhållandena utjämnats något. Denna process kommer sannolikt att fortgå under åren framöver.

¹ Grekland utelämnat av OECD på grund av osäkerhet kring datakvalitet.

Den utjämning av kostnadsläget inom valutaområdet som har börjat under åren 2008–2012 har inneburit att krisländernas stora bytesbalansunderskott kring år 2008 har minskat. Irland uppvisar numera ett bytesbalansöverskott, samtidigt som Portugal, Spanien och Italien uppvisade mycket små underskott år 2012.

Figur 7: Ränteskillnad mot Tyskland

Skillnad i marknadsräntor för 10-åriga statsobligationer (procentenheter)

Källa: ECB.

Eurokrisen härstammar ur reala obalanser. Kostnadsläget utvecklades på ett ohållbart sätt i valutaområdets periferi. Det innebar att länderna skuldsatte sig hos omvärlden. Sedan ett antal år går utvecklingen i rätt riktning. Kostnadsläget har pressats tillbaka – och utbytet med omvärlden har närmast sig mer hållbara nivåer. Därmed har grunden börjat läggas för att Europa inleder återhämtningen från de senaste årens kris.

En annan indikation på att förhållandena i eurozonen blivit mer stabila är att oron på finansmarknaden avtagit sedan sommaren 2012. Den höga offentliga skuldsättningen i hela eurozonen bidrog till spekulationer om betalningsinställelser och valutaomläggningar för enskilda länder. Även den svenska regeringen deltog i dessa spekulationer. Under hösten 2012 framhöll finansministern att Grekland borde lämna eurozonen. Detta bidrog inte till stabilitet i Europa. Uttalandet avfärdades kraftigt av Tysklands finansminister – och sedan dess har spekulationer om att Grekland, eller andra länder, skulle lämna valutasamarbetet avtagit.

Den viktigaste faktorn bakom mer stabila förhållandena på finansmarknaden var Europeiska centralbankens besked förra sommaren att banken står beredd att göra vad som krävs för att hålla samman valutaområdet. Detta besked bidrog till lägre räntor i de utsatta länderna, vilket i sin tur stärkte förtroendet för ländernas förmåga att kunna finansiera och minska sina statskulder.

Fel! Okänt namn på

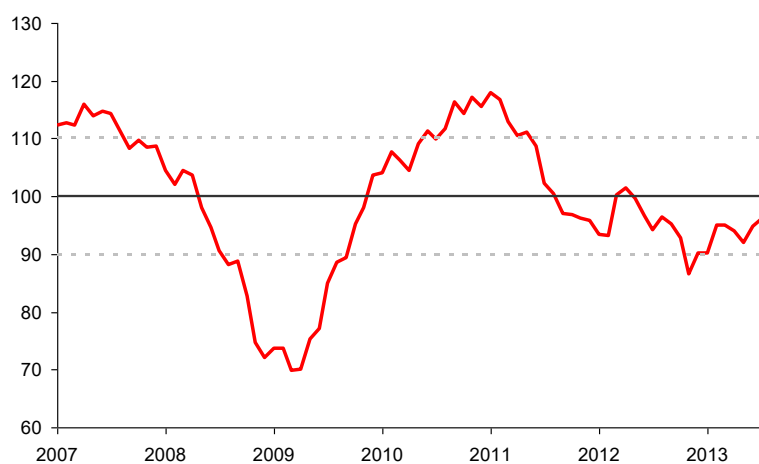
Under våren befarades den osäkra politiska situationen i Italien kunna leda till ökad oro för landets utveckling. Hittills har dessa förväntningar kommit på skam. Ränteskillnaden mot Tyskland har stabiliserat sig på en nivå som ligger långt under förra sommarens toppnivåer.

De ekonomiska svårigheterna inom euroområdet avspeglar sig tydligt i utvecklingen på arbetsmarknaden. Under det senaste året har sysselsättningen inom euroområdet sjunkit. Arbetslösheten i valutaområdet har ökat till dryga 12 procent. Arbetslösheten skiljer sig dock kraftigt inom euroområdet. I vissa länder – som Tyskland och Österrike är arbetslösheten mycket låg, medan den är hög och stiger i andra. Särskilt allvarig är utvecklingen i Spanien och Grekland som har mer än 25 procents arbetslöshet.

Tudelingen på den europeiska arbetsmarknaden försvårar jämförelser med Sverige. Det är uppenbart att svensk arbetsmarknad utvecklats bättre än i Medelhavsländerna och Irland. Samtidigt har sysselsättningsgraden stigit i de länder som är mer jämförbara med Sverige. Under samma period har sysselsättningsgraden sjunkit i Sverige.

Figur 8: Konjunkturinstitutets barometerindikator

Index

Källa: Konjunkturinstitutet, september 2013.

Europas ekonomi kommer att växa långsamt under de kommande åren. De obalanserade konkurrensförhållandena inom euroområdet måste alltså jämnas ut sig. Det kommer att verka återhållande på tillväxten i de länder som måste sänka sitt relativa kostnadsläge. Möjligheterna till finanspolitiska stimulanser begränsas av att de stora länderna i Europa redan är högt skuldsatta. Samtidigt har det visat sig att den Europeiska centralbankens agerande har bidragit till betydligt stabilare förhållanden på den europeiska finansmarknaden. Risker för en oordnad upplösning av euroområdet måste idag betraktas som mycket liten. Den kvarvarande risken för en europeisk återhämtning är situationen i banksystemet i vissa medlemsländer.

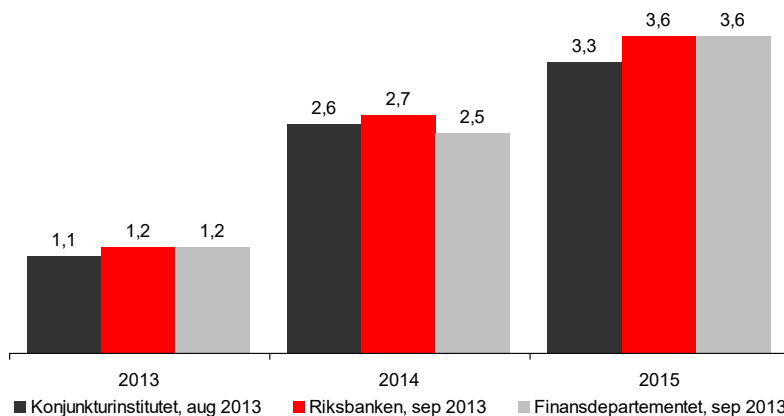
Konjunkturen i Sverige stärks ...

De förbättrade utsikterna i omvärlden börjar också få genomslag i Sverige. Sveriges ekonomiska utveckling är tätt sammankopplad med utvecklingen i vår omvärld. De flesta bedömare är överens om att Sveriges ekonomiska utveckling kommer att vara relativt måttlig under innevarande år – med hög arbetslöshet och låg tillväxt – men att världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen under nästa år.

Flera indikatorer pekar på en positiv utveckling framöver. Den finansiella oron under sommaren 2012 påverkade stämningläget i svensk ekonomi, och framtidstron sjönk. Exportindustrin pressades också av en allt starkare kronkurs – vilket i sin tur föranledde stora varsel om uppsägningar under hösten 2012. Även dessa varsel bidrog till ett mer nedtryckt stämningläge. Mot slutet av året minskade varselvolymen. Utvecklingen från hösten 2008 och våren 2009 upprepade sig inte. Därmed minskade hushållens upplevda osäkerhet.

Figur 9: Prognoser för den svenska ekonomins tillväxttakt

Procent

Källa: Konjunkturläget augusti 2013, Penningpolitisk uppföljning september 2013, Budgetproposition 2014.

Sedan årsskiftet, och i takt med att utvecklingen i vår omvärld förbättrats, har hushållens och företagens tro på framtiden stärkts. Konjunkturinstitutets barometerindikator har stigit och ligger för närvarande i nivå med sitt historiska genomsnitt. Även andra indikatorer på stämningläget i näringslivet – inköpschefernas index i både industrin och tjänstesektorn – har stärkts under innevarande år.

En annan indikator på framtidstron i svensk ekonomi är Stockholmsbörsen. Sedan förra sommarens botten har OMX Stockholm 30 index stärkts kraftigt. Det är tydligt att starkare förväntningar om framtiden har etablerats under innevarande år.

Nu är samtliga prognosmakare överens om att tillväxten tar fart. 2014 kommer att vara ett betydligt starkare år än 2013. Finansdepartementet, Kon-

Fel! Okänt namn på

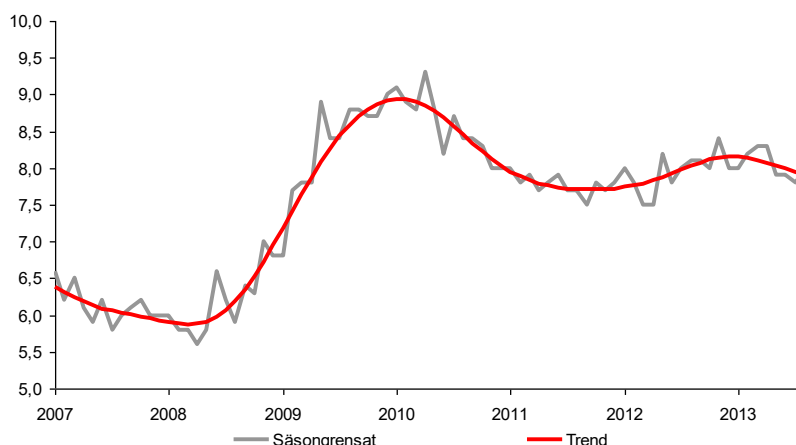
junkturinstitutet och Riksbanken är eniga i sin syn på framtiden. Under nästa år växer svensk ekonomi med ungefär 2,5 procent – och 2015 väntas bli ett gott konjunkturår, med en tillväxttakt väl över 3 procent.

... men arbetslösheten har bitit sig fast ...

De strukturella problemen i svensk ekonomi består. Arbetslösheten har bitit sig fast på en hög nivå. Antalet långtidsarbetslösa har nästan tredubblats under regeringens tid vid makten. Ungdomsarbetslösheten har etablerat sig mellan 20 och 25 procent.

Figur 10: Arbetslöshet i Sverige

Procent av arbetskraften

Källa: Arbetskraftsundersökningen, säsongrensad och trend för 15–74 år (SCB).

Den svenska arbetslösheten är hög – både i en historisk jämförelse och i förhållande till jämförbara länder. I augusti 2013 stod 406 000 människor², 8,0 % av arbetskraften, utan ett arbete.

Arbetslösheten har etablerat sig på en hög nivå, trots de mer gynnsamma förhållanden som rådde i ekonomin när konjunkturen stärktes efter finanskrisen under åren 2010 och 2011. Att så många saknar jobb är en tragedi både för Sverige och för dem som drabbas. För att den svenska ekonomin fortsättningsvis ska förmå skapa välbästand krävs att fler är med och bidrar. Regeringen har misslyckats med sitt löfte om att bryta utanförskapet och arbetslösheten. Idag är arbetslösheten nästan 2 procentenheter högre än för sex år sedan.

Frånvaron av en aktiv politik för bättre matchning – med insatser i utbildning, omskolning och kompetensutveckling – bidrar till att många fastnar i

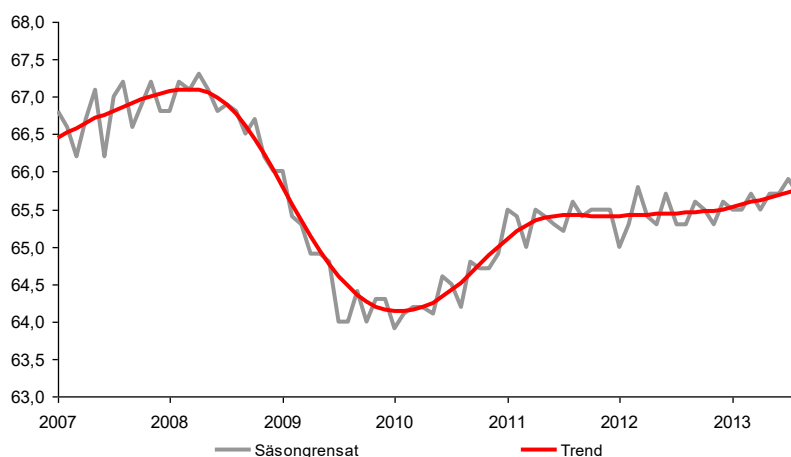
² SCB, Befolkningen 15–74 år, säsongrensade data (AKU).

arbetslöshet. Därför hämmas takten i arbetslöshetsnedgången. Arbetslösheten kommer därmed att ligga kvar på en hög nivå under många år framöver.

Sysselsättningsgraden bland utrikes födda har bitit sig fast på en alltför låg nivå. Den nuvarande integrationspolitiken har nått vägs ände. Det dröjer alltför länge tills människor som kommer till Sverige är självförsörjande. Idén att bedriva en integrationspolitik som är skild från jobbpolitik och välfärdspolitik är föråldrad. Vägen in i Sverige ska byggas med samma lagar och regler, försäkringar och strävan efter rättvisa som gäller för alla. Alla steg i mottagandet ska syfta till att hitta jobb.

Figur 11: Sysselsättningsgrad (15–74 år)

Procent av befolkningen

Källa: SCB, AKU.

Sysselsättningen har under flera år legat på en låg nivå. Sysselsättningsgraden är idag lägre än för sex år sedan. Konjunkturuppgången under åren 2010 och 2011 innebar att sysselsättningen återhämtade sig något – varefter den positiva utvecklingen stannade av. Nu stiger sysselsättningen långsamt. Frånvaron av aktiva insatser håller tillbaka den positiva utvecklingen. I denna låga takt kommer det att dröja många år innan sysselsättningen åter ligger på samma nivå som den gjorde för sex år sedan.

Två förändringar på den svenska arbetsmarknaden är särskilt problematiska. Dels står allt fler unga utan arbete och dels är allt fler människor arbetslösa längre. De studenter som i våras lämnade gymnasieskolan möttes av färre möjligheter att studera vidare och otillräckliga möjligheter att hitta ett jobb. Risken är att många unga fastnar i passivitet som bryter ned arbetsförmåga och självkänsla.

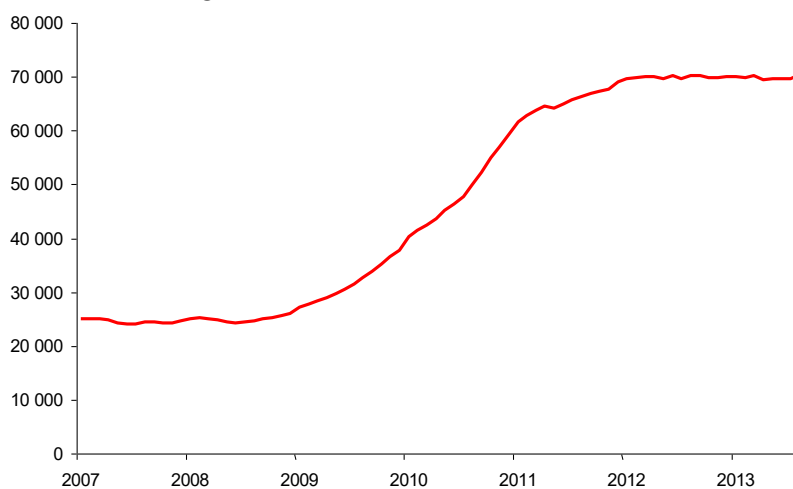
Sedan 2007 har antalet arbetslösa som varit arbetssökande längre än 24 månader nästan tredubblats – och under det senaste året legat stabilt omkring 70 000 människor. Utanförskapet har ökat. Även bland ungdomar har den långvariga arbetslösheten bitit sig fast. Under de senaste åren har antalet ungdomar som varit arbetslösa mer än sex månader ungefär tredubblats. Denna

Fel! Okänt namn på

grupp har ökat kraftigt och har under de senaste åren pendlat kring 35 000 unga.

Figur 12: Långtidsarbetslösa (16–64 år)

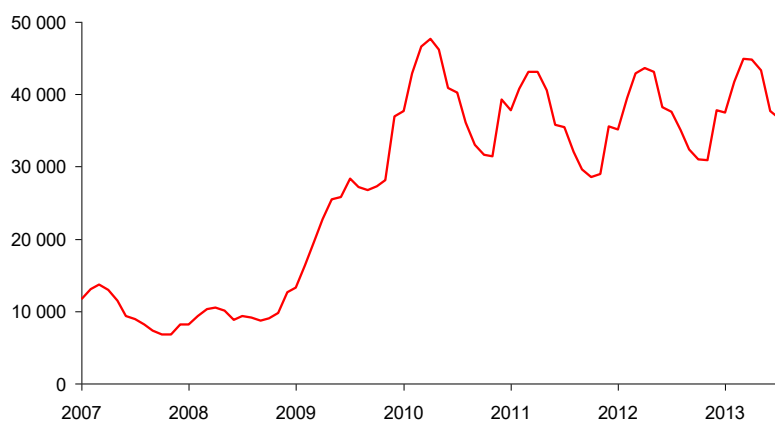
Antal arbetslösa längre än 24 månader

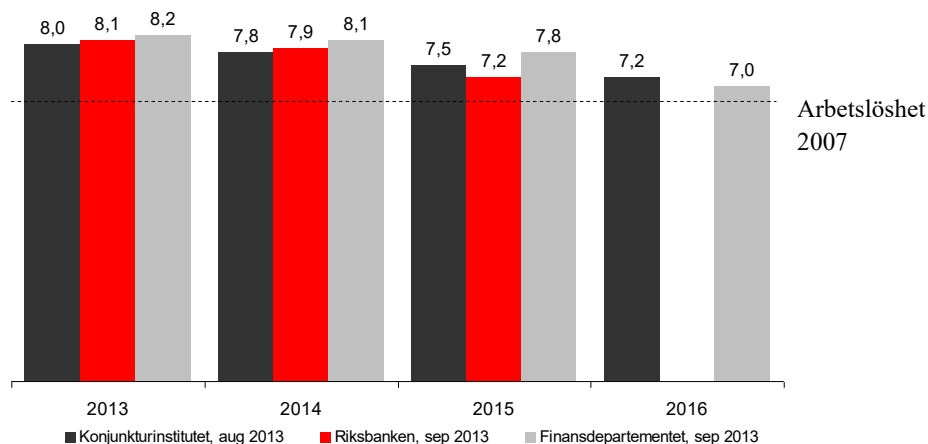
Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

Figur 13: Långtidsarbetslösa ungdomar (18–24 år)

Antal arbetslösa längre än 6 mån

Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

Figur 14: Arbetslöshetsprognoser*Procent av arbetskraften*

Den varaktigt höga ungdomsarbetslösheten kan få betydande konsekvenser. Svårigheterna att komma in i arbetslivet tilltar med tiden i arbetslöshet. Då försämras arbetsmarknadens funktionssätt. Det riskerar att bidra till att Riksbanken höjer räntan tidigare än vad som annars vore nödvändigt, när konjunkturen nu vänder uppåt.

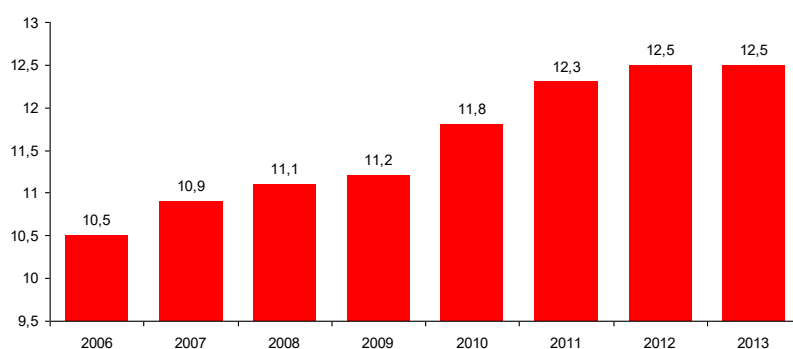
Frånvaron av en fungerande Arbetsförmedling och effektiva insatser för bättre matchning är en viktig förklaring till att arbetslösheten bitit sig fast. En annan förklaring är att skolresultaten sjunkit sju år i rad. Andelen ungdomar som slutar grundskolan utan behörighet till gymnasiet har stigit år efter år. Dessutom har en minskande andel unga möjlighet att läsa vidare på högskola och universitet.

De större prognosmakarna – Finansdepartementet, Riksbanken och Konjunkturinstitutet – gör nu bedömningen att det kommer att dröja åtminstone till 2016 innan arbetslösheten är tillbaka på nivån från januari 2007. Det betyder tio förlorade år på svensk arbetsmarknad.

Fel! Okänt namn på

Figur 15: Andel elever som lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet

Procent av avgångselever

Källa: Skolverket.

... och kunskapsresultaten i skolan sjunker

På skolans område har det länge funnits utmaningar att ta tag i. Den svenska skolan backade i jämförelse med andra länder redan under början av 00-talet. Den självkritik och omprövning som vi Socialdemokrater genomförde efter valförlusten 2006 var befogad. Regeringen lovade att vända utvecklingen och att höja kunskapsresultaten. Det var ett viktigt löfte – och en ambition som vi delar. Trots en bred uppslutning kring dessa mål har regeringen misslyckats. Allt fler ungdomar lämnar grundskolan utan grundläggande gymnasiebehörighet.

Andelen gymnasieelever som tar studenten inom normal tid (tre år) eller inom fyra år har legat still. Däremot har särskilt yrkesprogrammets attraktionskraft minskat tydligt i och med regeringens gymnasiereform GY11.

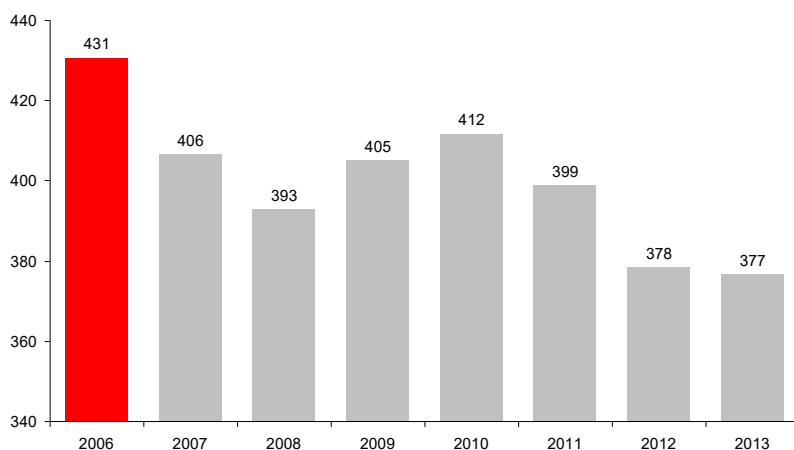
På två år har andelen antagna elever till yrkesprogrammen minskat med en femtedel.³ Enligt Skolverket är den huvudsakliga orsaken till denna snabba förändring regeringens beslut att yrkesprogrammen inte ska ge behörighet till högre studier. Många av dem som söker till gymnasiet studieförberedande program anger att de skulle sökt ett yrkesprogram om det hade givit högskolebehörighet.⁴ Det här är olyckligt, också för att de branscher och yrken som flera av yrkesprogrammen utbildar för uppvisar brist på arbetskraft.

³ Skolverket, PM Elever i gymnasieskolan läsåret 2012/2013.

⁴ Undersökning av Svenskt Näringsliv, presenterad på gymnasiepolitisk hearing, riksdagen mars 2013.

Figur 16: Högskoleplatser i förhållande till antal ungdomar

Antal högskoleplatser per 1 000 unga (19–24 år)

Källa: Universitetskanslersämbetet, SCB, Riksdagens utredningstjänst.

Det finns några övergripande förklaringar till regeringens misslyckande på skolområdet. Reform efter reform har sjösatts utan att dessa har haft god grund i forskning och internationella jämförelser. Dagens skolpolitik innehåller många symboliska inslag och förslag – men saknar insatser som faktiskt får effekt: Att förbättra lärarnas arbetssituation och att ge bättre förutsättningar för elever att lära.

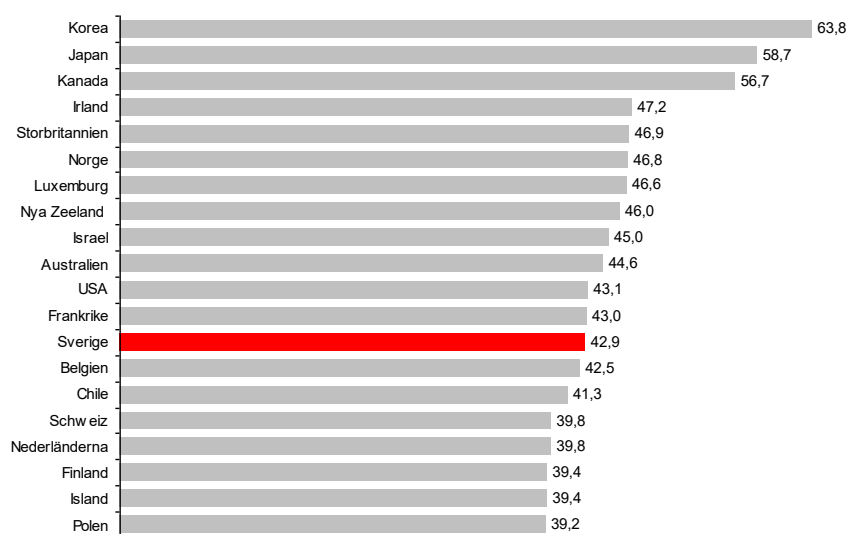
- ? *Resurser bidrar till bättre kvalitet.* Regeringen vägrar att se behovet av ytterligare resurser till den svenska skolan. Men möjligheterna till kvalitetsförstärkningar utan tillkommande resurser är begränsade. Nu krävs resurstillskott.
- ? *Regeringens politik har alltför ensidigt fokuserat på mätning, dokumentation och rapportering.* Politiken har inneburit att lärare fått mindre utrymme att utöva sin profession och mindre tid för varje elev. Därmed har regeringens uttalade ambition att höja lärarnas status kommit på skam.
- ? *Regeringens politik har alltför ensidigt fokuserat på sortering.* Regeringens politik har grundat sig på ett antagande om att skolan blir bättre om elever får göra tidigare val och sorteras utifrån hur deras förutsättningar ser ut just vid sorteringsögonblicket. Skolforskningen visar emellertid att ökad uppdelning och segregation av elever, och detta i tidigare åldrar, snarare sänker än höjer kunskapsresultaten.
- ? *Regeringens politik har ignorerat det omgivande samhället.* Skolans utveckling är avhängig av utvecklingen i det omgivande samhället. Ökade klyftor, och den ökade segregation som följer i dessas spår, skapar sociala problem som gör det svårare för skolor att lyckas med undervisningen. Effekten av regeringens politik på andra områden – som medvetet ökar klyftorna – hade kunnat mildras inom skolan om regeringen åtminstone till-

Fel! Okänt namn på

skjutit större resurser till kommunerna samt ställt hårdare krav på att resurser ska fördelas utifrån skolors och elevers behov. Så har inte skett.

Figur 17: Andel 25–34-åringar med eftergymnasial utbildning i topp 20 OECD-länder

Procentenheter

Källa: OECD.

Färre får chansen att läsa vidare

För att möta den allt hårdare globala konkurrensen sätter land efter land upp ambitiösa mål för att öka andelen högskoleutbildande. Detta gäller inte bara de växande ekonomierna i Asien och Sydamerika, utan även i EU. Sverige har de senaste åren gått åt motsatt håll. Sedan 2010 har antalet studerande minskat varje år, och prognosen för de kommande åren är fortsatt sjunkande. När varje EU-land fick ange en ambitionsnivå för andelen högskolestuderande år 2020 fastslog regeringen en nivå som är knappt fyra procentenheter lägre än den nuvarande.

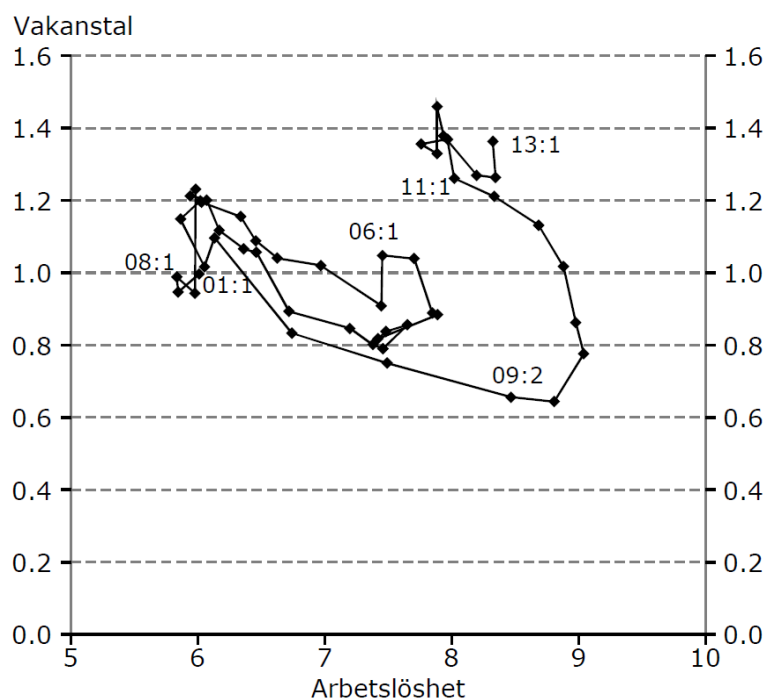
Samtidigt söker fler studenter än någonsin till högre utbildning. Konsekvenserna av detta syns på både kort och lång sikt. Här och nu är arbetslösheten högre än vad som hade kunnat vara möjligt. För framtiden drabbar det Sveriges framtida konkurrenskraft och tillväxt. Resultaten av den förda politiken är tydliga. År 2006 fanns 431 högskoleplatser per 1 000 personer i åldrarna 19–24 år. Idag har det förhållandet sjunkit till 377.

Sverige förlorar just nu konkurrenskraft i förhållande till andra länder. Fram till 2006 ökade ungas examensfrekvens från högre studier och nådde då nivån 41 procent. Därefter vände utvecklingen. År 2010 var examensfrekvensen nere på 37 procent. Sverige ligger på sista plats bland de nordiska länder-

Fel! Okänt namn på

na. Island ligger högst på 60 procent, följt av Danmark och Finland på 50 procent. Norge hade en examensfrekvens på 42 procent.

Figur 18: Beveridgekurva för Sverige

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget juni 2013.

Om nuvarande politik får råda kommer Sverige under de kommande åren att ligga under genomsnittet i OECD. Länder som Slovakien, Irland och Polen kommer att ha en mer välutbildad ung befolkning än Sverige. Vi kan också se att andelen studenter vars föräldrar har kort utbildning (mindre än 3 år på gymnasium eller förgymnasial) minskat sedan den borgerliga regeringen tillträdde.⁵ Den sociala snedrekryteringen ökar.

Rekryteringsgapet har vidgats

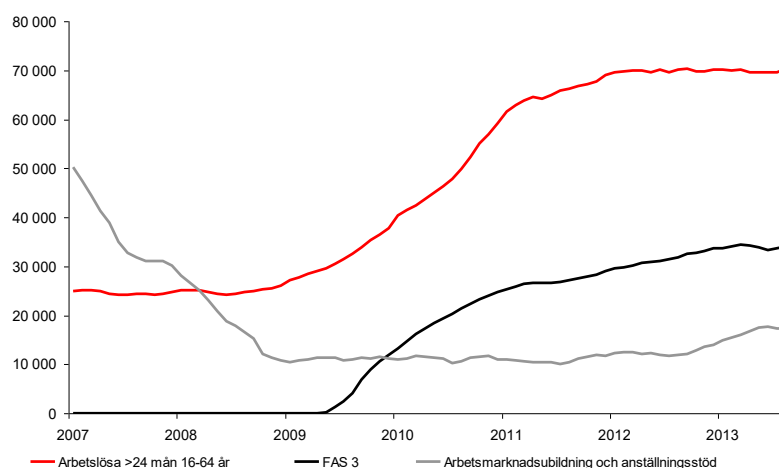
Samtidigt som väldigt många är arbetslösa finns ett stort antal lediga jobb i ekonomin. Riksbanken, Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen rapporterar att antalet vakanser i den svenska ekonomin legat på en mycket hög nivå sedan mitten av 2012. Matchningen mellan lediga jobb och jobbsökande har dock försämrats i Sverige sedan 2008.

⁵ SCB, Statistiskt meddelande UF 20 SM 1204.

Fel! Okänt namn på

Figur 19: Långtidsarbetslösa, aktiva insatser och fas 3

Antal arbetslösa längre än 24 månader, antal platser

Källa: Arbetsförmedlingen.

Sedan 2007 har regeringen trappat ned satsningar på arbetsmarknadsutbildning och anställningsstöd till förmån för fas 3. Samtidigt används inte en stor del av de medel som avsätts till Arbetsförmedlingen på grund av en missriktad detaljstyrning av myndigheten. Behovet av reformer av Arbetsförmedlingen bedöms som betydande.

Idag är 34 000 arbetslösa placerade i regeringens arbetsmarknadspolitiska flaggskepp fas 3 (numera omdöpt till ”sysselsättningsfasen”) – och antalet ökar. Enligt Arbetsförmedlingen är det endast cirka 15 procent av dem som deltagit i fas 3 som lämnat programmet för arbete eller utbildning.

En stor del av de lediga arbetstillfällena finns i tillväxtregionerna och då främst Stockholm. Finanspolitiska rådet har i sin rapport om svensk finanspolitik 2012 uppskattat att förbättrade pendlings- och boendemöjligheter stärker matchningen och bidrar till lägre arbetslöshet. Idag är tillväxtregionernas ansträngda infrastruktur och bostadsbestånd ett hinder för matchningen på arbetsmarknaden.

Även Svenskt Näringsliv noterar att matchningen på svensk arbetsmarknad försämrats under de senaste åren. I organisationens rekrytringsenkät uppger omkring hälften av företagen att de haft ganska eller mycket svårt att rekrytera den arbetskraft de efterfrågar.

Enligt Arbetsförmedlingens bedömning av efterfrågan på arbetsmarknaden råder det idag brist på arbetskraft inom ett flertal yrken. Många bristyrken kräver högskoleutbildning men brist råder också inom ett flertal yrken med lägre utbildningskrav.

Figur 20: Yrken med störst brist på sökande t.o.m. första halvåret 2014

Testare och testledare	Lastbilmekaniker
Mjukvaru- och systemutvecklare	Sjuksköterskor, psykiatrisk vård
it-arkitekter	Byggnadsplåtslagare
Ingenjörer, tekniker inom gruvteknik, metallurgi	Operationssjuksköterskor
Läkare	Soldater
Kockar	Geriatrisksjuksköterskor
Civilingenjörer, elkraft	Sjuksköterskor inom akutsjukvård
Civilingenjörer, elektronik och teleteknik	Maskinbefäl, fartyg
Förskollärare	Specialpedagoger
Civilingenjörer, bygg och anläggning	Distriktssköterskor
Byggnadsingenjörer och byggnadstekniker	Golvläggare
Civilingenjörer, gruvteknik och metallurgi	Röntgensjuksköterskor
VVS-ingenjörer	Barnsjuksköterskor

Källa: Arbetsförmedlingen.

Sedan 2007 har platserna inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen minskat från ca 11 000 till knappa 7 000. Detta bidrar till den försämrade matchningen på arbetsmarknaden. Det finns också anledning att anta att regeringens utbildningspolitik bidrar till att försämma den svenska arbetsmarknadens funktionssätt. Under de senaste två åren har regeringen minskat antalet högskoleplatser med 16 000. Antalet studerande inom den kommunala vuxenutbildningen är lägre idag än 2006. En annan viktig förklaring till att arbetsmarknadens funktionssätt försämrats är omläggningen av arbetsmarknadspolitiken från aktiva insatser till passiva åtgärder.

Klyftorna har ökat

Den svenska ekonomin har historiskt kännetecknats av en hög grad av inkomstjämlighet. Skillnaderna mot omvärlden är dock inte lika stora som de har varit. Sverige har idag en av de snabbast växande inkomstklyftorna i hela OECD.⁶

Senast tillgängliga årsdata från SCB visar att hushållens disponibla inkomster idag skiljer sig mycket kraftigt åt. Den tiondel av hushållen med högst inkomst har nästan tre gånger så hög inkomst som medianhushållet som i sin tur har en inkomst nästan tre gånger så hög som den tiondel av hushållen som har de lägsta disponibla inkomsterna.

Inkomstklyftor har negativa effekter på ekonomins funktionssätt: Ökande ojämlikhet leder till lägre social rörlighet. När klyftorna blir större blir det allt

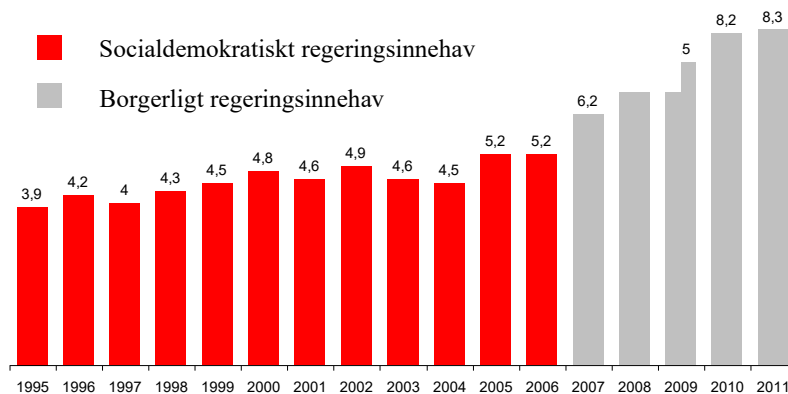
⁶ OECD 2011, Growing Income Inequality in OECD Countries: What Drives it and How Can Policy Tackle it?

Fel! Okänt namn på

svårare att röra sig mellan inkomstskikt. Föräldrarnas inkomst blir en allt viktigare förklaring till barnens inkomstutsikter.⁷

Figur 21: Andel av hushållen med en inkomst (efter skatter och transfereringar) mindre än 50 % av medianinkomsten

Procent

Källa: SCB.

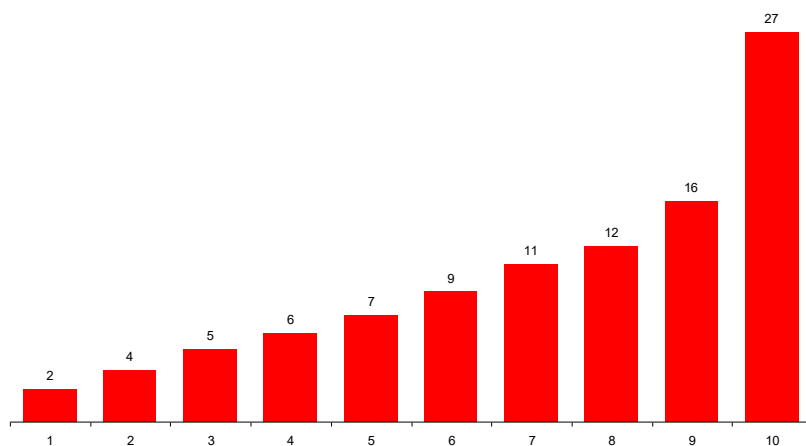
Minskad social rörlighet innebär ett sämre tillvaratagande av människors förmågor och kunskaper. Segregation hindrar människor från tillträde till de positioner där de kan göra mest nytta. Med ökande inkomstskillnader följer stigande segregation på andra områden, exempelvis boendesegregation och ökande segregation i skolan.

Ökande segregation på utbildningsområdet inverkar inte bara negativt på resultaten för de barn som har störst svårigheter i skolan. Resultaten för hela gruppen dras ned. Utbildning är förknippat med betydande kamrateffekter som i en uppdelad skola får minskad effekt.

Inkomstklyftorna i Sverige har ökat sedan 90-talskrisen. Detta bekräftas av OECD. I maj 2013 rapporterades att klyftorna i Sverige växte snabbast i hela OECD-området. Under de senaste åren har vi sett en kraftig acceleration av denna ökning.

Det mått som OECD lyfter fram är det så kallade relativa fattigdomsmåttet som visar hur stor andel av befolkningen som har en inkomst (efter skatter och transfereringar) som är mindre än halva medianinkomsten. Som ett resultat av bland annat utförsäkringar, ökande arbetslöshet och försvagade ersättningsnivåer i försäkringssystemen har vi sedan 2007 sett hur allt fler lämnas efter. 2006 hade 5,2 procent av hushållen en inkomst som var lägre än hälften av medianinkomsten. 2011 var det hela 8,3 procent.

⁷ Daniel Lind, Hur långt från trädet faller äpplet? – Och hur länge lever den amerikanska drömmen i Sverige?, 2009.

Figur 22: Andel av effekter av regeringens politik 2006–2013*Inkomstdeciler, procent*

Källa: Direkta effekter ur Fördelningspolitiska redogörelser, VÅP2012 och VÅP2013, egna beräkningar.

Regeringens politik har bidragit till de vidgande inkomstklyftorna. De stora ofinansierade skattesänkningarna har främst riktat sig till dem som tjänar bäst. Den tiondel som har högst inkomster har gynnats lika mycket som halva svenska folket tillsammans.

Om man studerar inkomstutvecklingen under de senaste 20 åren ser man att fördelningsprofilen skiljer sig kraftigt mellan perioderna för de olika regeringssinnehaven. Under perioden 1995–2006 växte inkomsterna mer än 2 procent per år för alla inkomstgrupper. Sedan 2006 ser vi en radikalt annorlunda fördelningsprofil. De 30 procent av inkomsttagarna som har de allra lägsta inkomsterna har nu haft betydligt svagare eller till och med negativ inkomstutveckling.

Fördelningseffekter av Socialdemokraternas förslag

Flera av de reformer som Socialdemokraterna föreslår år 2014 påverkar hushållens ekonomi. Våra satsningar på mindre klasser i skolan gynnar barn ur alla samhällsgrupper, men särskilt dem vars föräldrar är lågavlönade eller arbetslösa. Satsningarna på sjukvård stärker särskilt tryggheten för den som inte har råd att köpa hjälp eller privata försäkringar.

Våra mycket ambitiösa förslag för att sänka arbetslösheten, att införa en 90-dagarsgaranti och att avskaffa fas 3, har en god fördelningspolitisk profil. När fler ungdomar och vuxna har ett arbete att gå till får både de själva och deras barn en starkare ekonomisk trygghet. Detta stärker jämlikheten.

I nedanstående fördelningsanalys beaktas emellertid endast de förändringar som direkt påverkar hushållens disponibla inkomster år 2014. Därmed beaktas inte Socialdemokraternas investeringar för fler jobb, eller insatser för

Fel! Okänt namn på

bättre skola och sjukvård. Effekter av dessa insatser kommer utöver nedanstående analys.

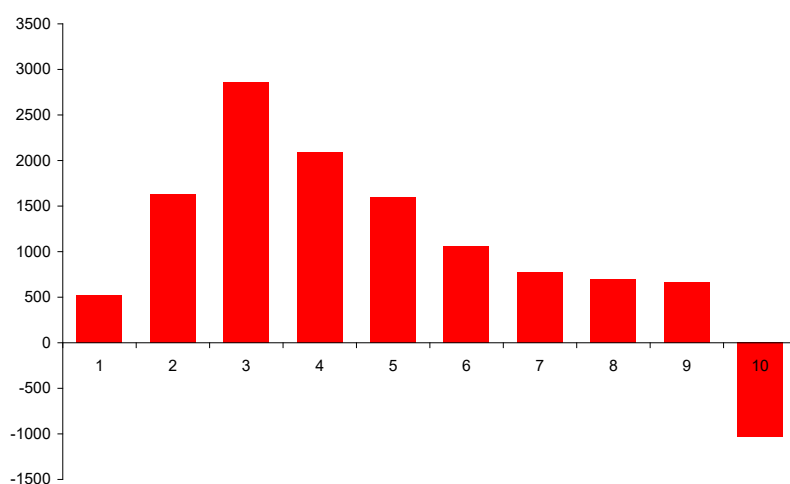
Riksdagens utredningstjänst har genomfört en fördelningsanalys av de förslag som påverkar disponibla inkomster under 2014. Följande förslag studeras i fördelningsanalysen: Barnbidraget, och med detta studiebidraget för studerande upp till 18 år, höjs med 100 kronor. Underhållsstödet höjs med 50 kronor per månad. Sjukförsäkringen förbättras. Arbetslöshetsförsäkringen förbättras. Pensionärsskatten sänks mer än i regeringens förslag. Jobbskatteavdraget skalas ned på månadsinkomster överstigande 60 000 kronor. Nedsättningen av egenavgiften för unga sänks när nedsättningen på arbetsgivaravgiften sänks.

Fördelningsanalysen visar att 9 av 10 inkomsttagare skulle få ökad inkomst med Socialdemokraternas förslag.

Förändringen av barnbidraget påverkar av naturliga skäl bara barnfamiljer. Barnfamiljer finns i alla inkomstgrupper (deciler).⁸ Förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen påverkar individer i alla deciler positivt. Höjning av underhållsstödet ger störst effekt för individer i den lägsta inkomstgruppen. Den sänkta pensionärsskatten ger störst effekter i decilgrupp 2–5. Att trappa ned jobbskatteavdraget från 60 000 kronor i månaden påverkar endast individer i decil 10.

Nästa år skulle den genomsnittliga inkomsttagaren i Sverige få *1 100 kronor* mer per år, inklusive barnbidragshöjningen, om Socialdemokraternas politik genomfördes.

⁸ Barnbidragshöjningen är ett hushållsanknutet bidrag. Höjningen av barnbidraget är inkluderat i Utredningstjänstens beräkning för den samlade effekten av Socialdemokraternas budgetmotion. Barnbidraget är inte inkluderat i beräkningen av hur mycket som tillfaller kvinnor respektive män.

Figur 23: Förändrad genomsnittlig disponibel inkomst per decil 2014*Kronor per inkomstdecil*Källa: Riksdagens utredningstjänst 2013:1419.⁹

Ett mer jämställt Sverige

Skillnader i villkor för kvinnor och män ska minska. Det är en central inriktning för Socialdemokraternas budgetmotion. Klyftorna mellan kvinnor och män är stora. Arbetsmarknaden är allt annat än jämställd. Sysselsättningen bland kvinnor är betydligt lägre än sysselsättningen bland män. Bland kvinnorna är sysselsättningsgraden 63 procent medan männens sysselsättningsgrad är 68 procent. Det vittnar om en stor arbetskraftsreserv i Sverige. Skillnaden i sysselsättning mellan kvinnor och män ska minska. Vårt mål är att ta bort denna skillnad.

Kvinnor har väsentligt lägre löner än män och denna löneklyfta ligger nästan still. Den genomsnittliga månadslönen (heltidsarbete) för kvinnor är 27 600 kronor och för män 32 100 kronor. Även när man tar hänsyn till skillnader i yrke, sektor, utbildning, ålder och arbetstid blir den så kallade oförklarade löneskillnaden 6,1 procent.

⁹ Förklaring: Ett positivt tecken innebär att nettoinkomsten ökar medan det motsatta gäller vid ett negativt tecken. Decil 1 omfattar de 10 procent lägsta bruttoinkomsterna medan decil 10 omfattar de 10 procent högsta bruttoinkomsterna. Varje inkomstgrupp innehåller lika många individer. Noterbart är att indelningen endast omfattar personer 20 år eller äldre med en bruttoinkomst som är större än noll. Det är den direkta effekten som studeras, vilket innebär att man exempelvis bortser från eventuella beteendeeffekter som kan uppstå till följd av förändringarna.

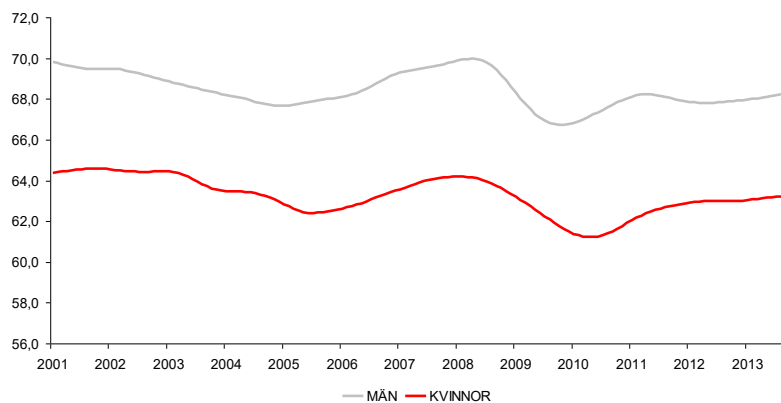
Fel! Okänt namn på

Medan ett heltidsarbete är en självklarhet för de flesta män tvingas många kvinnor acceptera ett deltidsarbete och en lön som det inte går att försörja sig på. Av samtliga anställda arbetar drygt en miljon deltid. Skillnaden är stor mellan arbetare och tjänstemän liksom mellan kvinnor och män. För att alla som vill ska kunna arbeta heltid måste utbudet av heltidsanställningar öka. Här spelar arbetsmarknadens parter en central roll. Som deltidsanställd är inkomsten lägre. Ofta är också deltagandet i planeringen av arbetet och inflytandet över arbetet och arbetets förläggning mindre. Folkhälsoinstitutet visar att risken för sämre hälsa är högre bland deltidsarbetande än bland heltidsanställda. Vår politik för heltid i alla Sveriges kommuner och landsting stärker kvinnors möjlighet att få en lön de kan leva på.

Kvinnor har sämre möjligheter än män att utvecklas i arbetet och göra karriär. Nästan två tredjedelar av alla chefer i Sverige är män. Under de senaste 20 åren har andelen kvinnor i börsnoterade bolagsstyrelser ökat i blygsam takt – men trenden har nu vänt. Nu minskar andelen kvinnor och är bara 22,3 procent. Vi menar att det är ett slöseri med resurser att så få kvinnor finns representerade i bolagsstyrelser och i företagsledning och föreslår en lagstiftad könskvotering till börsstyrelserna – inget av könen ska ha en representation på mindre än 40 procent. Det är ett berättigat krav utifrån att samhället ska ge kvinnor och män lika möjligheter.

Figur 24: Sysselsättningsgrad

Procent av befolkningen

Källa: SCB.

I budgetmotionen genomförs ett flertal reformer som tryggar och ökar välfärdstjänsternas räckvidd. Många kvinnor arbetar inom välfärden. De får tryggare jobb med Socialdemokraternas breda satsningar på välfärden. Skolan tillförs stora resurser för att minska storleken på klasserna, vilket bidrar till en bättre miljö för både lärare och elever. Vårdpersonalens situation förbättras genom satsningen på bättre sjukvård med mer personal. Stress och högt tempo är den vanligaste orsaken till kvinnors ohälsa på jobbet. Detta kan motverkas bland annat genom att de arbetsuppgifter som knappt eller inte alls hinns med utförs av dem som får extratjänster.

Vi menar att en förutsättning för att kunna minska skillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden är ökad kunskap om kvinnors arbetsmiljö. Arbetsmiljöverkets tillsynsverksamhet måste förstärkas och vi föreslår utökade resurser till Arbetsmiljöverket, liksom ökade resurser till företagshälsovården.

En mer balanserad fördelning mellan avlönat och oavlönat arbete är centralt för att nå ett mer jämställt samhälle. Forskning visar att välfärdstjänsternas räckvidd och kvalitet påverkar kvinnors möjlighet till arbete. Ett exempel är att arbetslösa kvinnor med småbarn har ökad sannolikhet att hitta arbete när man har tillgång till barnomsorg.¹⁰

I vårt budgetförslag avsätts resurser för att bygga ut barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Det stärker kvinnors möjligheter att jobba samtidigt som barnen får trygghet och kontinuitet. Detta är särskilt viktigt för kvinnor som arbetar i serviceyrken där det är vanligt med kvälls- och helgarbete. Detta står i skarp kontrast till regeringens vårdnadsbidrag och barnomsorgsavgift, som försvårar eller försenar etableringen på arbetsmarknaden för kvinnor med en svag ställning på arbetsmarknaden.

En äldresatsning i vården genomförs. En säker och samordnad vård för äldre är viktig för att undvika att de äldres barn ska behöva lämna ett aktivt arbetsliv för vård av föräldrar. Ungefär 100 000 personer anger vård av anhörig som främsta skäl till att de gått ned i arbetstid eller helt slutat arbeta. De allra flesta av dessa är kvinnor.

Den andra sjuklöneveckan i sjukförsäkringen slopas. Det minskar risken för att anställa personer som tidigare har varit sjukskrivna. Det är gynnsamt för både kvinnor och män som har varit sjukskrivna och som idag har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Breda näringspolitiska insatser genomförs för att skapa fler jobb åt kvinnor och män. Några av reformerna är sannolikt särskilt viktiga för kvinnor. Ett sådant exempel är nyföretaggarantin, ett stöd för företagare som har bärkraftiga affärsidéer men som saknar startkapital eller tillräckliga säkerheter.

I denna motion föreslår vi ett sysselsättningspolitiskt ramverk. Ett mål är att kvinnors sysselsättningsgrad ska öka. Vi bedömer att det kommer att bidra till att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Fördelningseffekt av Socialdemokraternas förslag

I budgetmotionen genomförs ett antal inkomstförstärkningar som särskilt förbättrar kvinnors ekonomiska situation. Ett sådant exempel är att underhållsstödet förbättras. Samtidigt påverkar nedskalningen av jobbskatteavdraget för miljoninkomster i huvudsak män.

Riksdagens utredningstjänst har gjort en fördelningsanalys uppdelad på kvinnor och män av förslagets samlade effekt. Analysen mäter effekten av att genomföra Socialdemokraternas politik år 2014. Analysen visar att kvinnor

¹⁰ IFAU 2010:6.

Fel! Okänt namn på

gynnas något mer än män av Socialdemokraternas förslag. Innan hänsyn har tagits till höjningen av barnbidraget, växer kvinnors nettoinkomst med i genomsnitt *1 000 kronor* medan effekten för män är *700 kronor* per år.

2. Ekonomiskt ramverk

Finanspolitiskt ramverk

Socialdemokraterna lade fast det finanspolitiska ramverket – med överskottsmål, utgiftstak, balanskrav på kommunerna och en sammanhållen budgetprocess – efter den svenska 1990-talskrisen. Ramverket har tjänat Sverige väl. I mitten av 00-talet anslöt sig även Moderaterna till denna ordning. Den breda uppslutningen bakom ramverket har varit en styrka för Sverige under finanskrisen. Ordning och reda i statens finanser har varit en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar. Men denna konkurrensfördel går lätt förlorad om ramverket ignoreras.

För att minska den offentliga skulden och skapa en buffert för att möta den demografiska utvecklingens kommande påfrestningar på de offentliga välfärdssystemen har Sverige ett överskottsmål. Målet infördes år 2000. Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna ska visa ett överskott på 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Det betyder att konjunkturedgångar kan mötas med en mer expansiv politik – så länge som finanspolitiken stramas åt när konjunkturen stärks. Över tid ska underskott och överskott ligga på en nivå som är förenlig med målet.

Regeringen uppger att den står fast vid överskottsmålet. Samtidigt förmår man inte leva upp till detta. Överskottsmålet nås inte. Vår hållning är att regler ska efterlevas. Eventuella förändringar av överskottsmålet bör utredas i god ordning och annonseras i god tid i förväg – inte smyggas igenom i det tysta.

Uppföljning av de budgetpolitiska målen

Det finanspolitiska ramverket har tjänat Sverige väl. Ordning och reda i de offentliga finanserna är en viktig konkurrensfördel för Sverige. Grunden för detta är att de regelverk som satts upp också efterlevs. Regeringen begränsar utgifterna och överskrider inte utgiftstaken. Det är bra. Därför fokuserar den nedanstående uppföljningen på uppfyllelsen av överskottsmålet.

För att utvärdera uppfyllelsen av överskottsmålet har regeringen själv valt att upprätta tre indikatorer: Det historiska tioårsnittet, det konjunkturjusterade sparandet samt en sjuårsindikator som mäter sparandets utveckling över budgetåret, de tre föregående åren och de tre följande åren.

Regeringen fann redan i förra årets budgetproposition att den föreslagna politiken inte var förenlig med överskottsmålet. Om det bakåtblickande tioårsnittet konstaterades: ”År 2002–2011 motsvarade det finansiella sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt 0,7 procent av BNP. Sparandet låg med andra ord något under målsatt nivå.”

Fel! Okänt namn på

Figur 25: Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP

Indikator	2012	2013	2014
Finansiellt sparande	-0,6	-1,2	-1,5
Bakåtblickande tioårsnitt	0,7		
Sjuårsindikatorn	-0,8	-0,6	-0,4
Strukturellt sparande	0,6	0,5	0,2

Källa: Budgetpropositionen för 2014.

Om sjuårsindikatorn konstaterades, likaledes, att ”Om vikt tillmäts både den ojusterade och den konjunkturjusterade sjuårsindikatorn förefaller det finansiella sparandet ligga något under överskottsmålet”. Även det strukturella sparandet pekar i samma riktning: ”Denna indikator pekar på ett sparande som ligger under målet i år och nästa.”

Regeringen bedömde själv att reformutrymmet i budgetpropositionen för 2013 var väl tilltaget: ”Sammantaget visar indikatorerna som används för att följa upp överskottsmålet på ett finansiellt sparande som ligger något under målet 2012–2014.”

Sedan förra året har de indikatorer regeringen använder för att utvärdera måluppfyllelsen sjunkit ytterligare. Samtliga ligger långt ifrån den målsatta nivån. I budgetpropositionen för 2014 finner regeringen att ingen av indikatorerna är i närheten av nivån 1,0 procent (se tabell ovan). Sjuårsindikatorn är negativ.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2014 att ”Om vikt tillmäts både den ojusterade och den konjunkturjusterade sjuårsindikatorn ligger det finansiella sparandet under 1 procent av BNP samtliga år”. Vidare konstateras följande: ”Det strukturella sparandet bedöms vara lägre än 1 procent av BNP 2012–2015 för att sedan öka till något över 1 procent 2017. Denna indikator pekar således på ett sparande som ligger under överskottsmålets nivå fram t.o.m. 2015 vid en oförändrad politik, utöver de åtgärder som föreslås i denna proposition.”

Ett är tydligt: Enligt de indikatorer regeringen själv fastställt för att följa upp måluppfyllelsen är den förda politiken inte förenlig med överskottsmålet.

En alternativ metod för att stämma av den förda politiken mot det finanspolitiska ramverkets mål är att tillämpa en helt framåtblickande utvärdering. En sådan beskrivs utförligt i budgetpropositionen för 2011.¹¹ I beskrivningen framhåller regeringen att reformutrymmet beräknas utifrån att det vid prognosperiodens slut ska finnas en kvarvarande säkerhetsmarginal i förhållande till överskottsmålet.

Säkerhetsmarginalen motiveras av att BNP-gapen vanligtvis inte är symmetriska, risken för en oväntad konjunkturedgång samt att den genomsnittliga revideringen av det strukturella sparandet är betydande. ”Mot denna

¹¹ Jfr Budgetpropositionen för 2011, s. 89 f.

bakgrund gör regeringen bedömningen att en rimlig säkerhetsmarginal till överskottsmålet för det strukturella sparandet uppgår till minst 1 procent av BNP.” Det innebär ”att det strukturella sparandet bör uppgå till minst 2 procent” vid prognosperiodens slut.

I budgetpropositionen för 2014 förutses det strukturella sparandet vid prognosperiodens slut ligga på 1,2 procent av BNP – långt under den nivå om minst 2 procent som fastställts tidigare. Det är viktigt att notera att regeringen reviderat sin syn på BNP-gapen, och numera anser att de är mindre asymmetriska. Detta skulle i sig tala för en något lägre säkerhetsmarginal vid horisonten. Dock kvarstår regeringens övriga motiv för den högre säkerhetsmarginalen.

Det är tydligt att regeringens egen framåtblickande utvärdering av måluppfyllelse – tillämpad på det sätt som regeringen angav för tre år sedan – inte heller visar att den förda politiken är förenlig med överskottsmålet.

Expertmyndigheterna

Regeringens har tre expertmyndigheter som stämmer av den förda politiken mot det finanspolitiska ramverket – Finanspolitiska rådet, Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket.

Finanspolitiska rådet noterar att ”överskottsmålet nås inte”. Rådet konstaterar vidare ”att de indikatorer regeringen redovisar pekar på att överskottsmålet inte uppnås. Rådets bedömning, liksom beräkningar från såväl Konjunkturinstitutet som Ekonomistyrningsverket, visar att det kommer att ställas stora krav på finanspolitiken för att målavvikelsen ska kunna korrigeras. För att upprätthålla trovärdigheten för det finanspolitiska ramverket bör regeringen presentera en tydlig plan för hur överskottsmålet ska kunna nås under den konjunkturcykel som är relevant för måluppfyllelsen”.

Enligt *Konjunkturinstitutets* bedömning ”finns det inget långsiktigt reformutrymme. Ofinansierade åtgärder i höstens budget kräver därför motsvarande besparingsåtgärder framöver om överskottsmålet ska uppfyllas”.

Ekonomistyrningsverket konstaterar: ”Överskottsmålet nås inte. Indikatorerna för utvärdering av överskottsmålet visar att målet inte nås de närmaste åren. För att målet ska nås krävs skatthöjningar eller utgiftsminskningar.”

Expertmyndigheterna är eniga: Överskottsmålet nås inte. Regeringen har flera år överskattat reformutrymmet. Överskottsmålet medger inte de stora ofinansierade skattesänkningar som föreslås i budgetpropositionen.

Sysselsättningspolitiskt ramverk

Full sysselsättning är den ekonomiska politikens viktigaste mål. Men under 20 år har Sverige haft högre arbetslöshet och lägre sysselsättning, även i perioder med stark BNP-tillväxt, än vad som var fallet före 1990-talskrisen.

Fel! Okänt namn på

Figur 26: Arbetslöshet i EU:s medlemsländer

Ranking	Land	Arbetslöshet	Ranking	Land	Arbetslöshet
1	Österrike	4,8	15	Polen	10,4
2	Tyskland	5,3	16	Frankrike	11,0
3	Luxemburg	5,7	17	Slovenien	11,2
4	Malta	6,0	18	Lettland	11,5
5	Danmark	6,7	19	Italien	12,0
6	Tjeckien	6,8	20	Litauen	12,1
7	Holland	7,0	21	Bulgarien	12,7
8	Rumänien	7,5	22	Irland	13,8
9	Storbritannien	7,7	23	Slovakien	14,3
10	Estland	7,9	24	Portugal	16,5
11	Finland	8,0	25	Kroatien	16,7
12	Sverige	8,0	26	Cypern	17,3
13	Belgien	8,9	27	Spanien	26,3
14	Ungern	10,4	28	Grekland	27,9

Källa: Eurostat, senaste säsongsjusterade månadsuppgift, sep 2013.

Full sysselsättning är ett läge när alla som kan och vill arbeta också hittar ett arbete. Men det räcker inte med låg arbetslöshet. För att begreppet full sysselsättning ska vara meningsfullt som målsättning krävs att sysselsättningsgraden samtidigt är hög. Många måste både vilja och kunna arbeta.

För att den samlade ekonomiska politiken ska ta tydligare steg mot full sysselsättning behöver ett sysselsättningspolitiskt ramverk utvecklas. Ett sysselsättningspolitiskt ramverk med ett övergripande mål tydliggör politikens inriktning. Det stärker styrningen inom regeringskansli och myndigheter för att lyfta fram nya förslag som verkar i riktning mot målpuppfyllelse. Ramverket ska följa utvecklingen i sysselsättningsgraden för såväl kvinnor som män, antalet arbetade timmar och arbetslösheten.

Det sysselsättningspolitiska ramverket ska byggas kring ett tydligt mål för jobben: Sverige ska mellan 2014 och 2020 öka antalet människor som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin så mycket att vi når lägst arbetslöshet i EU.

Ökad jämställdhet är viktigt för ökad sysselsättning. I dag är sysselsättningsgraden bland män betydligt högre än bland kvinnor. Både när man mäter hur stor andel av kvinnor och män som arbetar; men framför allt om man tar hänsyn till att kvinnor generellt sett har kortare arbetstid än män. Det är inte förnuftigt. Kvinnors sysselsättning ska öka.

Ett ambitiöst mål ska följas av en kraftfull politik med fokus på jobben. Då krävs ordning och reda i de offentliga finanserna, en aktiv näringspolitik, investeringar i människors kunskaper och kompetens och en fungerande välfärd.

Investeringsplan

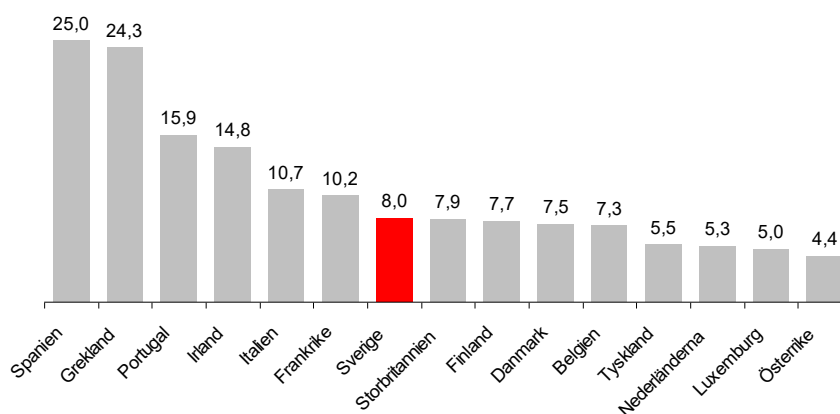
I ett internationellt perspektiv har Sverige starka statsfinanser, vilket till stor del förklaras av det finansiella ramverk som tidigare socialdemokratiska regeringar utarbetade. För att bedöma värdet på statens förmögenhet räcker det emellertid inte med att enbart se till statens finansiella ställning. För att bedriva en väl avvägd ekonomisk politik måste man även beakta hur värdet på de statliga reala tillgångarna, det vill säga vägar, järnvägar och annat fysiskt kapital i statlig ägo, utvecklas.

Värdet på den offentliga kapitalstocken beror av investeringsbeslut som tagits under en betydande tidsrymd. För att analysera behovet av ökade investeringar behöver man därför studera utvecklingen i ett längre historiskt perspektiv. Sedan ungefär femton år tillbaka har de offentliga investeringarna stabiliserats kring tre procent av BNP.

För att på bästa sätt följa hur de offentliga investeringarna utvecklas över tid behöver investeringarna tydligt redovisas. Vi föreslår att en investeringsplan över de samlade offentliga investeringarna varje år ska biläggas budgetpropositionen. Planen ska redovisa i närtid genomförda, nu pågående samt planerade offentligt finansierade investeringsprojekt. Investeringsplanen ska redovisas för samma period som utgiftstaken fastställs. Investeringsplanen ska redovisas både i absoluta tal och som andel av den samlade ekonomin. Kapitalstockens utveckling ska särskilt belysas.

Figur 27: Arbetslöshet i EU15 år 2012

Procent av arbetskraften

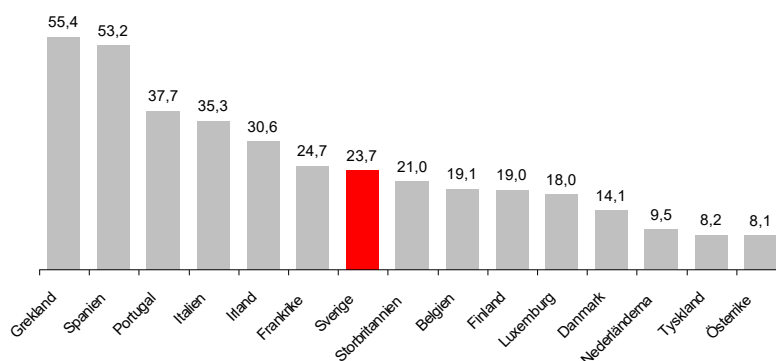

Källa: Eurostat.

Fel! Okänt namn på

Figur 28: Ungdomsarbetslöshet i EU15 år 2012

Procent av arbetskraften

Källa: Eurostat.

Socialdemokraternas bedömning av reformutrymmet

Regeringens politik har under många års tid fjärrat sig från överskottsmålet. Att i ett slag återgå till en bana som är förenlig med målet skulle innebära en mycket kraftig åtstramning – vilken skulle äventyra återhämtningen i ekonomin och på arbetsmarknaden. Det finns ingen anledning att i rådande konjunkturläge genomföra en så kraftig åtstramning. Regeringen borde emellertid redan förra året ha noterat den systematiska avvikelser från målet som uppstått och anpassat politiken till detta.

För 2014 föreslår regeringen ofinansierade reformer för 24,16 miljarder kronor. Det är inte förenligt med överskottsmålet. Regeringen borde i stället föreslå en mindre volym ofinansierade reformer – vilket skulle innebära förbättrad måluppfyllelse. Vi föreslår i stället reformer motsvarande 20,52 miljarder kronor för 2014. Det innebär att vi föreslår en något stramare politik än regeringen.

Samtidigt innebär våra förslag mer kraftfulla investeringar i jobb och utbildning, vilket stärker möjligheterna till en återhämtning på arbetsmarknaden. Med en något stramare politik som är mer fokuserad på jobb kan ekonomin snabbare närma sig en bana som är förenlig med överskottsmålet. Våra förslag innebär starkare offentliga finanser och bättre måluppfyllelse.

Utgiftstak

För att förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter infördes 1997 ett system med utgiftstak för staten. Sedan systemet infördes har utgiftstaken klarats samtliga år och bidragit till sunda offentliga finanser.

Fel! Okänt namn på

Socialdemokraterna föreslår att utgiftstaket för åren 2014, 2015 respektive 2016 ska uppgå till 1 127, 1 147 respektive 1 197 miljarder kronor.

Fel! Okänt namn på

3. En aktiv näringspolitik genom strategisk samverkan

Vårt mål är att ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Då måste fler jobb skapas. Det kräver en aktiv näringspolitik – med insatser för stärkt samverkan, bättre innovationsklimat, bättre förutsättningar för att starta företag och att få dem att växa samt bättre förutsättningar för företagen att exportera och att exportera till allt större marknader.

Sverige är ett av världens mest öppna, innovativa och konkurrenskraftiga länder. Frihandel och globalisering skapar stora möjligheter för Sverige och svenska företag. Vi Socialdemokrater vill stärka Sveriges innovationsklimat och därmed skapa förutsättningar för nya jobb att växa fram.

Vi ser med oro på att Sverige nu sjunker i World Economic Forums ranking över konkurrenskraft. Sverige är för litet för stora motsättningar. För att Sverige ska stå starkt i den internationella konkurrensen krävs ett väl utvecklat samarbete mellan politik, näringsliv, fackliga organisationer och akademi. Näringslivet är inget särintresse. Samverkansmodeller mellan det privata och offentliga har historiskt varit mycket viktiga för att driva på utvecklingen i Sverige.

Konkurrenskraften i näringslivet främjas av långsiktighet i investeringar och ägande. Socialdemokraterna avser att se över hur långsiktiga investeringar kan premieras framför spekulation och kortsiktighet.

Samverkan är centralt för att se till att forskning och utveckling (FoU) blir till kommersiella produkter. En viktig förklaring till att alltför få idéer blir till kommersiella svenska produkter och tjänster är brister i samordningen av offentliga och privata resurser till FoU och riskkapital. Därför är det nödvändigt att utveckla modeller för en bättre strategisk samverkan mellan politik, akademi och näringsliv. Vi vill utveckla samverkansformer som främjar innovation, export och fram- och tillväxten av företag.

Sverige behöver en aktiv näringslivspolitik för att skapa fler jobb. Vi stärker förutsättningarna för innovation, export och tillväxten hos små och medelstora företag.

Ett nationellt innovationsråd

Socialdemokraterna vill inrätta ett nationellt innovationsråd direkt underställt statsministern. I rådet samlas representanter från näringsliv, akademi och arbetsmarknadens parter.

Det nationella innovationsrådet kommer att fungera som en ny infrastruktur för att löpande utbyta erfarenheter, identifiera nya utmaningar och föreslå nya initiativ för att stärka Sveriges innovations- och konkurrenskraft. Innovationsrådet kommer att ha en jämställd sammansättning.

Ett tidigt uppdrag för det nationella innovationsrådet blir att identifiera ett antal övergripande områden där det behövs samverkansprogram. Det ska handla om näringar, teknologier och utvecklingsområden där Sverige har

möjlighet att inta en världsledande ställning, och där offentliga insatser tillsammans med insatser från näringslivet kan förbättra Sveriges position.

Ett annat uppdrag för det nationella innovationsrådet blir att lägga fast de strategiska utgångspunkterna för den nya fonden för finansiering i tidiga skeden. För att stödja innovationsklimatet i hela landet vill vi knyta regionala utvecklingsråd till det nationella innovationsrådet för samverkan och insatser på regional nivå.

Strategiska samverkansprogram

För ett litet exportberoende land som Sverige är det nödvändigt att det finns ett fungerande och väl utvecklat samarbete mellan politik, näringsliv och akademi. Samverkansmodeller mellan det privata och offentliga har historiskt varit viktiga för den svenska samhällsutvecklingen. Därför vill vi i dialog med näringslivet, akademien och de fackliga organisationerna utveckla en samverkansmodell som tar sin utgångspunkt i centrala framtidsutmaningar för vårt samhälle – både inhemska och globala.

Det nationella innovationsrådet ska peka ut den övergripande inriktningen och viktiga näringar och samhällsutmaningar där innovations- eller konkurrenskraften behöver stärkas. Utifrån detta tillsätts ett samverkansprogram för berörd bransch eller samhällsutmaning där näringsliv, akademi och politik inom berörda sektorer diskuterar vad som mer konkret behöver göras och tar fram förslag på åtgärder. Värld för dessa samverkansprogram är Vinnova, som också får del av de resurser som knyts till programmen.

Ansatsen i samverkansprogrammen är att framtidens samhälleliga möjligheter och utmaningar, rätt hanterade, innebär betydande möjligheter att stärka svensk konkurrenskraft och därmed en möjlighet att skapa nya arbetstillfällen. Programmen ska samfinansieras mellan näringsliv och samhälle. Beroende på programmets omfattning och inriktning kan de komma att löpa under ett flertal år.

Identifieringen av vilka områden som borde bli föremål för strategisk samverkan kommer att diskuteras inom innovationsrådet. Vi kan dock redan nu adressera två viktiga utmaningar som kommer att mötas med samverkansprogram.

Klimatutmaningen. Världens länder måste samla sig för att möta klimatutmaningen och de snabbt stigande råvarupriserna. Råvarupriserna har ökat kraftigt under de senaste tio åren och lite tyder på att vi sett slutet på denna trend. En ökad användning av resurssnål teknik och gröna energikällor är inte längre bara en fråga om moraliskt ansvarstagande utan också en konkurrensfördel som växer sig allt starkare. Svenska samhällsplaneringsmodeller ger möjligheter för en klimatsmart stadsplanering. Här finns viktiga möjligheter till kunskapsintensiv tjänsteexport. Svenska företag ska både vara ledande när det gäller energieffektivisering och att utveckla och använda resurssnål teknik.

Life Science. Den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning ställer stora krav på hela vård- och omsorgssektorn. Det är en utmaning som

Fel! Okänt namn på

Sverige delar med hela Europa. Vi ser även att den globala efterfrågan på sjukvårdsrelaterade varor och tjänster ökar liksom behovet av nya produkt- och processinnovationer. Sverige har tappat både forskning och industriell kapacitet inom Life Science under en följd av år. Därför behövs en tydlig strategi som identifierar våra styrkeområden, stärker den medicinska forskningen och kan sätta in insatser för att stärka och utveckla det svenska Life Science-klustret. Här ligger en stor exportpotential för svenska företag och möjlighet till högkvalificerade arbetstillfällen.

Vi avsätter 500 miljoner år 2014 för start av samverkansprogram mellan näringslivet, akademien, arbetstagarorganisationerna och politiska beslutsfattare. De första programmen ska adressera de möjligheter som öppnar sig inom Life Science och klimatutmaningen. Programmen ska löpa under fyra år och därmed omfatta 2,0 miljarder kronor.

Innovationsfond för tidiga skeden

Sverige behöver öka den kommersiella utväxlingen på satsade resurser i FoU. Ett innovativt tillväxtföretag går normalt igenom en fas där behovet av kapital inte möts av privata investerare. Studier har visat att Sverige i jämförelse med flera andra jämförbara länder har sämre tillgång till kapital under de allra tidigaste faserna, där behovet av finansieringsstöd är som störst. Därför vill Socialdemokraterna avsätta 2 miljarder kronor i en ny fond för investeringar i tidiga skeden.

Målet är att den nya fonden ska arbeta flexibelt och i samverkan med aktörer runt om i landet hitta fungerande lösningar för att tillfredsställa behovet av finansiering i tidiga skeden. Närmare inriktning och förutsättningar för den nya fonden blir en fråga för det nationella innovationsrådet att lägga fast. De regionala utvecklingsråden blir viktiga aktörer för att bygga en fungerande infrastruktur för denna finansiering i tidiga skeden.

Dagens statliga riskkapitalsystem är ineffektivt organiserat och behöver struktureras om. Det består av ett flertal aktörer som bitvis överlappar och konkurrerar med varandra. På grund av snäva låsningar till bransch eller geografiskt område används stora delar av kapitalet inte alls. Vi vill se över den statliga riskkapitalförsörjningen. Den nya innovationsfonden kapitaliseras genom att outnyttjade resurser hos Fouriertransform förs till den nya fonden. Befintliga investeringar inom Fouriertransform berörs inte.

Vi föreslår att det inrättas en marknadskompletterande fond för finansiering i tidiga skeden. För att öka den kommersiella utdelningen på satsade resurser avsätts två miljarder kronor i den nya fonden. Fonden kapitaliseras genom att outnyttjade resurser hos Fouriertransform förs till den nya fonden.

Kompetenscentrum för offentlig upphandling

Stat, kommun och landsting upphandlar årligen varor och tjänster till ett värde av ungefär 500 miljarder kronor. Brister i kompetens hos upphandlande myndigheter har konstaterats, liksom möjligheten att den offentliga upphandlingen kan bli mer innovationsdrivande.

I dagsläget förekommer knappast någon innovationsupphandling, dvs. upphandling av lösningar som tillfredsställer ett behov eller löser ett problem för vilket det saknas etablerade lösningar i form av befintliga produkter eller tjänster. Historiskt har sådan teknikupphandling resulterat i betydande innovationer inom exempelvis eldistribution och telefoni.

Det krävs en nationell strategi för innovationsupphandling. Inom ramen för den nationella strategin vill vi särskilt att statliga myndigheter och aktörer får i uppdrag att tillgodose behov av nya hållbara lösningar, exempelvis inom trafikområdet.

Vi vill avsätta 50 miljoner kronor år 2014 för att etablera ett kompetenscentrum för offentlig upphandling. Vi vill utforma en nationell strategi för innovationsupphandling.

Fler och växande företag

Sverige behöver ett starkt näringsliv, byggt såväl på stora exportföretag som på små och medelstora företag som växer med fler anställda. Den tillverkande industrin är central för vårt välstånd. Den genererar produktivitetstillväxt och exportinkomster. De stora industriföretagen utgör en förutsättning för många av de jobb som tillkommer i andra branscher. Inom tjänstesektorn dominerar de små och medelstora företagen, och där sker en stor del av dagens jobbtillväxt. Det är viktigt att ta till vara jobbpotentialen inom mindre företag bättre.

Slopad sjuklönevecka

För att underlätta för småföretag att våga ta steget och anställa måste hela samhället vara med och dela på riskerna. Det gäller inte minst risken för att den anställda blir sjuk. Idag tvingas företagen att bära en allt för stor del av kostnaden när en anställd blir sjuk. En undersökning som SKOP tagit fram på uppdrag av Företagarna visar att arbetsgivarnas ansvar för att betala sjuklön de två första veckorna av en sjukdomsperiod minskar företagens vilja att anställa. Enligt undersökningen har 16 procent av företagen en eller flera gånger avstått från att anställa en person på grund av sjuklöneansvaret. Det är framför allt små och medelstora företag som håller tillbaka sina anställningsplaner till följd av risken att dra på sig sjuklönekostnader.

Syftet med sjuklöneansvaret är att öka incitamenten för arbetsgivarna att minska sjukfrånvaron, till exempel genom förbättringar av arbetsmiljön och/eller utökad kontroll av giltigheten i frånvaron. Men i andra vågskålen

Fel! Okänt namn på

ligger att det utökade arbetsgivaransvaret kan leda till att företagen väljer bort att anställa, inte minst personer med hög risk för sjukfrånvaro.

Vi föreslår att arbetsgivarens kostnadsansvar för den andra sjuklöneveckan i sjukförsäkringen (sjukdag 8–14) slopas. Reformen innebär ingen förändring för den anställde då sjuklönereglerna för den enskilde kvarstår i sin nuvarande utformning. Förslaget innebär att företagen endast har kostnadsansvaret för dag 2–7 i sjuklöneperioden. Förslaget beräknas försvaga de offentliga finanserna med 1,5 miljarder kronor år 2014.

Stärkt kapitalförsörjning för inkubatorer

Förutsättningen för entreprenöriell framgång är att i ett tidigt skede få tillgång till kompetens och kapital. Vi föreslår en ny modell för statlig riskkapitalförsörjning kopplad till regionala inkubatorer. Syftet är att omvandla innovativa idéer som ännu anses för riskfyllda och befinner sig i ett för tidigt skede för att få finansiering från enbart privata investerare till företag som befinner sig i ett uppstartsskede. Målet bör vara att företagen efter tiden inom inkubatorn ska bli kapabla att erhålla privat finansiering och fungera utan statligt stöd. Återbetalning av statligt stöd sker när företag genererar intäkter.

Vi avsätter 50 miljoner kronor år 2014 till att kapitalförstärka regionala inkubatorer.

Nyföretagargaranti

Små och medelstora företag har generellt sett svårare att hantera risker än stora företag. Ett litet företag har mindre verksamhet att slå ut fasta kostnader på. Små och medelstora företag har därför ofta svårare att finansiera investeringar och utvecklingskostnader, som i vissa fall även har positiva samhällsekonomiska effekter. Det drabbar särskilt nyföretagare med bristande möjligheter att ställa ekonomiska säkerheter för lån.

Idag har många entreprenörer med en hållbar affärsidé svårt att bli beviljade lån om de saknar tillräckliga säkerheter. Banken är ofta en extern aktör som har god kunskap om företaget. De banker som så vill ska kunna erbjudas att medverka i en försöksverksamhet med nyföretagargarantier där staten garanterar en andel av lånet – till exempel halva. Detta kan ge bankerna möjlighet att expandera lånen till småföretag utan att öka sin totala riskexponering – samtidigt har banken ett starkt incitament att göra en noggrann kreditprövning genom att man står en väsentlig del av kreditrisken.

Endast på förhand godkända banker föreslås kunna erbjuda garantin. För att banken ska kunna pröva möjligheten till lånegaranti bör vissa krav ställas på företaget och dess ägare. Dessa kan vara att ägarna saknar egna medel som kan satsas i bolaget, att det finns en liv- eller kapitalförsäkring som klarar lånet eller delar av det i händelse av dödsfall och att ägarna går i personlig

borgen för garanterat belopp. Banken är skyldig att göra en noggrann prövning, annars finns risk för att garantin inte är giltig i händelse av obestånd.

Vi avsätter 50 miljoner kronor år 2014 till en försöksverksamhet för nyföretagsgaranti som syftar till att möjliggöra fler nya och omstartade företag.

Samverkansstiftelser

Det är ett problem för Sverige att vi har så få småföretag som växer med fler anställda. Här finns en stor potential, inte minst i områden med hög arbetslöshet i storstädernas förorter. Många små företag med bärkraftiga idéer som ser möjligheter att öka sin produktion möter ofta svårigheter av olika slag som förhindrar en expansion med fler anställda. Det kan t.ex. handla om problem med kapitalanskaffning eller kompetensförsörjning. Många har behov av rådgivning i samband produktutveckling eller exportsatsningar. Med rätt stöd och resurser skulle fler företag kunna expandera sin verksamhet och anställa fler.

De bästa rådgivarna för ett litet företag som vill växa är ofta en annan entreprenör med erfarenhet av att driva och utveckla en verksamhet. Att få fler sådana entreprenörer att engagera sig lokalt i mindre företag och deras affärsidéer kan bidra till att skapa tillväxt och fler jobb.

Lokala och erfarna entreprenörer med beredskap att investera i andra företag och att agera mentorer kan tillsammans med offentliga aktörer stötta expansion och tillväxt hos nya företag. En intressant samverkansmodell kan byggas kring samverkansstiftelser. Modellen har redan provats med goda resultat, och fler lokala initiativ är på gång.

Entreprenörerna som samverkar med stiftelsen förbinder sig att tillhandahålla investeringskapital till satsningar i företag som de själva bedömer som bärkraftiga. Företagarna investerar alltså direkt i bolag som vill växa.

Kopplat till nätverket av entreprenörer byggs en stiftelse vars uppgift är att knyta upp lokala intressenter som på olika sätt kan bidra för att möjliggöra tillväxt i företagen. Däri ingår t.ex. lokala banker, statliga riskkapitalaktörer, kommunföreträdare, Arbetsförmedling, exportrådgivare och försäkringsbolag. Stiftelsens uppgift blir att tillhandahålla stöd i form av administrativ kompetens och vissa personella resurser, rådgivning av olika slag samt bistå med kontakter vid organisationer och myndigheter. Förutom jobbskapande genom nya eller växande företag kan också matchning av arbetssökande mot företag som söker arbetskraft ingå i stiftelsernas verksamhet.

Vi tror att samverkan där näringslivet på den lokala nivån utgör nav och motor vore en modell värd att pröva, både i storstadsområden och i glesbygd. Vi tror att näringslivet lokalt ofta vill och kan bistå med resurser för lokal utveckling.

Vi vill investera i en ny form av lokal samverkan för tillväxt och fler jobb genom att skapa förutsättningar för inrättande av lokala stiftelser med uppgift att knyta till sig erfarna entreprenörer med intresse av att investera i lokala

Fel! Okänt namn på

entreprenörsbolag. Vi avsätter 50 miljoner kronor 2014 för denna nya typ av lokalt entreprenörsstöd.

Underlätta generationsväxling – regionala företagarförmedlingar

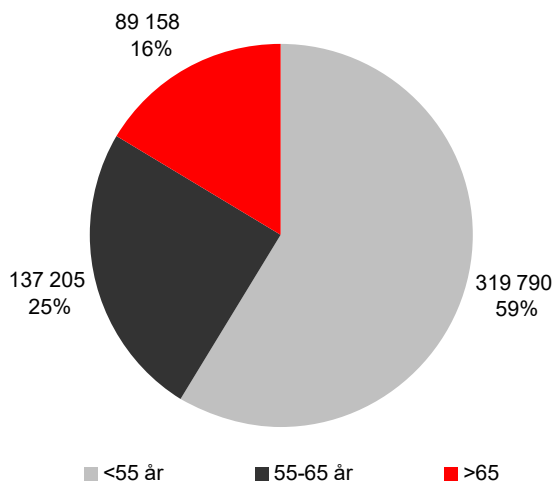
Sverige står inför en betydande generationsväxling inom små och medelstora företag. Enligt en undersökning från Företagarna från början av 2012 planerade var fjärde företagare att dra sig tillbaka på fem års sikt. Vi har låtit Riksdagens utredningstjänst undersöka hur åldersstrukturen är bland landets små och medelstora företagare. Av undersökning framgår att av de knappt 550 000 småföretagare som omfattades var drygt 40 procent i åldrarna 55 år och äldre. 16 procent, närmare 90 000 företag, drevs av personer äldre än 65 år.

Det händer att välfungerande företag läggs ned därför att det inte finns någon som är intresserad av att ta över verksamheten. Drygt åtta av tio unga anser sig samtidigt kunna klara av att starta företag. Däremot efterfrågas kontakter och matchning mellan företagare som vill avyttra sin verksamhet och intressenter som kan tänkas ta över verksamheten. Fler människor som vill och kan ta över befintliga välfungerande företag är viktigt för att säkra jobb och tillväxt framöver.

Vi avsätter 30 miljoner kronor år 2014 för inrättande av regionala företagarförmedlingar, dit företagare kan vända sig för att få hjälp med matchning till andra som har intresse av att ta över företag. Företagarförmedlingarna bör initieras på lokal och regional nivå i samverkan mellan stat, kommuner, högskolor och företagsorganisationer.

Figur 29: Företagare efter ålderskategori

Antal, procent

Källa: SCB.

Basfinansiering till Aktörsrådet

Staten behöver ta till vara den kompetens som finns hos rådgivarorganisationerna på ett bättre sätt. Dessa organisationer möter nya företagare dagligen. Rådgivarorganisationerna besitter kunskap och engagemang som inte kan överskattas. Förra året samlades flera organisationer inom Aktörsråd för företagande. Fortfarande saknas tillräcklig basfinansiering för att ge de ideella organisationerna möjlighet att bedriva och utveckla en effektiv företagsrådgivning.

Vi föreslår att basfinansieringen till rådgivarorganisationerna i Aktörsråd för företagande förstärks med 30 miljoner kronor år 2014.

Studentmedarbetare

Ungefär hälften av alla företag i Sverige definieras av SCB som innovativa företag, dvs. de utvecklar produkter eller produktionsprocesser som är nya för företaget. Däremot är det betydligt färre som bedriver FoU, dvs. utvecklar produkter och produktionsprocesser som är nya för världen. Endast ungefär sex procent av småföretagen och tolv procent av de medelstora företagen har uppskattats göra detta.

Många små och medelstora företag skulle kunna ha nytta av ett tätare samarbete med högskolor och universitet. Vi vill att fler företag ska få möjligheter att anamma nya metoder och forskningsresultat samt att studenter ska ges möjlighet att arbeta extra inom sitt utbildningsområde och bidra med ny och värdefull kompetens. Därför bör universitet och högskolor ha anställda kompetensförmedlare. En viktig uppgift för kompetensförmedlarna är att matcha kompetens hos studenterna med behoven hos företagen, och att se till att fler studenter kan hitta relevanta jobb bredvid studierna.

Vi föreslår att de 30 största universiteten och högskolorna får medel för att anställa en kompetensförmedlare med uppgift att matcha kompetens hos studenter med behov hos företag lokalt och regionalt. Vi avsätter 15 miljoner kronor år 2014 för detta syfte.

Export

Världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen. Men det bygger på att svenska företag kan ta de möjligheter en växande exportmarknad innebär. Här krävs nya insatser. En stark export är avgörande för att skapa fler jobb och högre tillväxt. Att förbättra små och medelstora företags förutsättningar att växa genom att nå ut på nya större marknader är en del av en framgångsrik politik för att bekämpa arbetslösheten.

När världskonjunkturen stärks växer Sveriges exportmarknad. Samtidigt hårdnar konkurrensen. Den starka kronkursen är en utmaning för svenska exportföretag. Även handelsmönstret förändras. Marknadstillväxten är betyd-

Fel! Okänt namn på

ligt högre utanför våra traditionella exportmarknader än på dessa. Svenska exportföretag som i hög utsträckning är beroende av den europeiska marknaden behöver bli bättre på att nå nya och växande marknader.

Svenska exportföretag har under de senaste decennierna tappat större marknadsandelar än jämförbara länders. Enligt Svenskt Näringsliv har svenska exportföretag tappat exportmarknadsandelar i tillväxtländerna. En jämförelse från 1990-talet fram till idag visar att 17 av EU:s medlemsländer har haft bättre exportutveckling i BRIK-länderna jämfört med Sverige.

Samtidigt visar Riksrevisionens granskning av regeringens främjandearbete på allvarliga brister. Regeringens styrning uppges vara splittrad och möjligheterna att fatta strategiska beslut är begränsade. Riksrevisionen påtalar också att det saknas regeringsbeslut om den så kallade exportvisionen.

Exportvisionen – att fördubbla exporten på fem år till 2015 – saknar en vägledande roll utanför handelsministrarnas egna departement och egna medarbetare. Visionen dömdes tidigt ut av sakkunniga. Verkningsfulla åtgärder för att nå visionen har uteblivit. Inget tyder heller på att visionen kommer att bli verklighet. Ambitiösa målsättningar måste följas av verkningsfulla initiativ. Sådana har uteblivit.

Sverige behöver en trovärdig strategi för ökad export. En nationell exportstrategi innehåller insatser som stärker svenska företags export på tillväxtmarknader och ökar antalet exporterande svenska företag. Särskilt fokus bör ligga på att stärka de små och medelstora företagens exportmöjligheter. Det är här vi ser att de stora behoven av exportunderstöd finns och det är även här merparten av de nya jobben växer fram.

Vi presenterar, som ett första steg, förslag på ett antal insatser som bör ingå i en nationell strategi för ökad svenskt export. Ytterligare insatser inom ramen för strategin bör utvecklas i samverkan med näringslivet och fackliga organisationer.

Vi avsätter sammanlagt 300 miljoner kronor för 2014 för åtgärder som stärker små och medelstora företags exportmöjligheter och främjar svenska företags export.

Ökat exportfrämjande till nya marknader

Sverige är en liten marknad. För att svenska företag ska kunna växa och anställa fler behöver de nå nya och fler kunder världen över. Vårt närområde, Norden och övriga Europa, kommer alltjämt att vara en viktig exportmarknad. Samtidigt behöver fler företag nå ut till de växande marknaderna i Asien, Afrika och Sydamerika. Om fler svenska företag ges möjlighet att exportera till de växande ekonomierna skapas fler jobb här i Sverige.

I en rapport från Exportkreditnämnden (EKN) om export till tillväxtländer framgår tydligt den tillväxtpotential som finns för små svenska företag.¹²

¹² EKN, Småföretags export till tillväxtmarknader.

Fel! Okänt namn på

Jämfört med små företag som enbart exporterar till de traditionella marknaderna har små företag som exporterar till tillväxtmarknader en mer positiv bild av såväl efterfrågan som möjligheten att utveckla sin export. EKN pekar särskilt ut Ryssland, Kina och Brasilien samt länder i Afrika som viktiga marknader att fortsätta utveckla för svenska företag.

Vi vill öka statens ambitioner inom exportfrämjande och stärka exporten genom att förbättra förutsättningarna för företagen att etablera affärskontakter och att ta sig in på nya marknader. Ytterligare resurser ska därför tillföras för exportfrämjande insatser på växande marknader i Afrika, Asien och Sydamerika.

Med en aktiv utrikesrepresentation kan Sverige arbeta strategiskt för att främja svenska företag på viktiga marknader. Genom att finnas på plats kan svensk utrikesrepresentation på ett konkret sätt hjälpa till att knyta kontakter, agera dörröppnare och skapa mötesplatser mellan svenska företag och kunder på utlandsmarknaderna.

Vi vill stärka möjligheterna till ökad export genom att förbättra förutsättningarna för företagen att etablera affärskontakter och att ta sig in på nya tillväxtmarknader. Sveriges utrikes- och främjandepolitik bör avspegla detta.

Regeringen har valt att lägga ner utrikesrepresentationer på växande marknader i Asien och Afrika. Även i USA har regeringen lagt ner konsulaten i New York och Los Angeles. Mot bakgrund av att den svenska exporten behöver utvecklas på tillväxtmarknaderna är regeringens nedläggning av strategiskt lokaliserad utrikesrepresentation olycklig. Kännedom om var de växande ekonomierna finns ska spela in när kommande beslut om nya ambassader eller konsulat tas. Sverige bör vara representerat i världsmetropolen New York liksom ha god närvaro i länder i Asien, Afrika och Sydamerika.

Vi avsätter 150 miljoner kronor år 2014 för att främja små och medelstora företags export på växande marknader i Asien, Afrika och Sydamerika, samt öppnande av utrikesrepresentation på strategiska tillväxtmarknader. Vi prioriterar öppnande av representation i New York, Kanton, São Paulo samt Gaborone.

Stärka Sveriges internationella tillgänglighet

För att öka exporten och locka fler investeringar till Sverige behöver Sveriges tillgänglighet och internationella attraktionskraft stärkas. Arlanda tappar i konkurrens gentemot andra internationella flygplatser. Såväl Danmark som Norge rankas i internationella mätningar högre än Sverige vad gäller tillgänglighet via flyg.

Internationella flygförbindelser spelar stor roll för svenska företags möjligheter att växa och utvecklas, rekrytera expertkompetenser och snabbt kunna nå kunder på världsmarknaden och konkurrera på viktiga exportmarknader. För fler jobb här i Sverige krävs snabba och effektiva kommunikationer med omvärlden.

Fel! Okänt namn på

Vi föreslår att staten tillsammans med berörda parter – stat, näringsliv och region – tar fram en aviationstrategi med åtgärder för att stärka de internationella kommunikationerna till och från Sverige och få till stånd fler direktlinjer till de växande tillväxtmarknaderna.

Enklare för små och medelstora exportföretag att söka stöd

Idag finns en rad statliga aktörer som på olika sätt arbetar med att stärka företags internationalisering och exportförutsättningar. Det är viktigt att aktörerna agerar mer samordnat. Vi vill underlätta för små och medelstora företag att exportera och öka deras möjligheter att växa genom att utveckla en dörr in till olika typer av rådgivning, information och finansiellt stöd.

För att stärka samordningen mellan olika exportfrämjande aktörers insatser och sänka trösklarna mot exportmarknaden för enskilda företag föreslår vi att regionala exportcentra byggs upp enligt principen ”en dörr in”. Till de regionala exportcentra kan företagen vända sig för att ta del av ett samlat utbud av insatser och få rådgivning och information kring frågor som rör företagets exportplaner. En förstärkt roll till Business Swedens regionala exportrådgivare kan utgöra en viktig bas i ett sådant utvecklingsarbete.

Vi avsätter 30 miljoner kronor år 2014 för utveckling av regionala exportcentra enligt principen ”en dörr in”.

Subventionerade garantiavgifter för förstagångsexportörer

Kreditrisker tillhör de främsta hindren för etablering för små och medelstora företag på nya marknader. Empiriska studier har visat att exportkrediter är en framgångsrik metod för det offentliga att främja export.

Vi vill utveckla Exportkreditnämndens verksamhet i syfte att ytterligare sänka trösklarna för små och medelstora företag i samband med export genom att pröva möjligheten till subventionerade garantiavgifter för förstagångsexportörer. Modellen förutsätter att tillvägagångssättet är förenligt med gällande statsstödsregler (EU och OECD) och innebär att EKN behöver tillföras medel över statsbudgeten som kompenserar för uteblivna garantiavgifter.

Vi avsätter 40 miljoner kronor år 2014 för subvention av garantiavgifterna för förstagångsexportörer.

Stöd till exportorienterade företagsnätverk

Vi vill utveckla en modell, inspirerad av motsvarande verksamhet i Finland, där små och medelstora företag går samman i exportnätverk. Exportnätverken

Fel! Okänt namn på

utgörs av företag som förenas av sina ambitioner att träda in på en exportmarknad eller av att deras produkter kompletterar varandra.

Företagen i nätverket delar på en gemensam exportkompetens lokaliserad på den aktuella marknaden. Företagsnätverken underlättar handel med länder som efterfrågar stora volymer eller helhetskoncept och där svenska exportföretag var för sig har svårt att konkurrera med andra större internationella företag.

Förslaget innebär att stöd kan ges för att anlita en lokal exportrepresentant. Genom modellen ges företag möjlighet att dela på kostnaderna för en lokalt placerad exportexpert, samtidigt som de tar del av varandras erfarenheter och drar lärdomar av varandras internationaliseringsprocesser.

Vi avsätter 30 miljoner kronor år 2014 för stöd till exportorienterade företagsnätverk.

Besöksnäring

Marknadsföring av svenska destinationer utomlands

Den svenska besöksnäringen är en viktig exportindustri för Sverige. En växande besöksnäring betyder fler jobb i hela landet. Näringen har antagit en strategi för 2020: "Visionen är en fördubbling av svensk besöksnäring till 2020 och en ökning av antalet exportmogna destinationer från cirka 15 idag till 35 under samma period". Detta är en ambitiös och viktig målsättning som vi vill stödja.

Viktiga delar för att besöksnäringen ska kunna växa är väl utvecklade internationella kommunikationer till Sverige och strategisk marknadsföring av svenska destinationer utomlands. För att detta ska lyckas krävs en väl fungerande strategisk samverkan mellan såväl privata som statliga, regionala och kommunala aktörer.

Vi avsätter 25 miljoner kronor i ökat anslag till Visit Sweden för att utveckla och intensifiera marknadsföringsinsatserna av svenska destinationer på strategiska marknader.

Insatser för destinationsutveckling i tidigare skeden

Idag genomförs via Tillväxtverket riktade insatser för utvalda destinationer som har stor potential att växa på den internationella marknaden. Fokus på exportmogna destinationer är viktigt för att locka fler utländska besökare till Sverige. Dessa insatser bör därför fortsätta.

Vi ser ytterligare behov av insatser för att i tidigare skeden stärka turismföretags och destinationers utveckling. Fler insatser behöver riktas mot företag eller grupper av företag kring en destination för att bidra till ökad attraktion, innovationsförmåga och konkurrenskraft. Särskilt fokus bör riktas på insatser som stärker utvecklingen av nya produkter och upplevelser och som därmed bidrar till fler besökare och växande företag.

Fel! Okänt namn på

Vi avsätter 25 miljoner kronor i en särskild satsning på företags- och destinationsutveckling i tidigare skeden.

Fler jobb i hela landet

Landsbygden har drabbats av ett dråpslag från den borgerliga regeringen. Det är landsbygden som får betala för regeringens misslyckande med att behålla rabatten på medlemsavgiften. EU-stödet för landsbygden minskar. 500 miljoner kronor årligen har gått förlorade för landsbygden.

Vårt mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU år 2020. Då behövs fler jobb i hela landet.

Vi vill utveckla landsbygden – och utveckla landsbygdens näringsliv. Vi vill skapa bättre förutsättningar för alla landsbygdens företag, genom att bidra till att grundläggande service för näringsidkare finns på plats i hela landet. Vi vill också få fram fler innovationer på landsbygden. Investeringsstöd ska leda till mer konkurrenskraftiga företag.

Vi har höga ambitioner för ett ekologiskt hållbart jordbruk som också är tryggt för konsumenten, och en djurhållning i världsklass. Svenska konsumenter har rätt till mat av hög kvalitet och med hög säkerhet. Svensk mat har ofta högre kvalitet och är producerad efter tuffa miljökrav och djurskyddsregler. Detta är inte gratis för producenterna och därför behöver jordbruket ett visst stöd för att inte missgynnas otillbörligt i den internationella konkurrensen.

Ett grundläggande serviceutbud gör att människor vågar flytta till och bo kvar på landsbygden. Kan en bensinmack eller en livsmedelsbutik hålla öppet, så kan man hämta ut såväl paket som varor från apotek och Systembolag, betala räkningar och utföra andra tjänster. Därför ska enskilda entreprenörer och näringsidkare, bygdeföreningar och byalag kunna söka stöd under en övergångsperiod för att etablera och konsolidera service på landsbygden. Att en basservice över huvud taget finns gör en bygd mer attraktiv för fritidsboende och turister, vilket skapar ytterligare bas för jobb och företagande.

Vi vill särskilt stödja innovativa verksamheter, eftersom marknaden tenderar att generera för få innovationer. Innovationsstödet ska koordineras med övrigt stöd till innovationer. För att landsbygden ska utvecklas och bidra till svensk tillväxt behöver tillgången till it-infrastruktur, inte minst bredband, förbättras. I stödet ryms stöd till utbyggnad av bredband i hela landet.

Vi socialdemokrater har drivit att EU-stöden till landsbygd och jordbruk ska styras om till att gälla mer ersättningar för åtgärder som gynnar det allmänna, t.ex. miljöåtgärderna i landsbygdsprogrammet. Det vill vi fortsätta med.

Vi avsätter 371 miljoner år 2014 för stimulanser inom ramen för landsbygdsprogrammet.

4. Stäng rekryteringsgapet

Figur 30: Platser per reform och insats

Första steg i 90-dagarsgarantin	
Yrkesvux, komvux och folkhögskola inom utbildningskontraktet	10 000
Yrkesintroduktionsjobb	21 000
Yrkeshögskola och högskola	6 000
Extratjänster – avskaffa fas 3	
Extratjänster	20 000
Studieplatser	10 000
Intensifierad förmedling	5 000
Bristyrkesutbildning	6 000

90-dagarsgarantin – unga ska jobba eller studera

Långtidsarbetslöshet i ungdomen sätter spår långt senare i livet. Studier visar att ungdomar som blir arbetslösa direkt efter gymnasiet har en betydligt större sannolikhet att vara arbetslösa under de följande tio åren än andra.

Ungdomsarbetslösheten är ett slöseri – både för den som drabbas och hela Sverige. Därför vill vi införa en ungdomsgaranti. Den som är ung och utan arbete ska senast efter 90 dagar erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och praktik som leder vidare till jobb. Den som inte tar detta erbjudande förlorar rätten till ersättning.

Knappt 100 000 ungdomar var i medeltal inskrivna på Arbetsförmedlingen under 2012. 37 000 unga hade varit utan arbete i mer än sex månader. Det är tre gånger så många som när regeringen tillträdde. Mellan 50 000 och 60 000 ungdomar är arbetslösa längre än den 90-dagarsgräns som vi vill sätta som slutpunkt för ungdomsarbetslöshet. Unga ska jobba eller studera – inte vara långtidsarbetslösa.

Vid ett regeringsskifte kommer vi att steg för steg införa 90-dagarsgarantin. För år 2014 föreslår vi ett första steg i införandet. Med bättre studie- vägledning, en förstärkt och förbättrad arbetsförmedling, utbyggd gymnasial och eftergymnasial utbildning, stöd till anställningar genom yrkesintroduktionsavtal och ett brett engagemang från alla offentliga arbetsgivare är det fullt möjligt att sätta stopp för ungdomsarbetslösheten.

Vi utfärdar inga kravlösa garantier. Den som är arbetslös ska delta i den utbildning, praktik eller det arbete som anvisas. Den arbetslöse har en plikt att försöka ta sig vidare till studier eller arbete på den reguljära arbetsmarknaden efter den anvisade åtgärden. Med rättigheter till stöd, sysselsättning och ersättning kommer skyldigheter för att erhålla dessa. Ungdomar vill studera eller arbeta. Det är brist på jobb som orsakar arbetslöshet.

Fel! Okänt namn på

Vi har bestämt oss. Att bekämpa arbetslösheten är de viktigaste för oss socialdemokrater, och år 2020 ska Sverige ha EU:s lägsta arbetslöshet. Ett centralt led i detta är att stoppa långtidsarbetslösheten bland unga.

Vi föreslår ett första steg i 90-dagarsgarantin år 2014:

- ? *Unga arbetslösa som inte har avslutat gymnasiet ska göra det. Vi föreslår ett utbildningskontrakt som omfattar 10 000 platser inom komvux, yrkesvux och folkhögskola.*
- ? *Unga arbetslösa med gymnasiekompetens ska få bättre möjlighet att studera vidare efter gymnasiet. Vi föreslår 6 000 platser i högskola och yrkeshögskola inom ramen för 90-dagarsgarantin.*
- ? *Vi avsätter medel för inrättande av 21 000 yrkesintroduktionsjobb i privat och offentlig sektor.*

*Sammantaget innebär detta första steg i 90-dagarsgarantin minst 37 000 nya jobb och utbildningsplatser – vilket motsvarar alla unga som varit arbetslösa i 6 månader. Kostnaden för offentlig sektor är **5,1 miljarder kronor** år 2014.*

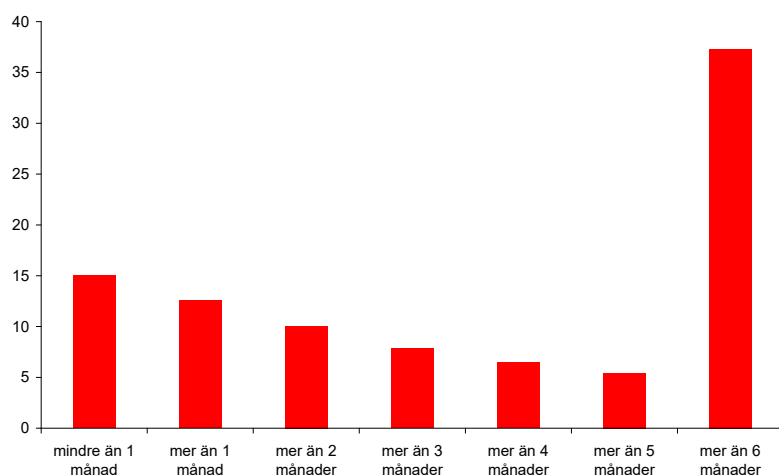
Med 90-dagarsgarantin lägger vi grunden för att unga ska jobba eller studera – inte vara långtidsarbetslösa. Därutöver ska vi se till att stärka övergången från gymnasiet till jobb, att förbättra matchningen på Arbetsförmedlingen, och se till att all offentlig verksamhet bidrar till att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

- ? *För att förbättra övergången från gymnasiet till jobb eller utbildning föreslår vi att gymnasieelever får bättre tillgång till studie- och yrkesvägledning. Vi avsätter 50 miljoner kronor år 2014 för detta syfte.*
- ? *För att förbättra matchningen ska aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen tas bort. Arbetsförmedlingen ska också ges bättre möjligheter att anvisa arbetslösa de insatser som krävs.*
- ? *All offentlig verksamhet ska bidra till att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Offentliga arbetsgivare ska erbjuda fler praktikplatser, och den offentliga upphandlingen ska driva fram jobb och praktikplatser för unga arbetslösa.*

Införandet av 90-dagarsgarantin – en plan för den kommande mandatperioden

Figur 31: Ungdomar, 18–24 år, fördelade på tid utan arbete

Tusental, genomsnitt år 2012

Källa: Arbetsförmedlingen.

Vi föreslår att ett första beslutsamt steg för införandet av 90-dagarsgarantin ska tas redan 2014. Skulle vårt förslag falla i riksdagen kommer vi vid ett regeringsskifte att steg för steg genomföra hela garantin under den kommande mandatperioden. För 2014 föreslår vi 37 000 jobb och utbildningsplatser, vilket motsvarar antalet ungdomar som varit arbetslösa mer än sex månader.

Vid ett regeringsskifte kommer vi att korta den högsta tid som ungdomar tillåts vara arbetslösa. Om vårt förslag till insatser år 2014 skulle falla i riksdagen gäller följande:

Senast år 2015 ska ungdomar som mest kunna vara arbetslösa sex månader, senast år 2016 ska ungdomar som mest kunna vara arbetslösa fem månader och senast år 2017 ska ungdomar som mest kunna vara arbetslösa fyra månader. Senast år 2018 ska 90-dagarsgarantin vara fullt genomförd. Med 2012 års arbetslöshetsnivå skulle 90-dagarsgarantin omfatta 57 000 ungdomar.

Såväl tidsplan för genomförande som arbetslöshetstider är maxgränser. Insatser ska ges så tidigt som möjligt, med stöd och kartläggning av behov från första dagen i arbetslöshet.

För 2014 avsätter vi drygt 5 miljarder kronor inom de offentliga finanserna för att ta det första steget i 90-dagarsgarantin. Under kommande mandatperiod kommer ett införande att kräva ett större utrymme för att genomföra 90-dagarsgarantin fullt ut. Vi kommer att avsätta de resurser som krävs. Vår hållning är enkel: Ungdomar ska arbeta eller studera – inte vara långtidsarbetslösa.

Fel! Okänt namn

Regeringens politik är ineffektiv

Ungdomsarbetslösheten är en av Sveriges största utmaningar. Skillnaden är stor mellan om en ung människa jobbar eller inte vad gäller livslön, möjligheten till en trygg ekonomisk ålderdom, och möjligheten att skaffa bostad och bilda familj. Ungdomsarbetslösheten en ödesfråga för vår framtid – den formar det Sverige vi lever i och det Sverige vi kommer att leva i. Att inte prioritera kampen mot ungdomsarbetslösheten är ansvarslöst.

Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast mellan 20 och 25 procent. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är högre än i de flesta jämförbara länder. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har tredubblats under regeringens tid vid makten.

Regeringen har misslyckats i kampen mot ungdomsarbetslösheten. Regeringen har valt ineffektiva insatser. Breda skattesänkningar har inte lett till fler nyanställningar. Sänkningen av arbetsgivaravgifter för unga har dömts ut av regeringens egna experter. Det är ett ineffektivt skatteundantag, eftersom det inriktas mot de unga som redan har jobb – inte dem som saknar det.

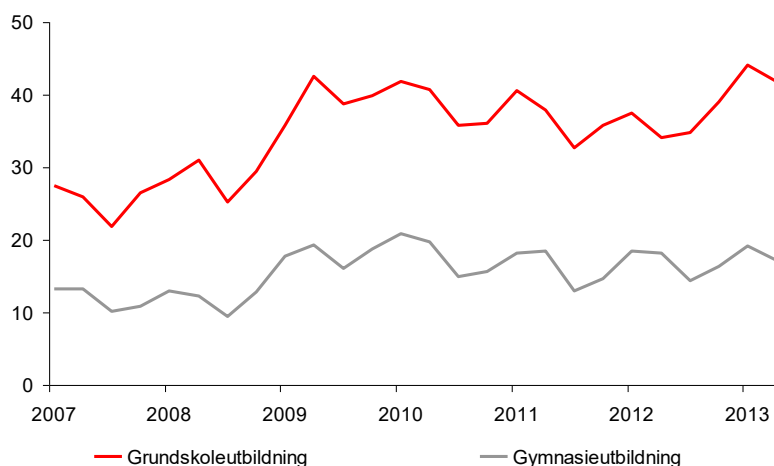
Regeringen har dessutom varit ovillig att förbättra förutsättningarna för unga att ta sig ur arbetslöshet. Förändringarna av gymnasieskolan har framför allt lett till att ungdomar sökt sig bort från yrkesprogram – flera med utmärkta chanser till jobb efter studenten – eftersom möjligheterna att läsa vidare senare i livet har försämrats.

Regeringen har i flera år minskat antalet högskoleplatser, och underlåtit till skjuta till tillräckliga medel till vuxenutbildning och yrkeshögskola. Därmed saknas de insatser som krävs för att unga ska kunna ta de lediga jobb som finns idag – och de insatser som rustar ungdomar för framtidens arbetsmarknad. Regeringens regelverk och detaljstyrning av Arbetsförmedlingen har också inneburit att såväl arbetsförmedlare som unga arbetslösa hindrats från att ta initiativ som leder vidare till jobb.

Ingenting tyder på att ungdomsarbetslösheten med nuvarande politik kommer att sjunka till de nivåer som rådde vid regeringens tillträde. Ljussningen i världsekonomin kommer att stärka de ungas möjligheter att hitta jobb. Det är bra. Men det räcker inte. Regeringens politik har inneburit att Sverige lyckas sämre än jämförbara länder. Det talar för att det krävs en annan politik för att Sverige ska kunna hävda sig när konjunkturen vänder.

Figur 32: Arbetslöshet (20–24 år) per högsta utbildningsnivå

Procent

Källa: Eurostat.

Utbildningskontrakt

Ett första led i vår politik mot ungdomsarbetslöshet är att säkerställa att alla unga minst har den utbildningsnivå som krävs för att etablera sig långvarigt på arbetsmarknaden – gymnasiekompetens. Idag är gymnasieutbildning närmast ett krav på arbetsmarknaden. Sveriges jobbpolitik för unga måste vara långsiktig och rusta den enskilde för ett långt arbetsliv. Då måste fokus ligga på att alla unga arbetslösa avslutar sin gymnasieutbildning.

Unga arbetslösa utan gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Vi föreslår därför att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier.

Kontraktet innebär att den arbetslöse snarast anvisas en individuellt utformad plan, där studier kan kombineras med praktik eller arbete, som leder fram till gymnasieexamen. När en person under 25 år som saknar gymnasieexamen söker stöd på Arbetsförmedlingen slussas denne direkt in i utbildningskontraktet och en individuell utbildningsplan upprättas. Utbildningen är ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället. En modell, som använts i Västerås, innebär att ungdomar får arbeta halvtid på avtalsenliga villkor samtidigt som de läser in gymnasieexamen.

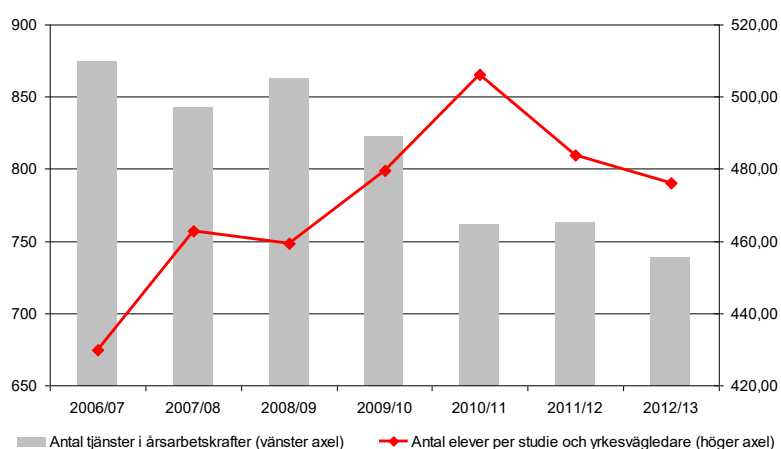
Inom ramen för 90-dagarsgarantin föreslår vi ett utbildningskontrakt, som fullt utbyggt kommer att omfatta 10 000 platser på komvux, yrkesvux och folkhögskola. Unga människor ska vid behov kunna kombinera deltidsjobb

Fel! Okänt namn på

med deltidsstudier. Kostnaden för offentlig sektor för förslaget är 1,6 miljarder kronor år 2014.

Figur 33: Utvecklingen av antalet studie- och yrkesvägledare

Antal

Källa: SCB.

Bättre övergång från studier till arbetsliv

Vår politik bygger på att minska inflödet av unga arbetslösa. För att fler unga ska gå från gymnasiestudier till arbete eller till vidare studier behöver attraktiviteten hos de program som ger goda möjligheter till jobb stärkas. Det gör vi bland annat genom att trygga möjligheten för unga att studera vidare senare i livet oavsett vilken gymnasieutbildning man väljer. Gymnasiestuderande behöver också få en korrekt bild av vad som krävs av dem för att få ett jobb – och behålla ett jobb – och vad som krävs för att kunna studera vidare.

Studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas. Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till personal med kompetens så att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Utvecklingen visar dock att det både finns stora skillnader i landet kring tillgången till yrkes- och studievägledning. Tillgången till vägledning har också generellt blivit sämre.

Bättre vägledning gör att ungdomar får bättre kunskap om vad som krävs av dem på arbetsmarknaden, ger bättre grund för beslut om fortsatt inriktning på sina gymnasiestudier, och det stävjar avhopp. Under den borgerliga regeringstiden har utvecklingen gått åt fel håll. Antalet studie- och yrkesvägledare har minskat både i faktiska tal och i antalet tjänster per elev. Den utvecklingen vill vi bryta.

Vi avsätter 50 miljoner kronor år 2014 för att förstärka skolornas studie- och yrkesvägledning.

Bättre matchning – avskaffa aktivitetsförbud

En ung arbetslös måste i normalfallet vänta minst sex månader innan den kan ta del av kvalitativa insatser genom Arbetsförmedlingen. Det är i praktiken ett aktivitetsförbud för unga. Varken arbetsförmedlare eller unga arbetslösa kan känna trygghet i att de tillåts ta de initiativ som krävs när de krävs. Rätt insatser i rätt tid ska inte tillämpas i undantagsfall, utan istället vara regel.

Socialdemokraterna vill ta bort den onödiga detaljstyrning som hindrar arbetsförmedlare från att göra sitt jobb. Vi vill också tillåta Arbetsförmedlingen att upphandla och anvisa utbildning och andra nödvändiga åtgärder i en större omfattning än idag. Den arbetslöse måste göra sin plikt att aktivt söka arbete samt ta arbete, utbildning eller praktikplats som man blivit anvisad. Den arbetslöse ska samtidigt få rättigheter som utgår från några viktiga principer:

- ? Unga ska redan första dagen i arbetslöshet få träffa arbetsförmedlare, få råd kring jobsökande samt göra upp en plan som leder vidare mot jobb, praktik eller utbildning.
- ? Arbetsförmedlingen ska aktivt arbeta med att matcha unga arbetslösa mot möjliga jobb och stärka ungas kontaktnät på arbetsmarknaden. Detta innebär också att Arbetsförmedlingen aktivt ska arbeta med så kallad ackvirering av arbete, praktik eller annan sysselsättning för unga. Det betyder att Arbetsförmedlingen ska söka lediga platser som inte annonserats ut.
- ? Arbetsförmedlare ska ha rätt att anvisa utbildning eller praktik redan direkt från att den arbetslöse anmält sig vid Arbetsförmedlingen. De unga som behöver bygga på sin kompetens ska kunna göra det från första dagen i arbetslöshet. När det handlar om att avsluta gymnasiet gäller utbildningskontraktet.

Styrningen av Arbetsförmedlingen behöver förändras. Arbetsförmedlingen måste ges möjlighet att använda tilldelade medel friare. Dessa medel kan därmed komma de arbetslösa till del, istället för att skickas tillbaka till staten. Att knäcka ungdomsarbetslösheten kräver kraftsamling. Arbetsförmedlingen behöver i större utsträckning kunna ha specialiserade enheter och tjänster såsom ungdomsförmedlare och ungdomsteam som särskilt arbetar med att få unga i arbete. Dessa bör ha sitt fokus på åtgärder som förbättrar matchningen, stärker kontakterna med arbetsgivare och bidrar till att vidga ungas kontaktnät på arbetsmarknaden.

Aktivitetsförbud på Arbetsförmedlingen tas bort. Arbetsförmedlingen måste ges möjlighet att använda tilldelade medel friare, så att unga arbetslösa får de insatser de behöver när de behöver dem.

Fel! Okänt namn

Bättre möjligheter – fler utbildningsplatser

För allt fler yrken räcker det inte med en gymnasieutbildning. När ungdomsarbetslösheten är hög krävs fler utbildningsplatser – inte färre. Tyngdpunkten ska ligga där jobbchanserna är som störst.

Kvalificerade yrkesutbildningar och yrkeshögskoleutbildningar bidrar till att arbetsgivare kan hitta rätt utbildad personal och är samtidigt ett snabbt sätt för den enskilda att få ett kvalificerat arbete och stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Ansökningarna om att få starta yrkeshögskoleutbildning är långt fler än de som beviljas. Myndigheten för yrkeshögskolan har påtalat för regeringen att ”andelen beviljade ansökningar om att bedriva YH-utbildning är alltför låg i förhållande till efterfrågan och behov”. Endast en fjärdedel av utbildningarna kunde beviljas möjlighet att starta utifrån de ekonomiska ramar myndigheten hade 2012. Antalet sökande som vill studera har ökat flera år i rad och 2012 var det i genomsnitt 4,2 sökande per studieplats. Det visar på behovet av att utöka möjligheterna att studera inom ramen för yrkeshögskolan.

Söktrycket till högskolor och universitet är rekordhøgt. Det följer av att efterfrågan på högskoleutbildade ökar på arbetsmarknaden. Denna utveckling visar inte några tecken på att avstanna. Sveriges framtida konkurrenskraft är beroende av att vi förmår möta denna efterfrågan på kompetent arbetskraft. Detta till trots väljer regeringen att dra ned antalet högskoleplatser. Unga människor ställs utanför högskolan bara för att de är födda samma år som många andra. Den kraftiga neddragningen av antalet högskoleplatser behöver brytas.

Inom ramen för 90-dagarsgarantin föreslås 6 000 studieplatser vid universitet, högskolor och inom yrkeshögskolan.

Yrkesintroduktionsjobb

Vi vill stärka möjligheten till ett första jobb, och möjligheten att ta till sig den kompetens som krävs för yrket. Inom ramen för ingångna avtal föreslår vi därför att staten stimulerar yrkesintroduktionsjobb för unga.

Där arbetsmarknadens parter är överens om yrkesintroduktionsavtal bör staten kliva in och stödja att jobb för unga skapas. I yrkesintroduktionsjobb kombineras arbete och utbildning. De förutsätter centrala kollektivavtal samt lokala överenskommelser mellan fack och arbetsgivare. På detta sätt är det möjligt att kvalitetssäkra utbildningsinnehållet.

En viktig del för att modellen ska bli framgångsrik är att regelverket för yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning öppnas upp så att de som deltar i yrkesintroduktionsjobb också kan erbjudas detta slags utbildning. Det är också angeläget att insatserna utformas på ett sätt som gör administrationen enkel och att stödet kring handledningen fungerar i företagets vardag. Detta kommer att underlätta för mindre företag att säkra sin kompetensförsörjning, samtidigt som nya jobb för unga växer fram.

Fel! Okänt namn på

Vi stöttar parternas inrättande av 16 000 nya yrkesintroduktionsjobb i kommuner och landsting, genom ett stöd som täcker hela lönekostnaden för arbete 75 procent till avtalsenlig lön samt ett handledningsstöd, för de kommuner och landsting som med detta stöd anställer en ung människa som varit arbetslös minst sex månader. Fördelningen mellan arbete och utbildning följer överenskommelser mellan parterna.

Vi stöttar parterna inrättande av 5 000 nya yrkesintroduktionsjobb i det privata näringslivet, på de områden där parterna kommit överens om yrkesintroduktionsavtal. Ett stöd om 12 000 kronor i månaden utgår för de företag som anställer en ung människa som varit arbetslös sex månader inom ramen för ett yrkesintroduktionsavtal. Vi höjer också ersättningen till arbetsgivare som erbjuder YA-jobb med 1 300 kronor i månaden för att kompensera för högre arbetsgivaravgift.

Fler jobb och praktikplatser för unga

Ungdomsarbetslösheten bland unga kan stoppas om alla delar av samhället drar åt samma håll. Det finns få gränser för vad Sverige kan lyckas med när vi samarbetar. Alla offentliga verksamheter behöver därför arbeta för att få fram fler jobb och praktikplatser åt unga. Vi föreslår att Arbetsförmedlingen och kommunerna tecknar strategiska samarbetsavtal för ungdomsanställningar och praktikplatser. I vissa kommuner erbjuds redan idag ungdomar praktik eller anställning i de egna förvaltningarna. Insatserna riktas ofta mot ungdomar med särskilt svag ställning på arbetsmarknaden.

Vi vill inventera och utvärdera erfarenheterna av de insatser som genomförs runt om i landet i syfte att stärka arbetslösa ungdomars ställning på arbetsmarknaden. Utifrån denna genomgång vill vi ålägga Arbetsförmedlingen att träffa avtal med alla kommuner, enskilt eller i samverkan, i syfte att säkerställa såväl fler praktikplatser till unga arbetslösa som tillhandahållande av anställningar riktade till långtidsarbetslösa ungdomar eller ungdomar med försörjningsstöd.

Varje år upphandlas ungefär 500 miljarder kronor av stat, kommun och landsting. Inom ramen för den offentliga upphandlingen är det möjligt att ställa sociala krav, till exempel med innebörden att arbetslösa ungdomar får möjlighet till anställning eller praktik.

Vi vill arbeta för att sociala krav i ökad utsträckning införs i offentliga upphandlingar som ger Arbetsförmedlingen möjlighet att erbjuda ungdomar praktikplatser och/eller ungdomsanställningar i verksamheter som utförs eller är finansierade av kommuner, landsting och statliga myndigheter.

Regeringen bör även ta initiativ för att förmå statliga bolag att teckna strategiska samarbetsavtal med Arbetsförmedlingen för att erbjuda praktikplatser eller anställningar för unga. Ett årligt mål för antalet arbetstillfällen eller praktikplatser som de statliga bolagen ska erbjuda bör upprättas.

All offentlig verksamhet ska bidra till att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Offentliga arbetsgivare ska genom att erbjuda praktikplatser och jobb dra sitt

Fel! Okänt namn på

strå till stacken. Den offentliga upphandlingen ska användas strategiskt för att bidra till fler praktikplatser och jobb för unga.

Extratjänster

Arbetslöshet är ett slöseri. Just nu betalar Sverige dyrt för att sysselsätta långtidsarbetslösa med uppgifter som ingen efterfrågar på riktigt. Detta sker inom fas 3, som nu kallas sysselsättningsfasen, i regeringens jobb- och utvecklingsgaranti. Det är den enskilt största insatsen för långtidsarbetslösa. Sedan regeringen tillträdde har antalet människor som gått utan arbete i mer än två år nästan tredubblats, och i augusti 2013 ingick 34 000 personer i fas 3.

Samtidigt ser vi stora behov av avlastning i välfärden. Det finns meningsfulla uppgifter i välfärden som behöver utföras men inte hinns med idag. Många anställda berättar att det finns gott om arbetsuppgifter som behöver utföras – som inte blir utförda för att tiden inte räcker till. Rätt bemanning i välfärden är en förutsättning för god kvalitet och omvårdnad.

Flera av miljonprogrammets områden har blivit symboler för ett Sverige som dras isär. Av åldersskäl krävs en storskalig renovering av miljonprogrammets bostäder. Runt 650 000 lägenheter behöver renoveras. Dessa bostäder står inför nödvändig upprustning driven av naturligt slitage och åldrande, stundtals bristfälligt underhåll och är i behov av energieffektivisering. Extratjänster ska kunna användas av kommunala bostadsbolag som komplement när man genomför nödvändiga renoveringar.

Långtidsarbetslösheten hämmar framtidsutsikterna för svensk ekonomi. Långvarig arbetslöshet biter sig fast. De som har varit arbetslösa länge får ofta stora svårigheter att komma tillbaka – även om ekonomin vänder. Kunskaps- och kompetens åldras hos den som är arbetslös länge. Att ha varit långtidsarbetslös riskerar också att göra att arbetsgivare väljer bort eller nedvärderar kompetensen hos den sökande. Risken är dessutom stor att självkänsla och ork bryts ned, vilket ytterligare försämrar möjligheterna att hitta ett nytt arbete.

Den ekonomiska forskningen visar tydligt att ju mer en aktivitet för arbetsökande påminner om riktiga arbeten, desto större är sannolikheten att den arbetssökande går vidare till den ordinarie arbetsmarknaden.¹³ Vårt förslag till extratjänster utgår från följande:

- ? Staten ska stå för kostnaden för extratjänsterna. De som utför extratjänsterna är de som mycket länge stått utan arbete och som idag är föremål för sysselsättningsfasen i den så kallade jobb- och utvecklingsgarantin, det som tidigare kallades för fas 3.
- ? Extratjänster ska höja kvaliteten i välfärden eller ideell sektor, eller inrättas för att höja boendekvaliteten i miljonprogrammets bostadsområden. Extratjänsterna får inte användas för att ersätta ordinarie personal. Anta-

¹³ Se bl.a. bilaga 1 Långtidsutredningen och IFAU-rapport 2011:7 av Anders Forslund och Johan Wikström.

let extratjänster som en arbetsgivare kan få stöd för ska stå i proportion till den ordinarie arbetsstyrkan.

- ? Parterna ska sluta avtal om extratjänsterna och lön ska utgå enligt kollektivavtal.
- ? Tjänsterna bör vanligtvis kombineras med utbildning för att ytterligare stärka individens framtida möjligheter på arbetsmarknaden. Att använda en dag i veckan till utbildning kan vara en bra modell, men både större och mindre andel utbildning bör vara möjligt utifrån individuella behov.

Vi föreslår extratjänster. Med dessa tar vi sikte på att samtidigt bryta långtidsarbetslösheten, att stärka kvaliteten i vården och omsorgen, att påskynda upprustningen av miljonprogrammets områden och att stärka den ideella sektorn.

Avskaffa fas 3

Fas 3 är ekonomiskt oansvarigt och ett slöseri med människors tid och handlingskraft. Det finns meningsfulla uppgifter i välfärden och i den ideella sektorn som behöver utföras och som skapar värde i samhället. Det finns en angelägen uppgift att höja boendekvaliteten i miljonprogrammet. Därför vill vi 2014 investera i extratjänster – riktiga jobb med riktig lön där den som jobbar får göra riktig nytta.

I fas 3 ska den arbetsökande sysselsättas hos en anordnare med aktiviteter som liknar arbete, men inte får vara riktiga arbetsuppgifter. Inlåsnings-effekten i sysselsättningsfasen är mycket hög. Enligt arbetsförmedlingens återrapportering T1 2013 lämnar endast 12 procent fas 3 för arbete eller studier.¹⁴ Fas 3 sammanfattar mycket av det som är fel med den rådande arbetsmarknadspolitiken. De som står längst från arbetsmarknaden och har svårast att få jobb sätts i ineffektiva åtgärder.

Socialdemokraterna föreslår att fas 3 ska avskaffas. Människor ska ha riktiga jobb med egen försörjning – eller utbilda sig för att kunna hitta det. Personer som trots stora insatser inte kan få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden ska ha möjlighet att få en extratjänst.

Vi tror att det behövs genomföras en bred palett av insatser för att avskaffa fas 3. Insatser ska utformas med respekt för den enskilda människans möjligheter och förmåga. Samhället behöver kraftigt öka ambitionsnivån för att de som idag är placerade i fas 3 ska komma i arbete.

För att avskaffa fas 3 och hitta nya vägar till sysselsättning och egen försörjning föreslår vi, utöver investeringen i extratjänster, fler studieplatser inom den gymnasiala vuxenutbildningen, fler högskoleplatser, samt intensifierad arbetsförmedling.

Det är sannolikt inte möjligt eller ens önskvärt att från dag ett erbjuda extratjänster till alla fas 3-deltagare. Omkring 30 procent av deltagarna i fas 3

¹⁴ Arbetsförmedlingens Återrapportering 2013 Insatser för att bryta långvarig arbetslöshet, s. 42–43.

Fel! Okänt namn på

saknar gymnasieexamen, vilket påtagligt försvårar möjligheten att komma i reguljärt arbete. Enligt Arbetsförmedlingen har antalet kortutbildade arbetslösa fördubblats på tre år och enligt aktuella prognoser kommer denna grupp att öka ytterligare under de kommande åren. Vi avsätter därför även medel för 3 000 utbildningsplatser inom yrkesvux och komvux, som vänder sig till dem som vill komma vidare från fas 3.

Vi investerar i yrkeshögskolan, högskola och universitet. De fas 3-deltagare som bedöms kunna komma vidare genom eftergymnasiala studier ges möjlighet att studera med bibehållen ersättning.

Vi föreslår också att Arbetsförmedlingen ges mer resurser för att bedriva intensifierad arbetsgivarorienterad förmedlingsverksamhet, i syfte att ge deltagare i fas 3 möjlighet att komma vidare på arbetsmarknaden. Utvärderingar av liknande insatser riktade mot långtidsarbetslösa visar på goda resultat.

Vi föreslår att fas 3 avskaffas. I stället vill vi:

- ? *Inrätta 20 000 extratjänster.*
- ? *Inrätta 5 000 nya platser inom intensifierad arbetsförmedling.*
- ? *Ge möjlighet till deltagare i fas 3 att komma vidare med bibehållen ersättning på 10 000 av nya platserna inom bristyrkesutbildning, komvux, yrkesvux, yrkeshögskola samt högskola och universitet.*

Kostnaden för de offentliga finanserna att avskaffa fas 3 är 2,0 miljarder kronor.

Gör Arbetsförmedlingen till en matchningsspecialist

Matchningen på arbetsmarknaden fungerar inte tillräckligt bra. Trots att nästan 400 000 personer söker jobb, så har många arbetsgivare svårt att hitta rätt arbetskraft. Sverige lider av ett rekryteringsgap.

När konjunkturen tar fart ökar antalet lediga jobb. Om matchningen inte fungerar tillräckligt bra kommer arbetsmarknaden att stärkas långsammare än nödvändigt. De lediga jobben riskerar att inte tillsättas i tillräckligt hög takt. Därmed riskerar rekryteringsgapet att vidgas i konjunkturuppgången. En ansvarsfull politik tar sikte på att stärka matchningen på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen är en helt central aktör i detta arbete. Dessvärre har Arbetsförmedlingen lågt förtroende hos såväl arbetslösa, arbetsgivare som hos många av dess anställda. När vare sig arbetslösa eller arbetsgivare förväntar sig något utbyte, utan kanske till och med drar sig från att använda förmedlingens tjänster, måste något göras. Arbetsförmedlarnas professionella kompetens behöver tas bättre till vara. Vi vill utveckla och göra om Arbetsförmedlingen till en matchningsspecialist tillsammans med andra aktörer.

Arbetsförmedlingens arbete bygger på att både arbetsgivare och arbetslösa känner ett förtroende för verksamheten, att arbetsgivare ser förmedlingen som en naturlig samarbetspartner och att arbetslösa vill och förmås att jobba helhjärtat för att hitta ett jobb. För att detta ska bli verklighet föreslår vi följande förändringar:

Fel! Okänt namn på

Utbilda för bristyrken. Vi vill utforma en satsning på bristyrken i nära samverkan med det privata näringslivet och andra arbetsgivare. Huvuddelen av utbildningen förväntas ske inom ramen för den arbetsmarknadsutbildning som finns, men vi vill därtill öppna upp mellan den reguljära utbildningen och arbetsmarknadsutbildningen. På så sätt blir det möjligt att ta större delar av utbildningssystemet i anspråk för en satsning på bristyrkesutbildning. Kvalificerade yrkesutbildningar och yrkeshögskoleutbildningar är av stor vikt för att arbetsgivare ska hitta rätt personal och är samtidigt ett snabbt sätt för den enskilda att hitta ett kvalificerat arbete.

Arbetsgivarnas krav måste sättas i centrum. Arbetsförmedlingens kontakter med näringslivet måste intensifieras. Arbetsgivare ska vara med och styra och kvalitetssäkra utbildning och andra insatser – enbart insyn och rådgivande räcker inte. Arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter på regional och nationell nivå bör ha en större representation och inflytande över verksamheten.

Arbetslösa ska ha rätt till det stöd som krävs från första dagen. Regeringens regler om hur många dagar någon måste gå i arbetslöshet innan denne kan få kvalitativt stöd, och hur många dagar som måste gå innan arbetsförmedlaren har rätt att anvisa en åtgärd, en utbildning eller en praktikplats ska därför tas bort.

Regelstyrningen ska minska. Arbetsförmedlingen ska i stället styra mot och följa upp resultatet – om människor kommer i arbete eller inte. Arbetsförmedlarna är experter på arbetsförmedling. De måste få använda sin professionella kompetens.

Ge alla som söker jobb ett professionellt stöd – oavsett om man är tjänsteman eller arbetare, vilken utbildning man har eller vad man har gjort tidigare. Stödet från Arbetsförmedlingen måste anpassas till varje individ och behöver också kunna se olika ut beroende på geografisk ort, sektor eller yrke.

Samarbetet med andra aktörer behöver breddas och fördjupas. Genom att använda kompetens och kontaktnät från flera olika aktörer ökar möjligheterna att ge varje individ just den hjälp han eller hon behöver. Det finns såväl arbetsgivare som fackliga organisationerna som redan idag gör ett gott och utvecklat arbete för sina medarbetare och medlemmar, själva och genom gemensamma organ. Därför ska Arbetsförmedlingen ha ett nära samarbete med utomstående aktörer.

Undanröj vattentäta skott mellan arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning. Idag bedrivs ett fåtal utvalda yrkesutbildningar som arbetsmarknadsutbildning, huvudsakligen inom de mansdominerade delarna av arbetsmarknaden. Detta trots att efterfrågan på andra utbildningar också är stor. Vi föreslår att de vattentäta skotten mellan arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning ska tas bort. Arbetsförmedlingen ska kunna upphandla platser inom yrkesvux, yrkeshögskola, vuxenutbildning och högskola för att skräddarsy kortare utbildningar som gör att arbetssökande hittar jobb.

Vi investerar 800 mkr år 2014 till sammantaget 6 000 nya platser inom bristyrkesutbildning.

Fel! Okänt namn

Korttidsarbete

I budgetproposition 2013/14 föreslår regeringen att ett statligt stöd inrättas när anställda tillfälligt går ner i arbetstid och lön, i syfte att arbetstillfällen bevaras under en lågkonjunktur. Modellen går kortfattat ut på att korttidsarbete kan införas vid en djup efterfrågekris, som bedöms vara av tillfällig karaktär, för branscher som drabbas. Avsikten är att på så vis begränsa antalet varsel samtidigt som anställda finns kvar i verksamheten för att snabbt sätta igång produktionen när efterfrågan åter ökar.

Vi socialdemokrater är positiva till regeringens initiativ – men menar att ett system med korttidsarbete ska innehålla tydliga inslag av utbildning eller kompetensutveckling när arbetstagaren har nedsatt arbetstid.

5. Vänd utvecklingen i skolan och höj sveriges kompetens

För att klara jobben och tillväxten i en allt hårdare global konkurrens krävs att Sverige behåller sin position som kunskapsnation. Utbildning är nyckeln till framtidens jobb och konkurrenskraft, men också till människors frihet att forma sina egna liv. Ska svenska företag klara av att ständigt utvecklas måste deras anställda också kunna göra det. En av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar har varit en god tillgång på kvalificerad arbetskraft. Därför föreslår vi betydande investeringar i skolan, förskolan och i människors möjligheter till vidare utbildning.

Den svenska skolans resultat har försämrats kraftigt under senare år. Andelen elever som klarar grundskolan med behörighet till gymnasiet har sjunkit 7 år i rad (se figur 15) och vi presterar sämre i internationella studier av läs-förståelse, matematik och naturvetenskap.¹⁵ Samtidigt har andra länder stärkt sina resultat och den svenska grundutbildningen har därmed ytterligare tappat i jämförelse med andra länder.

Den svenska skolan har historiskt präglats av en hög grad av likvärdighet. Skillnaderna i resultat har ökat över en längre tid, men sedan 2006 har vi sett en dubbling av andelen riktigt svagpresterande skolor, samtidigt som vi ser något fler högpresterande skolor (se fig. 34). Samtidigt som resultaten i skolan försämras sänks ambitionerna för den högre utbildningen. Antalet studieplatser per 19–24-åringar är idag det lägsta på 7 år (se figur 16) trots att det idag är fler än någonsin som vill studera på högskolan.

Vi kan inte möta framtiden med fallande kunskapsnivåer. Ambitionerna måste vara högre, både när det gäller spets och bredd. Forskningen visar hur de skolsystem som presterar goda kunskapsresultat också lyckas ge alla elever en god utbildning.

Skolverket gör analysen att den ökande skolsegregationen är en av huvudförklaringarna till de sjunkande kunskapsresultaten och OECD¹⁶ belyser vikten av jämlikhet i utbildning för en hög måluppfyllelse. Regeringens Finanspolitiska råd har konstaterat följande: ”Regeringen gör enligt vår bedömning knappast heller tillräckligt (om ens något) för att motverka den ökade segregationen.”

Skolpolitiken behöver utvecklas för att motverka den tilltagande segregationen i svensk skola där barn delas upp på olika skolor utifrån sin bakgrund och där elevens sociala bakgrund har en mycket stor inverkan på skolresultaten.

För att höja kunskapsresultaten i skolan finns inga genvägar. Vi är övertygade om att våra unga aldrig kan lära sig mer utan att få mer undervisning av

¹⁵ T.ex. TIMSS 2011 – Svenska grundskoleelevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv (Skolverket), Digital och traditionell läsning – Analys av olika elevgruppers läsning utifrån PISA 2009 (Skolverket)

¹⁶ Ten Steps to Equity in Education – OECD.

Fel! Okänt namn på

bättre kvalitet. När kraven på arbetsmarknaden ökar måste också kraven i skolan hänga med. Allt annat vore att göra nästa generation en stor otjänst.

Trenden med sjunkande resultat i den svenska skolan måste brytas. I vår budgetmotion presenterar vi därför ett antal förslag för den svenska skolan som syftar till att:

- ? Tidigt ge alla elever mer tid med sina lärare genom mindre klasser, fler specialpedagoger och speciallärare i skolans lägre åldrar och satsningar på förskolan.
- ? Ge lärarna mer tid och stöd att bedriva och planera undervisning av högsta kvalitet, bland annat genom att minska det administrativa ok som ålagts dem och stärka rektorernas möjligheter att stötta och leda det pedagogiska arbetet.
- ? Öka attraktiviteten i läraryrket för att rekrytera och behålla den högsta kompetensen.
- ? Bättre förbereda lärarna för sitt yrkesliv genom att öka kraven och kvaliteten i lärarutbildningen.
- ? Stärka stödet till de elever som har de sämsta förutsättningarna.
- ? Utöka elevernas skolplikt så att skolans krav motsvarar arbetslivets krav.
- ? Stärka arbetslivsanknytningen på gymnasiets yrkesprogram.

Samtidigt som vi presenterar insatser för att vända resultaten i skolan krävs höjda ambitioner för den högre utbildningen. Högre utbildning lönar sig, för såväl den enskilde som samhället. Den enskilde får högre lön, lägre risk för arbetslöshet och bättre hälsa bland många andra saker. Samhället investerar i utbildning och får tillbaka mångdubbelt i tillväxt och utvecklingskraft.

Sverige ska ha en världsledande utbildningsnivå i hela befolkningen. En växande andel av jobben kommer att kräva en högre utbildning. Sverige behöver tillhöra de länder i världen som har högst andel med högre utbildning. Vi har inte råd att tappa i andel välutbildade jämfört med andra länder.

Vi accepterar därför inte regeringens neddragningar av antalet högskoleplatser, utan föreslår fler utbildningsmöjligheter i yrkeshögskola och högskola kombinerat med en kvalitetssatsning som i ett första steg riktar sig till lärarutbildningen.

Höj kunskapsresultaten i skolan genom tidiga insatser

Forskningen visar att det är effektivt att göra tidiga investeringar i barns lärande. Barn som gått i en högkvalitativ förskola klarar sig bättre i skolan och senare i livet. Särskilt gynnas barn som kommer från hem utan studietradition. Alla barn har rätt till en bra start på sitt lärande och med tidiga insatser i förskola och de första åren i skolan kan det förverkligas.¹⁷

¹⁷ IFAU (2012): En god start – en rapport om att stötta barns utveckling
<http://www.ifau.se/Upload/pdf/se/2012/r-12-11-En-god-start-en-rapport-om-att-stotta-barnsutveckling.pdf>.

Vi socialdemokrater presenterar därför ett antal förslag med fokus att stärka utbildningskvaliteten för de allra yngsta.

Mindre klasser i lägre åldrar

Varje elev ska ges verkliga förutsättningar att nå sin fulla potential i skolan. Då måste stora klasser bli mindre. Mindre klasser möjliggör en högre kvalitet på undervisningen. Det ger mer tid för lärarna med varje enskild elev och möjliggör att varje elev ges stöd i sin utveckling. Det krävs för att höja resultaten i skolan.

Forskningsstödet för positiva kunskapsförbättringar genom mindre klasser är starkt. Den mest kända studien gjordes inom STAR-projektet (Tennessee Student/Teacher Achievement Ratio) som var ett fältexperiment i Tennessee under slutet av 1980-talet, och som har karaktäriserats som "... the most famous educational experiment conducted to date". I experimentet fördelades elever slumpmässigt mellan mindre klasser och större klasser. Resultaten från STAR visade att elever i mindre klasser hade bättre inlärningsresultat.

På grundval av denna och andra internationella och svenska studier konstaterar Skolverket att klasstorlek har betydelse för elevernas resultat. Undersökningarna visar att effekterna ofta varierar – beroende på elevernas ålder och bakgrund. Effekter av klasstorlek kan i första hand observeras för årskurserna 1–6. En ny studie från IFAU visar att klasstorlek har så stora effekter på elevens lärande att det påverkar elevernas lön senare i livet och att löneeffekterna är tillräckligt stora för att överstiga de direkta kostnaderna av fler lärare.

Mindre klasser förbättrar inte bara elevernas resultat utan också lärarnas arbetsmiljö. I en undersökning från Lärarförbundet uppgavs "Stora barn- och elevgrupper" som en av de viktigaste skälen till att lärare övervägde att lämna yrket.¹⁸ Att göra de största klasserna mindre är därför ett viktigt initiativ för att höja läraryrkets attraktivitet. För att rikta resurserna dit de förväntas ge störst effekt fokuseras denna insats på att minska elevgrupperna i de största klasserna.

Vi investerar 2 miljarder kronor 2014 för att minska klasstorlekarna i årskurs 1–3 och förskoleklass så att lärarna får tid att ge varje elev stöd i sin utveckling.

Anställ 1 000 nya specialpedagoger och speciallärare

Vårt grannland Finland presterar toppresultat i internationella kunskapsmätningar. Huvudsakligen är det två saker som särskiljer den finska skolan från den svenska: Läraryrkets attraktivitet och tidiga insatser.

¹⁸ Låt lärare vara lärare (Lärarförbundet).

Fel! Okänt namn på

2009 fick 35 procent av de finska eleverna i årskurs 1 specialundervisning och särskilt fokus läggs på läs- och skrivinläring men också på matematik. I Finland får störst andel av eleverna specialundervisningen tidigt i skolan.

Särskilt stöd tidigt i skolan är inte bara en viktig del av Finlands lyckade skolpolitik, det är också en viktig komponent i den norska skolpolitiken och som bidragit till att vända den negativa resultatutvecklingen i vårt västra grannland.

I Sverige finns ingen samlad statistik över specialundervisningen men andelen elever som får särskilt stöd är lägre än i Finland. Forskare lyfter fram att extra stöd i den svenska skolan bör sättas in tidigare. De menar att stöd från specialpedagoger och speciallärare sätts in för sent i Sverige. För att förbättra skolresultaten måste svårigheter identifieras tidigare och resurserna fokuseras mot de yngsta eleverna.

Vi investerar 500 miljoner kronor år 2014 för att anställa 1 000 nya specialpedagoger och speciallärare för att säkerställa att alla får en bra start på sin skolgång.

Utbilda 1 000 nya förskollärare

Alla barn ska få en bra start i förskolan. En förskola med hög kvalitet där barnen lär sig mycket och känner sig trygga kräver kompetent personal och små barngrupper. Vi är därför mycket oroade över att andelen riktigt stora barngrupper, över 20 barn, ökar och har ökat med 54 procent sedan 2006. För att kunna minska barngrupperna framöver behöver vi fler förskollärare.

Vi Socialdemokrater vill därför utbilda 1 000 fler förskollärare årligen. Det är brist på förskollärare i Sverige. Enligt Högskoleverkets prognos kommer det saknas nära 20 000 förskollärare år 2030 om inte tillgången ökar.

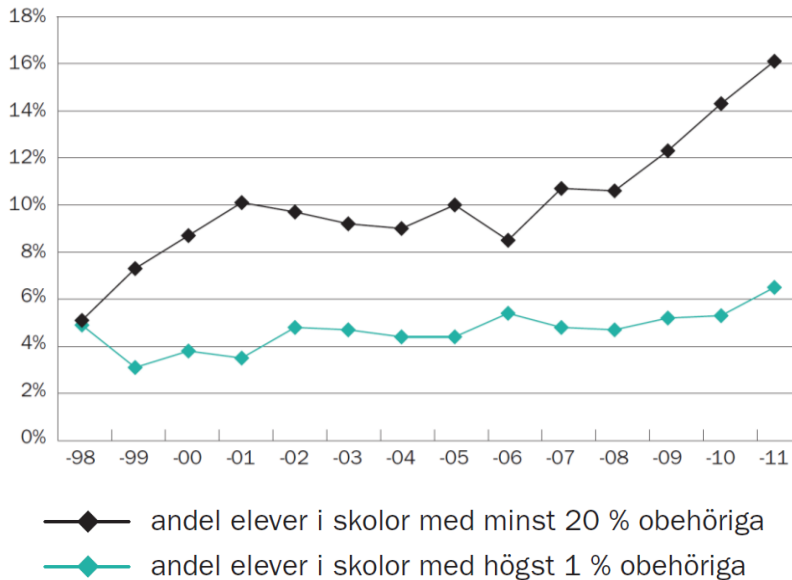
Barnskötare och förskollärare är viktiga framtidsyrken. Båda yrkena behövs och bidrar gemensamt utifrån olika kompetenser till både omsorg och lärande i förskolan. Samtidigt som det finns ett underskott på förskollärare finns det ett överskott på barnskötare. En del av de nya utbildningsplatserna ska därför riktas mot att barnskötare ska kunna vidareutbilda sig till förskollärare. Barnskötare ska kunna validera sin förvärvade kompetens och studera ett kortare förskoleprogram.

Vi vill nu ge förutsättningar för att minska barngruppernas storlek i förskolan. Då behöver vi först se till att det finns tillräckligt många förskollärare att anställa.

Utöver våra övriga investeringar i utbildningsplatserna investerar vi 110 miljoner kronor i 1 000 nya utbildningsplatser för förskollärare som ett första steg för att kunna minska barngrupperna och höja kvaliteten i förskolan.

Figur 34: Andel skolor med hög respektive låg andel behöriga elever

Procent

Källa: Skolverket.

Stärk skolorna med tuffast förutsättningar

Vi förslår att Skolverket ges i uppdrag att fördela resurser till de 50 grundskolor där uppemot hälften av eleverna inte når behörighet till gymnasiet. För att öka medvetenheten om hur de medel vi vill skjuta till används vill vi introducera en modell hämtad från England där skolor med extra stöd måste redovisa hur de använder sina extra medel. Redovisningen baseras på en lista med möjliga åtgärder, samt den effekt på skolresultaten som forskningen visar att respektive åtgärd förväntas ha. Detta har i England lett till att skolor som får extra medel har en högre medvetenhet inte bara om hur de använder de extra medel de får, utan också om hela deras resursanvändning.

Denna modell för redovisning av resursanvändningen ska också utformas på ett sätt som gör att den kan användas av kommuner som fördelar resurser utifrån elevernas förutsättningar. Samtidigt som vi stärker skolorna ekonomiskt är syftet att stärka deras kompetens om olika insatsers effekt och öka medvetenheten om hur tillgängliga resurser bör användas för att på bästa sätt stärka skolresultaten.

Socialdemokraterna förslår investeringar om 100 miljoner kronor under 2013 för att höja resultaten i de 50 skolor där uppemot hälften av eleverna inte når behörighet till gymnasiet. Skolverket uppdras att utforma ett redovisningssystem för resurserna som på ett enkelt sätt knyter ihop resursanvändning med tillgänglig forskning om olika insatsers effekt.

Fel! Okänt namn

Läxhjälp för alla istället för läx-RUT till några

Regeringen har beslutat att privatundervisning ska skattesubventioneras genom RUT-avdraget. Det är inte förnuftigt. Individuell undervisning i hemmet av kvalificerad personal är inte kostnadseffektivt och bör inte betalas av staten. Ett av syftena med RUT-avdraget är att göra svarta jobb vita. Men någon större svart marknad för kvalificerad hemundervisning har inte dokumenterats.

Vi anser att alla barn ska erbjudas läxhjälp – detta ska inte vara förunnat de barn vars föräldrar har råd att köpa tjänsten.

Skolan bör organisera läxhjälp på det sätt som skolan ser fungerar bäst. För de yngre barnen väntar vi oss att läxhjälpen främst kommer att bedrivas inom ramen för fritidshemmen, då drygt åtta av tio elever på lågstadiet går på fritids under eftermiddagarna. Skolor kan samverka med ideella föreningar för att erbjuda alla elever läxhjälp. Skolverket ges i uppdrag att fördela stimulansbidrag för att alla elever i grundskolan ska erbjudas läxhjälp.

Vi investerar 100 miljoner kronor år 2013 för läxhjälp i grundskolan.

Färdplan för läraryrket

Det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter skickliga och engagerade lärare som har bra förutsättningar att bedriva en god undervisning. Ökande kunskapsresultat i den svenska skolan kräver att många ambitiösa och duktiga studenter väljer att utbilda sig till lärare, samt att vi klarar att behålla duktiga lärare i yrket. Då ska det också löna sig att utbilda sig till och arbeta som lärare.

I dag är det för få unga som vill bli lärare. Söktrycket på lärarutbildningen är lågt med bara 1,6 sökande per plats. Samtidigt överväger många verkssamma lärare att lämna yrket och betydande pensionsavgångar väntar i närtid. Sammanfattningsvis står vi inför en betydande lärarkris.

För att stärka läraryrket krävs förbättringar på flera områden. Vi vill se en professionalisering av läraryrket med lärare som har rätt till en systematisk kompetensutveckling, har gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen, bra villkor genom karriärutveckling samt goda former för samarbete och utbyte med sina kollegor. Politiken ska skapa förutsättningarna för lärarna att göra ett bra jobb men inte bestämma hur det ska utföras. Skolans verksamhet och skolpolitiken ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Skolledare ska vara välutbildade och ha tid att vara pedagogiska ledare. Sverige ska ha en lärarutbildning av högsta kvalitet.

Lärarmiljard

Om vi ska nå våra målsättningar krävs en långsiktig färdplan för läraryrket som tas fram i nära samarbete med involverade parter. Dels för att insatserna

ska ges rätt inbördes prioritering och dels för att dessa diskussioner måste omfatta frågor om lärarnas lön och villkor, vilket primärt är en fråga för fack och arbetsgivare. Vi har därför tagit initiativ till en nationell samling för läraryrket för att bidra till en positiv utveckling för läraryrket. Vi stöttar regeringens förslag om fler karriärtjänster som ett bra första steg men mer behövs för att vända utvecklingen för yrket.

Vi skjuter till 650 miljoner kronor till befintliga medel för att skapa en lärarmiljard att prioritera i dialog med berörda parter i en nationell samling för läraryrket.

Minska på administrationen – låt lärare vara lärare

Alltmer av lärarnas arbetstid upptas idag av administration. Fler nationella prov, obligatorisk närvarorapportering, skriftliga omdömen för alla elever från årskurs 1, individuella utvecklingsplaner och skriftliga åtgärdsprogram är alla exempel på insatser som var för sig är fullt rimliga men som sammantaget innebär en så omfattande arbetsbörda att det kraftigt minskar den tid lärarna kan lägga ner på att planera och bedriva undervisning.

Vi måste minska lärarnas administration genom att ta bort de dokumentationskrav som införts och ge lärarna större möjlighet att utforma sin uppföljning på det sätt som bäst passar deras arbetssituation och de utmaningar eleverna står inför, och som möter föräldrars berättigade behov av information om barnens utveckling i skolan.

Vi vill se att skollagen ändras så att de skriftliga omdömena inte längre är obligatoriska. En lärare som undervisar flera klasser och ämnen lägger idag ofta en arbetsvecka per läsår på att producera även de mest rudimentära omdömen en gång per termin utan att det bidrar nämnvärt till elevernas utveckling.

Skollagen bör också förändras vad gäller krav på åtgärdsprogram vid särskilt stöd. Regeringen vill ta bort krav på åtgärdsprogram helt och hållet och istället låta det vara upp till föräldrarna att kräva det. Vi ser att det kommer att ytterligare spä på ojämlikheten i skolan men ser samtidigt behovet av att minska den arbetsbelastning åtgärdsprogrammen medför. Vi föreslår istället att kravet på åtgärdsprogram tas bort för särskilt stöd av mindre omfattning men att kravet på åtgärdsprogram finns kvar vid större behov av särskilt stöd.

Vi vill slopa kravet om individuella utvecklingsplaner och reducera kravet på skriftliga åtgärdsprogram för att minska lärares administrativa börda.

Kvalitetssatsning på lärarutbildningen

Kvaliteten på högskole- och universitetsutbildningar behöver höjas, särskilt inom lärarutbildningen. TCO visar i sin rapport att 24 procent av lärarstudenterna har 5 timmar eller mindre undervisning i veckan. Studietiden per vecka är i snitt 28 timmar på lärarutbildningen.

Fel! Okänt namn på

Heltidsstudier ska motsvara heltid. Studenter ska i snitt studera 40 timmar/vecka för att klara kraven i utbildningen. Därför vill vi se en kvalitets-satsning på lärarutbildningen. Vi vill sätta fokus på fler lärarledda undervisningstimmar. Det ställer högre krav på studenterna men det ger också ett bättre stöd till dem och en högre kvalitet i utbildningen. Lärarutbildningen är inte den enda utbildning med lite undervisningstid och låg genomsnittlig studietid. Problemet är särskilt påtagligt inom humaniora och samhällsvetenskapliga utbildningar. För att fullt ut identifiera effekterna i ökad studietid av en ökad undervisningstid vill vi dock börja i begränsad skala.

Kvalitetssatsningen ska användas till att öka den lärarledda undervisningstiden, höja kraven och antalet studietimmar studenterna lägger ned till 40 timmar i veckan. En höjd utbildningskvalitet för lärarstudenterna kommer förbereda studenterna bättre för yrkeslivet samtidigt som utbildningens attraktivitet höjs.

Vi vill investera 100 miljoner kronor 2014 i en kvalitetssatsning på lärarutbildningen.

Stärk det pedagogiska ledarskapet

Ett bra ledarskap är viktigt för att utveckla och förbättra skolans resultat. Skolor som saknar bra ledare saknar också ofta ett klimat med höga förväntningar och strävan efter att utvecklas. Rektorer är således nyckelpersoner för att vända den negativa utvecklingen i svensk skola.

Rektorerna ska kunna hantera en mängd frågor av olika slag. Samtidigt som de ska vara pedagogiska ledare och personalansvariga ska de ansvara för skolans ekonomi och resultat.

Rektorerna måste ges tillräckliga förutsättningar för att kunna fullgöra sitt uppdrag, och först och främst det centrala uppdraget som pedagogiska ledare. Vi vill stödja Sveriges rektorer så att de kan utvecklas i sin roll som pedagogiska ledare.

Vi vill utveckla rektorsrollen för att sätta det pedagogiska uppdraget främst och investerar 50 miljoner kronor 2014 i detta.

Utökad skolplikt

De krav som ställs i skolan måste motsvara de krav som kommer att ställas på eleverna när de lämnar skolan och gör sitt inträde på arbetsmarknaden. Vi föreslår därför att skolplikten utökas till att omfatta delar av sommarlovet för de elever som inte uppnår målen och gymnasiet för alla upp till 18 års ålder.

Obligatorisk sommarskola

Fler än 12 000 elever lämnar grundskolan utan behörighet för att komma in på något av gymnasieskolans nationella program. Detta är ett misslyckande för samhället och ett svek mot dessa ungdomar. Vi har en skyldighet att se till att varje elev får reella möjligheter till fullständiga betyg. På samma sätt har eleverna själva en skyldighet att ta vara på de möjligheter som ges.

Sommarlovet är ungefär tio veckor långt. Vi vill använda dessa veckor klokt. Idealet är att inga elever ska behöva gå i skolan på sommaren. Men för de elever som lämnar eller riskerar att lämna grundskolan utan fullständiga betyg ska en del av sommarlovet ägnas åt att lära sig det man inte lärt sig under året. De ska få mer undervisningstid med professionella lärare.

Den utökade undervisningstiden under sommaren ska enligt vårt förslag gälla elever i årskurserna 6–9. Dessa elever ska ges utökad undervisningstid om upp till 20 dagar under sommaren. Skolplikten omfattar alltså, med vårt förslag, delar av sommarlovet.

Vi vill investera 50 miljoner kronor 2014, utöver regeringens 78 miljoner kronor, i att förlänga skolplikten under sommaren för barn som inte når målen.

Svensk arbetsmarknad kräver gymnasieutbildning

Arbetslösa unga utan fullgjord gymnasieutbildning har en mycket svag situation på arbetsmarknaden (se figur 30). För att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten krävs att unga ges den kompetens som krävs för att klara sig på arbetsmarknaden.

Regeringen har steg för steg sänkt utbildningsambitionerna. Man har tagit bort yrkesprogrammets studieförberedelser och förbereder en introduktion av ettåriga gymnasieutbildningar trots att detta varken efterfrågas av eleverna eller arbetsgivarna. Det är ett faktum att svensk arbetsmarknad på 2000-talet kräver gymnasieutbildning. Ambitionerna och kraven måste därför höjas inte sänkas. Vi föreslår därför att gymnasieskolan görs obligatorisk upp till 18 års ålder. Det är ett ambitiöst, men realistiskt steg.

Denna reform behöver mötas med stora insatser för att alla unga ska ha möjlighet att nå en gymnasieexamen. I dag går de allra flesta, cirka 99 procent, vidare från grundskolan till gymnasiet men många hoppar av under det första eller andra studieåret. Samtidigt som kraven på de unga höjs måste stödet till eleverna stärkas. Tillräckliga platser inom olika utbildningsformer, såsom folkhögskolan, måste också ställas till förfogande vid ett införande av ett obligatorium.

En obligatorisk gymnasieskola kommer att kräva resurser. Men kostnaden för att låta unga hamna utanför arbetslivet är betydligt högre. För att i detalj överblicka de investeringsbehov som en obligatorisk gymnasieskola kräver vill vi avsätta resurser till en utredning med uppdraget att ta fram en plan för genomförandet.

Fel! Okänt namn på

Vi investerar 10 miljoner kronor 2014 för att ta fram en plan för att utöka skolplikten till 18 års ålder.

Stärk kontakten med arbetslivet

År 2011 valde regeringen att förändra yrkesprogrammen så att de inte längre ger högskolebehörighet. Förra året föreslogs ettårsgymnasium. Resultatet av regeringens förändringar är att andelen elever som börjar på yrkesprogram minskat med en fjärdedel. Samtidigt visar SCB:s prognos att det år 2030 inom flera branscher finns efterfrågan på gymnasieutbildad arbetskraft, till exempel industrin, vård- och omsorg och handel och administration. Unga människor väljer bort utbildningar som leder till jobb, till följd av regeringens förändringar.

Kraven på arbetsmarknaden stiger. För att ha goda förutsättningar att hitta jobb krävs bra kunskaper i språk och matematik. Därför kräver vi socialdemokrater att alla program i gymnasieskolan ska vara högskoleförberedande. Arbetsmarknadens parter har också framfört att förändring måste ske. Det är inte tonåringar med ettårig gymnasieutbildning som saknas på arbetsmarknaden.

Vägen framåt är att höja kvaliteten i yrkesprogrammen och att öka elevernas motivation genom att utveckla alla gymnasiets yrkesprogram till yrkescollege. Yrkescollege innebär en gymnasieutbildning med en nära koppling till relevant bransch. Modellen bygger på ett nära samarbete mellan skolans huvudman, regionens näringsliv och arbetsgivare i offentlig sektor.

Yrkescollege innebär att arbetsgivarna aktivt deltar i utbildningens utformning, kvalitetssäkring och beslut om antalet utbildningsplatser. Arbetsgivarnas behov av rätt utbildad arbetskraft tillgodoses samtidigt som eleverna får tillgång till relevanta praktikplatser och efter avslutad utbildning är attraktiva på arbetsmarknaden. Inom teknik och omvårdnad har yrkescollege redan etablerats runtom i landet. Vi vill nu skjuta till utvecklingsmedel för att sprida modellen till fler gymnasieprogram och branscher.

Vi investerar 10 miljoner kronor i utvecklingsstöd för att introducera yrkescollege inom nya branscher.

Fler jobb kräver mer utbildning

Svensk arbetsmarknad kräver gymnasieutbildning

Vuxenutbildningen utgör en viktig väg för människor att utbilda sig vidare och få en ny chans på arbetsmarknaden. Vuxenutbildningen måste vara dimensionerad så att den möter människors utbildningsbehov både i praktiska och teoretiska ämnen. Folkhögskolan som utbildningsform har omvittnat goda resultat vad gäller att få människor att återfinna lusten att lära och därefter kunna gå vidare till jobb eller studier.

Arbetslösa som saknar gymnasieexamen ska erbjudas en väg för att tillgodogöra sig denna kompetens. Som en del av våra insatser för att bekämpa arbetslösheten investerar vi i vuxenutbildning.

Inklusive våra insatser i 90-dagarsgarantin och Avskaffa fas 3 investerar vi i sammantaget 12 000 nya platser i yrkesvux och komvux år 2014. Inklusive våra insatser i 90-dagarsgarantin och Avskaffa fas 3 investerar vi i sammantaget i 1 000 nya folkhögskoleplatser år 2014.

16 000 nya platser inom högskolan

Sverige ska ha en världsledande utbildningsnivå i hela befolkningen. En växande andel av jobben kommer att kräva en högre utbildning. Sverige behöver tillhöra de länder i världen som har högst andel med högre utbildning. Vi har inte råd att tappa i andel välutbildade jämfört med andra länder.

Det är också avgörande att rekryteringen till högskolan breddas. Alla människors förmåga ska tas tillvara oavsett deras bakgrund. Allt annat är ett slöseri. Högskolor och universitet ska finnas i hela landet och byggas ut ytterligare. Vi vill ha en mångfald i högskolelandskapet där lärosäten med olika profil ges utrymme att utvecklas.

Regeringen väljer att kraftigt dra ned antalet högskoleplatser (se figur 16). Det riskerar Sveriges framtida konkurrenskraft. För att förbättra matchningen på arbetsmarknaden, stärka den enskildes möjligheter till arbete och bryta passiviteten som riskerar att permanent slå ut människor som drabbas av tillfällig arbetslöshet från arbetsmarknaden vill vi investera i fler utbildningsplatser.

Samtidigt krävs fler studieplatser vid såväl yrkeshögskola som högskola och universitet för att bekämpa den bredare arbetslösheten och stänga rekryteringsgapet. Kvalificerade yrkesutbildningar och yrkeshögskoleutbildningar är av stor vikt för att arbetsgivare ska hitta rätt utbildad personal och är samtidigt ett snabbt sätt för den enskilda att få ett kvalificerat arbete. Ansökan om att få starta yrkeshögskoleutbildning är långt fler än de som beviljas. År 2012 beviljades endast 25–30 procent av ansökningarna om att bedriva yrkeshögskoleutbildning med statligt stöd och det var i genomsnitt 4,2 sökande per studieplats. Det visar på behovet av att utöka möjligheterna att studera inom ramen för yrkeshögskolan. Som en del av våra insatser för att avskaffa fas 3 och bekämpa ungdomsarbetslösheten investerar vi i 6 000 nya platser i yrkeshögskolan.

Söktrycket till högskolor och universitet är rekordhøgt. Det följer av att arbetslösheten är hög och antalet unga är många samtidigt som efterfrågan på högskoleutbildade ökar på arbetsmarknaden. I detta läge har regeringen kraftigt dragit ned på antalet högskoleplatser.

Vi vill ge fler möjlighet att studera på högskola. Det öppnar fler möjligheter för individen och det stärker Sveriges konkurrenskraft. Vi föreslår en kvalitetsansats på högskolan som i ett första steg riktar sig till läroprogrammet.

Fel! Okänt namn på

Vi investerar i 6 000 nya platser i högskolan som en del av våra insatser för att avskaffa fas 3 och bekämpa ungdomsarbetslösheten. Vi investerar i 6 000 nya platser i yrkeshögskolan, som en del av 90-dagarsgarantin och att avskaffa fas 3. Vi investerar i att utbilda 1 000 nya förskollärare. Därutöver investerar vi i 3 000 ytterligare högskoleplatser. Sammantaget innebär detta att vi investerar i 16 000 nya platser på högskolan.

Inklusive våra insatser i 90-dagarsgarantin och Avskaffa fas 3 investerar vi i sammantaget 16 000 nya platser i yrkeshögskolan, högskola och universitet.

Treterminssystem

Svenska ungdomar tar lång tid på sig att avsluta sina högskolestudier i jämförelse med studenter i andra länder. Studenter ska kunna välja att läsa de vanligaste utbildningsprogrammen på kortare tid. Vi vill se ett studieupplägg där en treårig utbildning kan läsas på knappt 2,5 år samtidigt som en femårig utbildning kan läsas på fyra år.

Sommarkurser ska vara frivilligt för studenten. Den student som vill jobba under sommaren, eller vill använda tiden till något annat, ska kunna göra det. Men den som vill avlägga sin examen snabbare och använda sin utbildning i arbetslivet ska kunna göra det.

Det finns tydliga samhällsekonomiska vinster i att använda somrarna för studier eftersom det möjliggör en snabbare genomströmning och ett tidigare inträde på arbetsmarknaden. Ett lika effektivt sätt att öka antalet arbetade timmar i ekonomin som att höja pensionsåldern är att korta utbildningstiden för unga.

Vi investerar 30 miljoner för att stimulera införande av en sommartermin i högskolan.

6. Investera för framtiden

Bättre infrastruktur

En väl fungerande infrastruktur är en av grundförutsättningarna för att nå målet att Sverige ska ha Europas lägsta arbetslöshet år 2020. I dag lämnar kvaliteten på svensk infrastruktur mycket i övrigt att önska. Det svenska järnvägssystemet präglas av både bristande kapacitet och låg robusthet. Punktligheten och förtroendet för järnvägen visar mycket dåliga siffror. Så här kan det inte fortsätta. Järnvägens organisation ska ses över för att bli mer effektiv och sammanhållen. Vi har höga ambitioner när det gäller underhåll och nyinvesteringar i järnväg. Svenska folket förtjänar en järnväg som fungerar. Vinnarna på en sådan politik är arbetspendlarna, exportindustrin, miljön och klimatet.

I vår infrastrukturmotion från november 2012 har vi anslagit betydande resurser till vägar och järnvägar fram till 2025. Insatser som höjer trafiksäkerheten och förbättrar bärigheten på de vägar som är viktigast för skogs- och basindustrin ges hög prioritet. Skogsindustrin förlorar betydande belopp på grund av bristande bärighet. Regeringens ovilja till investeringar står näringslivet dyrt.

Vi föreslår också investeringar i nya höghastighetsbanor. Till skillnad från regeringen vill vi dimensionera de nya järnvägarna för höghastighetståg som klarar hastigheter över 300 km/h. Denna standard används sedan länge ute i Europa. Det är mer kostnadseffektivt än regeringens förslag, bättre för pendlarna och är även det alternativ som förespråkas av Trafikverkets egna experter. Flera nya sträckningar skulle kunna byggas som frigör kapacitet för godstrafik och vidgar arbetsmarknadsregionerna för pendlarna.

Satsning för punktliga tåg året om

För att snabbt förbättra järnvägens robusthet och se till att fler tåg ska gå och komma fram i tid föreslår vi en särskild satsning för järnvägsunderhåll. Det är särskilt angeläget inför kommande vintrar. Många pendlare fick frysa på perrongerna under den stränga vintern 2012/2013. Inför den kommande vintern talar Trafikverket om att tågavgångarna kan komma glesas ut så fort mer omfattande vinterväder är i annalkande.

Regeringen väljer att minska anslagen till järnvägsunderhåll. Vi gör tvärtom. Det behövs resurser som snabbt ökar järnvägens robusthet och tillförlitlighet. Det handlar om byten av kontaktledningar, uppgradera växlar så de kan förses med värme och även byta ut räls.

Satsningen väntas ge en mer punktlig trafik och färre inställda tåg. Det främjar både pendlarna och exportindustrins godstransporter. Dessutom skapar satsningen jobb i järnvägsbranschen. Underhållsarbeten är jämförelsevis personalintensiva.

Vi avsätter 686 miljoner kronor till drift och underhåll av järnvägen.

Fel! Okänt namn

Bättre vägar för industri och landsbygd

Vägarnas tjälskador och bristande bärighet innebär risker för jobben och svensk ekonomi. Uppgifter från institutet Skogforsk visar att skogsindustrin förlorar närmare en miljard kronor om året på grund av bristande bärighet. Även stödet till enskilda vägar är betydelsefullt för sysselsättningen inom skogsindustrin och jordbruket.

För att kompensera för regeringens neddragning på området väljer vi att skjuta till resurser till tjälsäkring och bärighetsåtgärder samt stöd till enskilda vägar. Satsningarna främjar både skogs- och basindustrins godstransporter, jordbruket och dem som använder bilen på landsbygden.

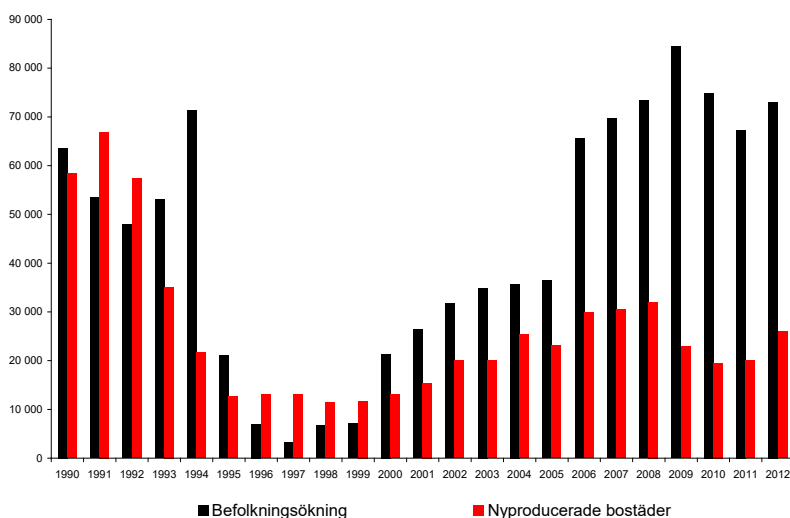
Vi avsätter 181 miljoner kronor till bärighets- och tjälsäkringsåtgärder för vägar, samt 15 miljoner kronor till stöd för enskilda vägar år 2014.

Fler bostäder

Det byggs alldeles för lite i Sverige. Det hämmar tillväxten och gör det svårare för människor att flytta till jobb, utbildning och att bilda familj. Bostadsbristen och den låga takten på nybyggnation gör det svårare för oss att nå vårt mål – EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Socialdemokraterna har föreslagit en nationell byggpakt där alla goda krafter samlas för ökat byggande.

Figur 35: Nybyggnation och befolkningsökning i Sverige

Antal

Källa: SCB.

SCB:s statistik visar att antalet nyproducerade bostäder under första halvåret 2013 fortsätter att vara lågt – trots hög efterfrågan. Mellan 2006 och 2012

Fel! Okänt namn på

blev vi 443 000 fler invånare i Sverige. Ändå minskade byggandet under samma period. Det går inte ihop.

Det finns ett samband mellan bostadsmarknadens funktionssätt och ekonomins tillväxt. Såväl EU-kommissionen, IMF som Finanspolitiska rådet har uppmärksammat frågan. Brist på bostäder hindrar människor från att ta jobb där de finns, företag från att expandera, och ungdomar att flytta till jobb och utbildning. Ökad rörlighet bidrar till högre produktivitet och fler jobb.

Byggbonus för studentlägenheter och lägenheter för unga

En av de mest utsatta grupperna på bostadsmarknaden är unga och studenter. Det håller inte att studenter vid våra universitet avbryter sin utbildning för att de inte hittar någonstans att bo. Ungdomar måste få ta steget ut i vuxenlivet. Enligt statistik från SSSB färdigställdes det i hela Sverige 225 bostäder för studenter 2012. Bristen på bostäder för studenter är särskilt svår i Stockholm, Uppsala, Göteborg och Lund. Enligt regeringens egen utredare finns ett samlat behov av 20 000 nya studentbostäder.

Staten har ett ansvar för att skapa stabila förutsättningar för bostadsmarknaden att utvecklas och för bostäder att byggas. Den akuta bristen på bostäder gör att staten bör vidga insatserna för att stärka incitamenten för bostadsbyggande. Ett effektivt sätt är att införa en byggbonus – ett investeringsstöd riktat till studentlägenheter och små hyreslägenheter. När unga människor kan flytta till jobb och utbildning kan vi sluta rekryteringsgapet.

Vi föreslår en byggbonus för studentlägenheter och lägenheter för unga på 1 miljard kronor för år 2014.

Snabbare och enklare process för bostadsbyggande

En ny plan- och bygglag trädde ikraft så sent som 2011. Redan syns brister. Idag tar det för lång tid från idé till färdig bostad. Processen är omgärdad av osäkerhet och höga kostnader. Lagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas för att plan- och byggprocessen ska kunna effektiviseras och byråkratin minska.

Vi föreslår att snabba förslag till nödvändiga förändringar i plan- och bygglagen tas fram.

Nationell byggpakt

Översiktsplanering bör bli enklare och mer strategisk och hänsyn tas till kommunala, mellankommunala och statliga intressen. Ett sätt att få till stånd nödvändiga förändringar snabbt är att kalla ihop en partsammansatt och parlamentarisk kommitté med tydligt uppdrag att föreslå nödvändiga föränd-

Fel! Okänt namn på

ringar. Vi menar därför att en nationell byggpakt där alla större offentliga, kooperativa och privata aktörer möts bör tillsättas.

Vi avsätter 6 miljoner kronor till ett kansli för en nationell samordnare inom byggpakten.

Gemensamt ansvar för ökade investeringar i nyproduktion

Vi vill se en ökad konkurrens och fler aktörer på byggmarknaden – men ekonomiska risker kan innebära att enskilda byggherrar håller tillbaka bygginvesteringar. Genom väl fungerande kreditgarantier kan byggherren få tillgång till mer säker finansiering. Vi föreslår att en statlig förhandlingsperson ges i uppdrag att, i dialog med bostadsmarknadens parter och centrala aktörer på finansmarknaderna, se över förutsättningarna för hur garantisystemet skulle kunna understödja ett ökat bostadsbyggande till lägre byggkostnader. Rätt utformat kan systemet också ge starkare drivkrafter för ökad produktivitet i byggsektorn. Ett stärkt garantisystem kan stärka förutsättningarna för mindre byggherrar att ta sig in på byggmarknaden och på detta sätt bidra till ökad konkurrens.

Vi föreslår en statlig förhandlingsperson med uppdrag att i samarbete med branschen utforma ett välfungerande system för kreditgarantier.

Kreditgarantier för renovering

Så mycket som cirka 650 000 lägenheter i miljonprogrammen står idag i akut behov av upprustning. Enligt beräkningar uppgår kostnaderna för det totala renoveringsbehovet till 240–300 miljarder kronor. Tidigare utvärderingar av större upprustningar som gjorts av bostadsområden byggda på 1960- och 70-talen har visat att investeringarna inte alltid är företagsekonomiskt lönsamma. Resultatet idag blir antingen att de omfattande upprustningar och möjligheter till energieffektiviseringar som behövs inte blir gjorda eller att det sker till priset av kraftigt höjda hyror som resulterar i hyresgäster tvingas flytta runt till ännu icke renoverade bostäder. Ett sätt att hantera de ekonomiska riskerna och dela på ansvaret är att utställa statliga kreditgarantier. Därutöver ska extratjänster, som resultat av att fas 3 avskaffas, kunna användas för att få höja boendekvaliteten inom miljonprogrammets bostadsområden.

Vi föreslår inrättande av kreditgarantier för renovering av hyresfastigheter från rekordåren inom en ram på totalt 20 miljarder kronor.

Ledarskap för klimat och miljö

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Om temperaturen fortsätter att stiga i samma takt som nu kommer det att leda till allvarliga konsekvenser för livet på jorden. Vi ser dessutom en pågående global kris för den biologiska mångfalden, där en av de största artutrotningarna i planetens historia pågår. Nätet av arter som bygger våra ekosystem är förutsättningen för vår existens eftersom de producerar all vår mat, allt vårt rena vatten och allt det syre vi andas. Nu krävs ett sammanhållet globalt och nationellt politiskt arbete för att säkra en god miljö även i framtiden.

Glappet mellan vad klimatforskningen säger att vi ska göra och de politiska åtgärder som sker internationellt växer. Vi är på väg mot en värld med stigande temperaturer och där förutsättningarna för mänskligt liv försämras.

Vårt vägval är odiskutabelt. Ökningen av växthusgaser i atmosfären måste upphöra. Vi står inför en omställning. Från ett samhälle som bygger på fossila bränslen, till ett som bygger på det förnybara.

Vi socialdemokrater känner tillförsikt eftersom vi har genomfört stora samhällsförändringar tidigare. Vi ledde omställningen från Fattigsverige till välfärdsland. Vi ska klara klimatomställningen på samma sätt. Den förra socialdemokratiska regeringen inledde ett tydligt klimatomställningsarbete med bland annat en Oljekommission som syftade till att hitta strategier för att bryta oljeberoendet. Denna kommission lade regeringen ned. Vi är beredda att målmedvetet starta om arbetet med klimatutmaningarna.

En aktiv klimatpolitik är en politik för framtidens jobb och därmed för framtidens välfärd. Investeringar i ny effektiv miljö- och klimatvänlig teknik stärker företagens konkurrenskraft, skapar nya företag och innebär ökad potential för handel och exportintäkter. Genom att Sverige går före i omställningen kan våra företagare bli världsledande i att utveckla den teknik och miljöprofil som världen efterfrågar i kampen mot klimatförändringarna.

Vi föreslår samverkansprogram för att stärka Sveriges konkurrenskraft. Redan nästa år föreslår vi att ett klimatinnovationsprogram initieras. För att skynda på renoveringen av miljonprogrammets områden föreslår vi ett statligt kreditgaranti-program och extratjänster. Sådana insatser bidrar till mer effektiv energianvändning.

För att klara miljömålen föreslår vi ett miljömålsinvesteringsprogram. Därutöver vill vi genomföra insatser för att hejda övergödningen, att klara den biologiska mångfalden och att stimulera investeringar i solenergi.

Miljömålsinvesteringsprogram

Det svenska systemet med 16 miljömål som fastslagits av riksdagen måste få en starkare ställning i svensk miljöpolitik. I den årliga utvärderingen av miljömålen och målpuffyllelsen konstaterar Naturvårdsverket att endast två av de sexton miljömålen nås. Det riskerar att bli ett politiskt misslyckande som kan få svåra konsekvenser för kommande generationer.

Fel! Okänt namn på

Vi menar att det lokala engagemanget för att nå miljömålet är viktigt. Vi föreslår därför en miljömålsmiljard till ett miljömålsinvesteringsprogram under fyra år. Kommuner, företag och andra aktörer ska – ensamma eller tillsammans – kunna söka stöd för lokala projekt som svarar mot ökad måluppfyllelse för de 14 miljömål där åtgärder saknas. Främst tror vi att åtgärder för klimat och ett levande hav är viktiga. Men det kanske också handlar om skydd av tätortnära natur för att bevara biologisk mångfald, eller åtgärder som minskar barns exponering för farliga ämnen.

Vi föreslår att 250 miljoner per år satsas på ett miljömålsinvesteringsprogram.

Hejda övergödningen

Att hejda övergödningen i Östersjön och Västerhavet är en viktig prioritering för Socialdemokraterna. När haven i vår närhet tar emot för mycket kväve och fosfor får det svåra miljökonsekvenser. Havets ekosystem förstörs, närmiljö för friluftsliv och bad försämras och bottnarna riskerar att dö. För att förbättra havs- och vattenmiljön vill vi införa en skatt på handelsgödsel, satsa på mer biogas i lantbruket, öka ekoodlingen, ge musselodlare ersättning för att de tar bort näringsämnen ut havet samt satsa mer pengar än regeringen på landsbygdsprogrammet som kan ge ersättning för grödor och våtmark som binder utsläpp av näringsämnen.

Klara den biologisk mångfalden

Biologisk mångfald är centralt för att upprätthålla ett hållbart ekosystem. Ambitionerna att skydda värdefull natur har sänkts under den borgerliga regeringsperioden. I vårt budgetalternativ avsätter vi mer resurser än regeringen. När samhället inte kan ersätta markägarna står våra myndigheter handfallna och värdefulla naturskogar avverkas. Det är nödvändigt att öka anslagen för att Sverige ska kunna slå vakt om den biologiska mångfalden.

Vi satsar 100 miljoner för skydd av värdefull natur.

Investeringar i solenergi

De största energiinvesteringarna i Europa 2011 gjordes i solceller, vilka stod för 47 procent av nyinstallationen. Priset på solceller har halverats på bara några år. Särskilt stark har utvecklingen varit i Tyskland. Men i Sverige har installationerna växt i måttlig omfattning. Under 2012 hade regeringen avsatt 60 miljoner kronor för stödet, men dessa pengar tog snabbt slut och Energimyndigheten bedömer att bara en tredjedel av de sökande får stödet. Regeringen sänkte stödet till 50 miljoner från 2013 vilket var fel väg att gå. När

Fel! Okänt namn på

intresset nu är väldokumenterat stort och växande givet att man kan få stöd, finns det stor anledning att stimulera investeringarna i solenergi.

Vi föreslår att anslaget fördubblas genom att det ökas med 50 miljoner och att en ny fördelningsmodell för stödet tas fram så att det når fler mottagare.

Miljöbilsbonus och registreringsavgift

Utsläppen från trafiken ökar och utan åtgärder kommer Sverige inte att nå de av riksdagen beslutade klimatmålen. Vi föreslår ett system med miljöbilsbonus där den som köper en bil med lägre utsläpp får en premie. Bonusen betalas ut när bilen registreras första gången. Systemet ska vara statsfinansiellt kostnadsneutralt. Det innebär att nivåer och gränser varje år bör justeras så att detta uppfylls. Ett villkor för miljöbonus är att bilen uppfyller den högsta säkerhetsklassningen. Reglerna ska gälla för samtliga bilar som nyregistreras i Sverige.

Vi inför en miljöbilsbonus och registreringsavgift för att främja utvecklingen mot en bilpark med låga koldioxidutsläpp. Systemet är offentligfinansiellt neutralt.

Fel! Okänt namn på

7. Mer tid för vård

Sjukvården står inför stora utmaningar. Allt fler blir äldre och kraven på en bättre sjukvård ökar. Den tekniska utvecklingen skapar nya möjligheter, men ställer också höga krav på kompetens och en god arbetsmiljö.

Dagens brister inom svensk sjukvård riskerar våra möjligheter att svara upp mot framtidens utmaningar. Inte minst är det bristen på tid för vård som behöver åtgärdas.

Ambulanser kommer allt senare, akutvården fördröjs, patienternas vårdtid är ofta otillräcklig och många får vänta alltför länge på sin behandling. Sjukvårdens organisation tar heller inte tillräcklig hänsyn till äldres speciella behov. Det leder till en pressad vård- och arbetsmiljö. Därutöver används alltför stor del av vårdpersonalens tid åt administration och dokumentation.

Därför behöver det bli fler som arbetar i vården, samtidigt som administration måste minska. Då blir det mer tid till patienten. Så säkrar vi en god vård för alla.

Minska administrationen

Studier visar att läkare och sjuksköterskor tvingas ägna mycket tid åt annat än direkt patientarbete. För att sjukvården ska kunna fokusera på patienternas behov krävs bättre administrativa rutiner.

Dokumentation och administration är nödvändigt, men tar idag mycket tid. Framgångsrikt utvecklingsarbete på olika sjukhus, kliniker och vårdcentraler runt om i landet visar att det går att ändra organisation och arbetsmetoder för att frigöra mer tid för vård. Detta arbete måste spridas och tillämpas i hela hälso- och sjukvården. Samtidigt måste staten se över sina krav och regler för att frigöra tid för vård. Det handlar om att läkare, sjuksköterskor och undersköterskor får nyttja sina respektive kompetenser på bästa sätt och att de får det administrativa stöd som behövs.

Vi föreslår att staten och sjukvårdshuvudmännen tar initiativ för att minska den tid vårdpersonalen måste ägna åt uppgifter som inte är patientnära arbete. Arbetet ska ske tillsammans med de fackliga organisationerna. Det behövs en systematisk genomgång av lagstiftningen och regelsystemet på hälso- och sjukvårdsområdet för att minska onödig administration.

Inga nya blanketter, register eller rapportering som inte är bevisat nödvändiga för vården får införas. För administration som inte är lagstyrd bör man successivt införa samma krav som för behandlingsmetoder i sjukvården; det ska vara klarlagt att behovet av de administrativa uppgifterna är tillräckligt stort, att kostnaden är rimlig i relation till nyttan och att tiden som avsätts inte tränger ut annan viktig verksamhet.

Administrativa uppgifter som redan ålagts vården bör genomgå en löpande revision. Att utveckla journalhanteringen och it-systemen i vården är en nödvändighet. Journalerna är idag splittrade, svåröverskådliga och skapar mycket merarbete där personalens tid går åt till att logga in och ut i olika system. En

Fel! Okänt namn på

väl utvecklad it-infrastruktur leder till att vårdpersonal kan ägna mer tid åt patienterna och anpassa vården till varje patients behov. Kvalitetsregister är mycket viktiga för forskningen och för att utveckla vården, men måste administreras på ett sätt som inte hindrar det övriga arbetet.

Även ersättningsmodellerna i vården bör ses över. Dåliga och missriktade system leder till onödig administration men också till att vårdens resurser används felaktigt.

Vi föreslår att staten, landstingen och de fackliga vårdorganisationerna samlas för en nationell vårdrevision. Lagstiftning, it-system, journalhantering, kvalitetsregister och övrig manualisering av vården ska systematiskt kartläggas. Alla möjligheter för att minska administrationen ska ses över.

Mer personal

Flera delar av sjukvården har idag allvarliga problem. Sjukvårdspersonal och patienter rapporterar om en tidspressad arbetssituation som riskerar att leda till brister i patientsäkerheten. Trycket och belastningen på akutmottagningar, vårdavdelningar och andra verksamheter är mycket högt.

Enligt en undersökning som läkarförbundet gjort fattas det 1 400 allmänläkare i Sverige.

SCB uppskattar att det kommer att fattas 30 000 sjuksköterskor 2030. Både andelen specialistsjuksköterskor och undersköterskor har minskat under lång tid.

Bristen på vårdpersonal leder till minskat antal vårdplatser och bidrar till överbeläggningar. De flesta sjukhus beskriver att de har överbeläggningar dagligen eller varje vecka och att de lika ofta utlokaliserar patienter. Socialstyrelsen har i sina granskningar av vården upprepade gånger pekat på problemet med överbeläggningar och de olika brister som uppstår när patienter får vårdplatser som inte uppfyller deras vårdbehov.

Inom ambulansverksamheten har arbetsmiljön på många håll försämrats och det tar enligt Riksrevisionen en minut längre idag för ambulansen att nå fram än det gjorde 2009. Det är ett tecken på att organisationen inte fungerar som den ska – men också att tillräckliga resurser inte är för handen. Även inom förlossningssjukvården har flera stora landsting/regioner som Skåne och Stockholm inte klarat av att hålla verksamheten på en tillräcklig standard.

Tidsbristen inom vården får konsekvenser. Antalet anmälda fall av allvarliga skador eller händelse med för risk för allvarliga skador har ökat med cirka 40 procent sedan 2006.

Vi behöver utveckla en sjukvård där patienter känner trygghet och där personalen kan utföra sitt jobb på ett säkert sätt. En god arbetsmiljö är också en förutsättning för att vården ska vara en attraktiv arbetsplats där medarbetare stannar kvar och utvecklas.

Sjukvården är en framtidssektor för Sverige. De omedelbara vårdbehoven ökar och måste tillgodoses samtidigt som en säker och högkvalitativ utveckl-

Fel! Okänt namn på

ing inför framtiden måste tryggas. Då krävs det mer personal med hög kompetens som vill verka inom vården.

Vi avsätter 2 miljarder kronor år 2014 till sjukvården i en riktad satsning för att ge mer tid för vård och höja kvaliteten genom att öka personalstyrkan.

En välfungerande vård för äldre

Att säkerställa en god och högkvalitativ vård och omsorg av våra äldre är en av de stora välfärdsutmaningarna för Sverige. Allt fler blir allt äldre och andelen äldre i befolkningen kommer att öka under de närmaste årtiondena. Det är i grunden något positivt och en fantastisk framgång för vårt välfärdssamhälle. Samtidigt sker en snabb utveckling av nya behandlingsmetoder och effektiva läkemedel i hela sjukvården.

I takt med medicinska framsteg ökar människornas rättmätiga förväntningar och krav på att ta del av vad den bästa sjukvården har att erbjuda. Utmaningarna och behovet av planering är mycket stort och omfattande. Det handlar om att hålla hög kvalitet och kompetens i verksamheten samtidigt som vi möter ökade behov av resurser och utbildad personal. Kvaliteten i vården och omsorgen om de äldre ska vara så hög att de inte blir beroende av att deras barn går ner i arbetstid för att hjälpa till.

Ett mycket stort problem i sjukvården, där det på många håll krävs förbättringar, är hanteringen av svårt sjuka äldre patienter som ofta skickas fram och tillbaka mellan sin bostad, primärvården, akutmottagningen och sjukhusets vårdavdelningar. Det är inte en vård som på ett bra sätt är anpassad till äldre människors behov, och det är ingen kostnadseffektiv vård.

Kommuner och landsting bör gemensamt utveckla samarbete och organisation för vården av äldre där primärvård, socialtjänst och slutenvård skapar gemensamma rutiner för att bättre ta hand om mycket gamla och multisjuka patienter. Olika lösningar för att kraftigt minska eller helt komma bort från återkommande akutbesök på sjukhus kommer att innebära minskade kostnader för samhället och minskat lidande för den enskilde. Det kan exempelvis handla om att sjukvården gör hembesök, att det finns möjligheter till direktinläggning av äldre patienter eller att det finns äldrevårdsöverläkare i landstingen med övergripande medicinsk ansvar för vård av äldre sköra patienter. Även behovet av specialistutbildad personal såsom äldresjuksköterskor bör tillgodoses. Sådana insatser skulle också avlasta äldreomsorgen. Vården av de äldre måste tydligare utformas efter deras behov.

I vår riktade satsning för att höja kvaliteten och kompetensen inom vården ökar vi personalstyrkan i vården. Särskilt fokus ska ligga på en sjukvård som utformas efter de äldres behov. Det inbegriper en särskild satsning på att systematiskt samordna äldresjukvården.

Ytterligare insatser

Patientinflytande

Ett problem med dagens vårdgaranti är att det är väntetiden vid varje besök som regleras och inte patientens sammanlagda väntetid. För individen är det viktigt att den sammanlagda väntetiden i vården blir kort och att man får besked om och kan vara med och påverka när behandling ska genomföras. Bristen på besked är ofta frustrerande och skapar missnöje med vården. Vi föreslår patientkontrakt som omfattar alla delar i hälso- och sjukvården: besök, undersökningar, röntgen, remisser. I kontraktet ska det finnas en tidsplan för remisser och eventuella behandlingar och det ska framgå vem som ska utföra behandlingarna. När vården och patienten har kommit överens om vad som ska göras och när, ska kontraktet fungera som en vårdgaranti som säkerställer att patientens sammanlagda tid för undersökning och behandling blir kort.

Vi vill satsa 5 miljoner på att stödja landsting som inför patientkontrakt.

Missbruksvård

Ett kontrakt för livet startades 2005. Den enskilde erbjöds avgiftning, utredning, motiverande och behandlande insatser och en planering som omfattar både LVM-tiden och tiden efter utskrivning. En gemensam överenskommelse mellan den enskilde, socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse (SiS) låg till grund för en långsiktig vård som omfattade LVM-tiden och halvåret därefter. Arbetet var mycket framgångsrikt, men trots de goda resultaten har inte den borgerliga regeringen fortsatt satsningen. Vi vill återinföra den statliga satsningen Ett kontrakt för livet. Syftet är att stärka vårdkedjorna kring den som behöver vård och behandling mot sitt missbruk.

Vi satsar 20 miljoner kronor år 2014 på att återinföra Ett kontrakt för livet.

Hiv-information

År 2006 antog riksdagen på förslag från den socialdemokratiska regeringen en nationell strategi mot hiv/aids. Målet var att halvera antalet nysmittade i vårt land på tio års sikt. För att nå målet krävs dock ett intensifierat arbete bestående av särskilda informationsinsatser kring smittskydd och hiv. Under ett antal år har regeringens anslag legat stilla på en miniminivå och inga särskilda initiativ har tagits trots att problemen inte på något sätt minskat.

Vi vill därför satsa 10 miljoner på en särskild informationskampanj angående hiv.

Handikapporganisationerna

Handikapporganisationerna utför ett viktigt arbete för att förbättra villkoren för personer med funktionsnedsättningar och för att uppnå målen för funktionshinderpolitiken. Det är viktigt att det finns långsiktiga ekonomiska förut-

Fel! Okänt namn på

sättningar för det intressepolitiska arbete som bedrivs och den information och stöd som de ger sina medlemmar. Statsbidraget till handikapporganisationer har legat stilla under en sexårsperiod. Det är olyckligt. Vi höjer anslagen till handikapporganisationerna och avsätter också medel till den Ågrenska stiftelsens veckovistelser för familjer som har barn med sällsynta diagnoser och syndrom.

Vi avsätter 24 miljoner kronor år 2014 för att stärka handikapporganisationerna och den Ågrenska stiftelsen.

8. Utveckla den svenska modellen

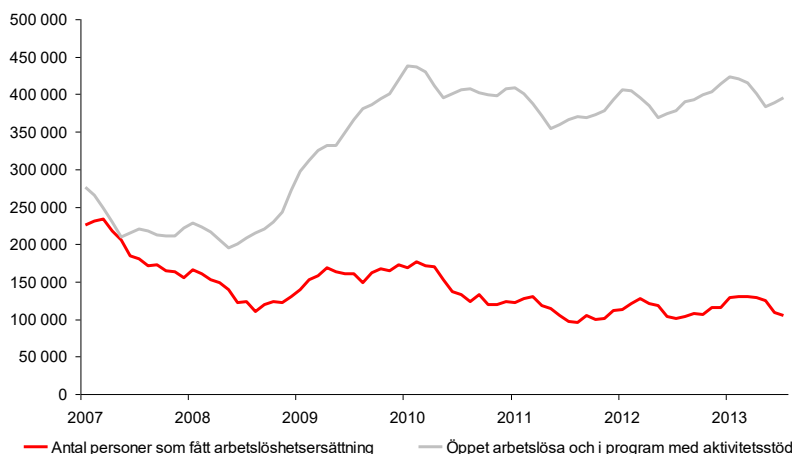
Den generella välfärden är en grundläggande del av den svenska modellen. Idén är att allas framgång är Sveriges framgång. Generell välfärdspolitik handlar om mer än att bara korrigera orättvisor som skapats av det ekonomiska livet. Välfärdspolitik handlar om att öka människans makt över sitt egna liv.

Skola, vård och omsorg har en central roll för fördelningen av möjligheter i livet. Avgörande delar i den generella välfärden är också socialförsäkringarna. Arbetslöshetsförsäkringen har en central roll för att bygga broar mellan de gamla och de nya jobben.

Motsatsen till generell välfärd är en välfärd som vilar på idéer om grundtrygghet, välgörenhet och behovsprövning. Idag försvagas den generella välfärden under trycket av den borgerliga politiken. Ett tydligt exempel är att resultaten i skolan sjunker. Ett annat är att arbetslöshetsförsäkringens skydd urholkats. När hålen i den offentliga välfärden växer väljer allt fler att komplettera den otillräckliga välfärden med privata välfärdslösningar. Det är ett mindre effektivt sätt att organisera välfärden och minskar människors utrymme för konsumtion.

Figur 36: Antal personer som fått arbetslöshetsersättning samt öppet arbetslösa och i program med aktivitetsstöd

Antal

Vi ska steg för steg höja kvaliteten inom välfärden så att människor ska kunna gå till jobbet utan oro för att ha lämna sina anhöriga på en förskola eller ett äldreboende med undermålig kvalitet. Färre ska tvingas gå ner i arbetstid mot sin vilja för att samhällets insatser för deras familj och släkt inte räcker till.

Fel! Okänt namn

Väl fungerande försäkringar

En bra arbetslöshetsförsäkring bidrar till omställning i ekonomin, lägger grunden för ordning och reda på arbetsmarknaden och är en viktig beståndsdel i ett modernt välfärdssamhälle. En stark försäkring vid arbetslöshet gör att den inhemska konsumtionen hålls uppe även vid internationella ekonomiska kriser.

Att arbetslöshet inte innebär fattigdom bidrar till att Sverige kommer mer lindrigt undan i internationella ekonomiska kriser, eftersom köpkraften hålls uppe. Att regeringen tvingade ut en halv miljon svenskar från a-kassan innan finanskrisen gjorde att krisen slog hårdare och blev djupare för Sveriges del än den hade behövt bli.

Starka försäkringar har också gjort svenska löntagare mer förändringsbenägna än vad löntagare i andra länder är – det har funnits tillförsikt i att man kan klara förändring. Häri ligger något mycket viktigt. Det svenska folket har utmärkt sig som nyfiket, tryggt i att man kommer att klara utmaningar, och därför bejakat förändring. Den svenska modellen bidrar till utveckling och omvandling, eftersom de som jobbar känner större trygghet i förändringen.

I många kommuner är det tydligt hur försäkringarna av socialförsäkringarna har lett till en övervältring av kostnader, när människor gått från försäkringar till bidrag – främst försörjningsstöd. Kostnaderna för försörjningsstöd har ökat vilket slår direkt mot kommunernas och landstingens möjligheter att upprätthålla kvaliteten i vård, skola och omsorg. Andelen arbetslösa inskrivna hos Arbetsförmedlingen som har ersättning från arbetslöshetsförsäkringen har minskat från cirka 80 procent 2006 till cirka 25 procent 2012.¹⁹ Räknar man även med timanställda och deltidsarbetslösa blir det cirka 40 procent av de arbetslösa som får ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Samtidigt får 40 procent av de som får försörjningsstöd detta stöd just för att de är arbetslösa.²⁰

Det finns därför flera goda skäl för såväl den enskilde som välfärdens finansiering och för hela samhällsekonomin att förbättra arbetslöshetsförsäkringen.

För att arbetslöshetsförsäkringen ska uppfylla sina syften och vara legitim behöver fler få ett rimligt inkomstskydd vid arbetslöshet. Därför måste taket i arbetslöshetsförsäkringen höjas. Vi föreslår att taket i a-kassan höjs från dagens 680 kronor till 910 kronor per dag. Det innebär att den maximala inkomst som berättigar till 80 procents ersättning höjs från 18 700 kronor till 25 000 kr. Taket sänks efter 100 dagar med 150 kr till 760 kr per dag.

Våra reformer betyder att t.ex. en metallarbetare eller undersköterska med en lön på 25 000 kronor/månaden som blir arbetslös får 20 000 kronor i månaden från försäkringen, istället för att som idag få knappt 15 000 kronor i månaden. Vi föreslår vidare att ersättningsnivån höjs till 80 procent under hela ersättningsperioden.

¹⁹ A-kassornas Samorganisation: Lägesbeskrivning av arbetslöshetsförsäkringen.

²⁰ Socialstyrelsen: Statistik över försörjningsstöd och ändamål med ekonomiskt bistånd 2011.

Sammantaget innebär dessa förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen – höjd ersättningsnivå och höjt tak – att de offentliga finanserna försvagas med 3,4 miljarder år 2014.

En väl fungerande försäkring vid sjukdom

Sjukförsäkringen bygger på den grundläggande principen att alla är med och bidrar till en gemensam försäkring och alla har samma rätt att få del av den när och om man behöver. Vi finansierar den gemensamt genom arbete och avgifter på lönen och alla kan lita på att den träder in när man behöver. Vi betalar när vi är friska och får tillbaka när vi är sjuka. Vi betalar inte mer för att vi arbetar i yrken där risken är större att vi drabbas av sjukdom eller arbetsskada eller för att släkten har en ärftlig sjukdom. Vi betalar in i förhållande till inkomst och får också tillbaka för att täcka upp för inkomstbortfall. När alla är med och delar på riskerna blir avgiften till försäkringen lägre än om var och en skulle klara sig själv. Ett system där var och en löser sin egen försäkring skulle inte bara bli dyrt, en del människor skulle på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom inte kunna teckna en försäkring. Det gäller också personer som jobbar i vissa arbetsmiljöer eller i branscher med hög risk för skador, sjukdomar eller arbetslöshet.

En förutsättning för att socialförsäkringarna ska vara hållbara är att alla som kan jobba också gör det. Utgångspunkten är att alla människor har rätt, men också skyldighet, att efter sin förmåga bidra till arbetslivet. En väl fungerande arbetslinje förutsätter att var och en av oss tar eget ansvar. Men samhället måste också ta en del av ansvaret. Människor måste i tid erbjudas ett stöd som är individuellt anpassat och som förmår öka förutsättningarna för den enskilde att återgå till arbete.

Regeringen har förändrat sjukförsäkringen i grunden. Försämringarna har slagit särskilt hårt mot kvinnor. Försämringarna äventyrar tilltron till den gemensamma försäkringen. När löntagarna inte längre kan lita på att försäkringen träder in växer behovet av att teckna privata kompletterande försäkringar. På så sätt luckras det generella systemet upp och blir mer kostsamt, för såväl individen som för samhällsekonomin.

Vårt alternativ är en sjukförsäkring som både ger ekonomisk trygghet och samtidigt erbjuder rehabilitering som gör det möjligt för människor att återkomma i arbete. Vi vill att sjukförsäkringen ska ge ett reellt inkomstskydd så att de allra flesta verkligen får ut 80 procent av sin inkomst i ersättning vid sjukdom. I ett första steg vill vi höja taket till åtta prisbasbelopp 2014, vilket motsvarar en månadslön om 29 700 kronor. Vi vill också att ersättningen ska vara 80 procent under hela sjukdomsperioden.

Den som är sjuk och inte kan arbeta ska ha rätt till sjukpenning, även om man har varit sjuk en längre period. Därför föreslår vi att den bortre tidsgränsen i sjukpenningen tas bort. Rehabiliteringen måste förbättras och tillgången ökas så att människor verkligen får möjlighet att komma tillbaka till arbete.

Fel! Okänt namn på

Vi vill stärka sjukförsäkringen, med högre tak och bättre ersättning, samt ta bort den bortre tidsgränsen och stärka rehabiliteringen. Vi vill på samma sätt höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen. Kostnaden för de offentliga finanserna för dessa förslag är 1,3 miljarder kronor 2014.

Investera i bättre arbetsmiljö och företagshälsovård

Arbetsmiljön har försämrats på en rad områden – både inom industrin och i tjänstesektorn. Samtidigt har regeringen kraftigt minskat Arbetsmiljöverkets resurser. Det har påverkat omfattningen på det viktiga tillsynsarbetet som inspektörerna genomför på arbetsplatserna. Resultatet blir att ett företag kan räkna med ett besök högst vart tjugonde år. Det duger inte.

Att arbeta förebyggande och att se till att anställda kan få stöd redan när hälsoproblem relaterade till arbetet börjar uppstå är effektivt. Ett sådant arbete minskar också risken för att individen behöver sjukskriva sig eller gå ner i arbetstid. Här är företagshälsovården, tillsammans med arbetsmarknadens parter, viktiga beståndsdelar för att minska och förebygga ohälsa i arbetslivet. Regeringen skär ner på företagshälsovården. Samtidigt avsätts ett betydligt mindre belopp i en ny insats som riktas till arbetsgivare. Detta riskerar att bli krångligare för arbetsgivaren. Vi satsar istället 200 miljoner kronor direkt på företagshälsovården, vilket motsvarar använda medel under förra året.

Vi vill stärka Arbetsmiljöverket med 100 miljoner kronor år 2014.

Vi avsätter 170 miljoner kronor, och riktar därtill om regeringens 30 miljoner kronor, direkt till företagshälsovård år 2014.

Stärk barnfamiljerna

Höj barnbidraget

Barnbidraget har legat på samma nivå sedan den dåvarande socialdemokratiska regeringen höjde det år 2005. Barnbidraget är en av de bärande byggstenarna i vår familjepolitik och en viktig del av den generella välfärden. Barnbidraget ger föräldrar och barn ett välbehövligt ekonomiskt tillskott och utformningen har flera fördelar. Det innebär inte någon så kallad fattigdomsfälla eftersom det inte finns några marginaleffekter. Föräldrar som går från arbetslöshet till arbete går inte miste om bidraget. På detta sätt sänker barnbidraget trösklarna till arbetsmarknaden. Barnbidraget har också en låg administrativ kostnad och antalet felaktiga utbetalningar är mycket få.

Barnbidraget är omfördelande trots att det går till alla familjer oavsett inkomst. Enligt SCB har barnbidraget ungefär tre gånger så stor betydelse för den ekonomiska standarden för en förälder som lever med ett barn eller fler, än för familjer med två vuxna och ett barn.

Att familjer med små marginaler konsumerar en större del av sitt ekonomiska utrymme innebär också att det är en mycket klok prioritering i valet av olika alternativ för hur den inhemska efterfrågan kan stimuleras. Ett höjt

barnbidrag är betydligt mer effektivt för jobbskapande än vad breda skattesänkningar är.

Vi föreslår att barnbidraget höjs med 100 kronor per barn och månad. Därmed blir barnbidraget 1 150 kr i månaden. Studiebidraget för gymnasieungdomar höjs på samma sätt. Det försvagar de offentliga finanserna med 2,4 miljarder kronor år 2014.

Höj underhållsstödet

Ensamstående föräldrar, oftast mammor, har oftare en knappare ekonomi än andra föräldrar. Det drabbar barnen direkt. Det finns inte pengar till en ny cykel, till att följa med på skolutflykten eller till att ta hem kompisar och bjuda på mellanmål. Vi vill därför höja underhållsstödet. Tillsammans med höjningen av barnbidraget blir det ett välkommet tillskott för familjer som många gånger lever på mycket knappa resurser.

Vi föreslår att underhållsstödet höjs med 50 kronor per barn och månad, till en kostnad av 100 miljarder kronor 2014.

En utvecklande fritid för alla barn

Barnfattigdom finns för att deras föräldrar är fattiga. Alla barn i Sverige ska kunna utveckla sina intressen och sina förmågor och ha en meningsfull fritid. Det har ett värde i sig. Vi vet också att de barn som får utöva intressen, delta i aktiviteter och idrotta också lyckas bättre i skolan. I förlängningen påverkas därmed också deras möjlighet att få arbete och en god inkomst under livet.

Regeringen vill införa en fritidspeng för barn i familjer som haft ekonomiskt bistånd under sex månader eller längre. Vi menar att det sättet regeringen angriper problemet – som förvärrats av att allt fler föräldrar går utan arbete – är fel väg att gå. Barn ska inte behöva begära kvitton och intyg från den förening eller kommun som arrangerar aktiviteten de vill delta i. Det är utpekande och stigmatiserande, och påminner starkt om den ordning som rådde innan den generella välfärden byggdes ut. Ditt ska vi inte tillbaka.

Vi föreslår att de medel som avsätts för fritidspengen istället tillförs kommunerna på ett sådant sätt att försörjningsstödsnormen för berörda familjer höjs med motsvarande belopp.

Barnomsorg på kvällar, nätter och helger

Att arbeta kvällar, helger eller delade turer blir allt vanligare. Många på dagens arbetsmarknad, inte minst tjänstemän, arbetar mycket övertid i långa perioder. Också inom tjänstesektorn är arbete på kvällar, nätter och helger alltmer vanligt förekommande. För många kan det vara svårt att förena arbetsliv med föräldraskap. Samhället har en viktig roll i att tillhandahålla en välfärd som möter dagens behov på välfärdstjänster. En utbyggd barnomsorg på kvällar, nätter och helger är naturlig del av en modern välfärd. Det stärker både kvinnors och mäns möjligheter att jobba samtidigt som barnen får trygghet och kontinuitet.

Fel! Okänt namn på

Allt fler kommuner tillhandahåller barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Vi vill stimulera att fler tillhandahåller denna viktiga del i välfärden. Vi avsätter 100 miljoner kronor 2014 för detta syfte.

Äldres villkor

Regeringens misslyckande med jobben drabbar varje generation idag. Det är den höga arbetslösheten som får bromsen i pensionssystemet att slå till, så att många äldre får mindre i plånboken nästa år. Den höga arbetslösheten och försämringarna av a-kassa och sjukförsäkring innebär att staten vältrar över kraftigt stigande kostnader för försörjningsstöd, vilket i sin tur leder till att kommunerna får svårare att upprätthålla kvaliteten i vård och omsorg för de äldre. Regeringen har dessutom skapat en skatteklyfta mellan pensionärer och löntagare, till pensionärernas nackdel. För att kunna värna de äldres intressen måste arbetslösheten bekämpas.

Att vi får leva allt längre och att vi får behålla våra nära och kära allt längre i livet är en stor framgång för vårt samhälle. Sverige måste ha en politik som fungerar för dagens äldre och för de många fler som förhoppningsvis kommer att leva än längre. Därför vill vi ha ett tydligt och förutsägbart pensionssystem som är till för pensionärerna – inte för de som vill sko sig på systemet genom höga kostnader för förvaltning, rådgivning och placering. Detta vill vi driva inom ramen för pensionsöverenskommelsen.

Att säkerställa en god och högkvalitativ äldreomsorg är en av de stora välfärdsutmaningarna för Sverige. Allt fler blir allt äldre och andelen äldre i befolkningen kommer att öka under de närmaste årtiondena. Utmaningarna och behovet av planering är mycket stort och omfattande. Det handlar om att hålla hög kvalitet i verksamheten samtidigt som vi möter ökade behov av resurser och personal. Kvaliteten i vården och omsorgen om de äldre ska vara så hög att de inte blir beroende av att deras barn går ner i arbetstid för att hjälpa till.

En långsiktig kvalitetsplan för den svenska äldreomsorgen ska tas fram. Kvalitetsplanen behöver sträcka sig fram till 2025 med etappvisa mål och delmål. Planen ska stimulera innovationer i äldreomsorgen, åtgärda kvalitetsbrister och öka inflytandet och valfriheten för de äldre samt innehålla ett program för generationsväxling för personalen.

Vi är helt emot att regeringen väljer att ta 41 miljoner från de statliga stimulansbidragen till äldreomsorgen för att finansiera fritidspenningen för barn och ungdomar i socialt utsatta familjer. Vi vill istället att bidragsnormen höjs med samma belopp för dessa familjer. Äldreomsorgen behöver sina pengar. Att ställa två prioriterade områden mot varandra är oklokt.

Vi säger nej till regeringens nedskärning av de statliga stimulansbidragen till äldreomsorgen.

Ett kreativt Sverige

Alla barn och unga har rätt till kultur och idrott

Alla barn och ungdomar ska kunna ha en meningsfull fritid där de både får möjlighet att upptäcka nya intressen och att utöva dem. Det är viktigt för deras egen utveckling och för hur de mår. Att barn och ungdomar kan möta unga med annan bakgrund än dem själva stärker också sammanhållningen och demokratin. Ungdomar ska ha möjlighet att vara delaktiga. Det är viktigt att ungdomar utvecklas till självständiga individer.

Höga avgifter i idrotts- och kulturverksamhet försämrar möjligheten för många barn och unga att ta del av sådana aktiviteter. Varje barn behöver en bra start i livet. Att delta i kultur- och föreningsliv lär barn och unga att ta ansvar för sig själva och varandra. Barns och ungdomars möjlighet till aktivitet begränsas också av deras föräldrars möjligheter att följa barnen till och från repetitioner, lektioner, träningar och matcher. Här kan samarbetet mellan föreningslivet och skolan och dess fritidsverksamheter stärkas.

Vi vill därför införa en satsning på 350 miljoner kronor till kultur, idrott och fritid riktad mot barn och unga dels ett Handslag med föreningslivet, dels ett stimulansbidrag riktat mot musik- och kulturskolan.

Handslag med föreningslivet

Vi socialdemokrater vill stödja föreningslivet – och stärka barns och ungdomars tillgång till idrott och friluftsverksamhet. Vi vill ta ett handslag med föreningslivet – Riksidrottsförbundet och Svenskt Friluftsliv samt kommunerna – för att se till att barn och ungdomar får bättre möjligheter och lägre avgifter för att delta i idrott och friluftsverksamhet.

Vi avsätter 300 miljoner kronor år 2014 till ett Handslag med föreningslivet.

Stimulansbidrag till musik- och kulturskolan

Vi vill också att alla barn och unga får möjlighet att delta i musik- och kulturskolans verksamhet. Därför inför vi ett stimulansbidrag för musik- och kulturskolor som håller nere avgifterna: Kommuner som har sänkt, eller nu sänker, sina avgifter till max 500 kronor per termin inom musik- och kulturskolan får ett stimulansbidrag. För kommuner som redan har låga avgifter blir det därmed ett stöd till ökad kvalitet.

Vi avsätter 50 miljoner kronor år 2014 till ett stimulansbidrag för musik- och kulturskolor.

Fri entré på statliga museer

En viktig ambition i socialdemokratisk kulturpolitik är att det svenska kulturarvet ska vara tillgängliga för så många som möjligt. Det är en god investering i kunskap, det ökar tillgängligheten och ger ytterligare värde genom att främja integration och förståelse människor emellan. Reformen med fri entré på de statliga museerna som pågick mellan åren 2005 och 2006 möjliggjorde

Fel! Okänt namn på

för många fler grupper att ta del av vårt gemensamma kulturarv än tidigare. När fri entré upphörde 2007 förlorade de 19 statliga museerna cirka 2 miljoner besök.

Vi satsar 80 miljoner kronor för att återinföra fri entré på de statliga museerna.

Utökning av scenkonstallianserna

Arbetsmarknaden för professionella skådespelare, dansare, musiker och sångare kännetecknas av förhållandevis få tillsvidareanställningar. Scenkonstallianserna erbjuder frilansande scenkonstnärer möjlighet till anställning och kompetensutveckling, varvat med engagemang. Vi förslår en 33-procentig ökning, 20 miljoner kronor som ger ca 95 nya anställningar.

Vi ökar anslaget till scenkonstallianserna med 20 miljoner.

Access – ett kulturarvs- och jobbprojekt

Access var en framgångsrik kulturinsats som lades ner 2009. Projektet tjänade många syften – bevara kulturarvet genom att vårda det i form av konserveringsarbeten, restaureringar, reparationer, katalogisering, digitalisering med mera. Samtidigt gav Access viktiga arbetstillfällen till människor inom kulturbranschen. När den nuvarande regeringen avvecklade Access infördes Kulturarvslyftet som skulle ge 4 400 personer jobb under 2012–2014. Resultatet hittills är 314 jobb. Inget talar för att utfallet av Kulturarvslyftet kommer att förbättras innan projektet avslutas juni 2014. Vi socialdemokrater föreslår därför återigen att Kulturarvslyftet läggs ner. Istället inför vi ett nytt Access-projekt som, till skillnad från det tidigare, även ger möjlighet för andra institutioner än museer och arkiv att ta del av satsningen. Utvidgningen kan exempelvis innefatta scenkonstinstitutioner samt föreningar och organisationer inom kulturområdet som har behov av särskilda insatser.

Vi inför ett nytt Access-projekt och anslår 74 miljoner kronor år 2014.

Statens verksamhet

Nya insatser mot brottsligheten

Under de senaste åren har antalet anmälda brott ökat. Den grova organiserade brottsligheten har fått fäste i Sverige. Kopplingen mellan den organiserade brottsligheten och allvarlig ekonomisk brottslighet växer. Den utvecklingen skapar en otrygghet i samhället som vi inte tidigare haft.

Vi vill förstärka ansträngningarna för att bekämpa grov organiserad brottslighet och ekonomisk brottslighet. Trots att polisen har fått kraftigt ökade resurser under många år finns en bristande effektivitet när det gäller både resultat, styrning och ledning. Alltför få vardagsbrott klaras upp. Rättsväsendet måste stå upp för de krav medborgarna har om effektivitet, rättssäkerhet och rättstrygghet. Den som begått ett brott måste snabbt nås av en reaktion.

Att bli utsatt för ett brott är nästan alltid en traumatisk upplevelse, ibland med följder för resten av livet. Brottsoffer behöver förbättrat stöd och hjälp. Vi vill förstärka brottsoffers ställning.

Vi bekämpar brotten men också brottens orsaker. Det bästa sättet att minska skadeverkningarna av brott är att hindra att brott begås. Grundläggande för att minska kriminaliteten i samhället är att klyftorna minskar och att välfärdssystemen fungerar men även mer specifika brottsförebyggande åtgärder behövs. Det brottsförebyggande arbetet behöver förstärkas på olika sätt, inte minst genom bättre samordning och ökad kunskap.

Åtgärder mot den organiserade brottsligheten

Kampen mot den organiserade brottsligheten måste prioriteras. Idag ligger ansvaret för detta arbete på Rikskriminalpolisen, även om polismyndigheterna ute i landet också arbetar inom detta område. Arbetet mot den grova organiserade brottsligheten behöver förstärkas centralt. Vi vill se en nationell spjutspetsorganisation. Genom att tillföra resurser till Rikskriminalpolisen ökar antalet specialister vilket skapar bättre förutsättningar för ett effektivt och ut hålligt arbete mot den organiserade brottsligheten.

Vi ökar resurserna med 50 miljoner kronor 2014 i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Effektivare polis

Trots att polisen har fått kraftigt ökade resurser under många år finns en bristande effektivitet när det gäller både resultat, styrning och ledning. Problemen har funnits under lång tid och har påpekats av en rad myndigheter som Riksrevisionen och Statskontoret. Ändå har regeringen inte lyckats åtgärda bristerna, eller ens vidtagit tillräckliga initiativ för att identifiera dem. Även andra utredningar och rapporter pekar på bristerna. Bland annat har en ESO-rapport (2010:3) menat att svensk polis kännetecknas av en anmärkningsvärd brist på systematiska utvärderingar av verksamhetens effektivitet och Brå har visat i en rapport (2013:12) att polisen inte är tillräckligt bra på att utvärdera brottsförebyggande insatser.

Polisen behöver i betydligt större utsträckning än i dag bygga sin verksamhet på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det behövs mera kunskap och kompetens hos polisen om hur polismetoder kan utvecklas och utvärderas. Det saknas idag tillräcklig kunskap om polisverksamheten och dess effektivitet för att kunna styra verksamheten. Regeringen har brustit i att inte ställa tydliga och relevanta krav på redovisning av hur polisens resurser använts, och brustit i tydlighet vad gäller vilka resultat verksamheten ska förväntas att leverera.

För att stärka polisens möjlighet att bygga sin verksamhet på vetenskap och beprövad erfarenhet och därmed förbättra effektiviteten i olika insatser vill vi skapa en utvecklings- och analysfunktion med uppgift att både utvärdera polisverksamheten och att med utgångspunkt i dessa leda och styra verksamhetsutvecklingen inom polisen. En sådan skulle förbättra kvalitetsgransk-

Fel! Okänt namn på

ningen av polisverksamheten och bidra till en effektivare och bättre polisverksamhet.

Vi ökar resurserna till polisen med 10 miljoner kronor 2014 för att skapa en utrednings- och analysenhet hos polisen centralt.

Ekonomisk brottslighet

Ekonomisk brottslighet kostar samhället stora summor, långt mer än den traditionella brottsligheten. Den skadar konkurrensen i de branscher där den uppträder, göder svartjobb och drabbar hederliga företagare hårt. Skatteverket bedömde för några år sedan att summan av uteblivna skatter på grund av fel och brott uppgick till 130 miljarder kronor, varav 100 miljarder kunde kopplas till företagssektorn. Förtroendet för vårt skattesystem bygger på att människor uppfattar att det fungerar och att alla gör rätt för sig. Därför är det viktigt att förstärka ansträngningarna för att bekämpa ekonomisk brottslighet.

Vi ökar resurserna till Ekobrottsmyndigheten med 20 miljoner kronor 2014.

Brottsförebyggande arbete

För att främja samverkan inom det brottsförebyggande arbetet behövs bättre samordning. Vi vill därför tillsätta en nationell samordnare för det brottsförebyggande arbetet. Denne skulle bland annat få i uppdrag att driva på och koordinera det brottsförebyggande arbetet lokalt, regionalt och nationellt. Det finns stor kunskap om vilka insatser som krävs för detta, både i kommuner, och hos många myndigheter, inte minst hos Brottsförebyggande rådet (Brå). Men det behövs någon som kan se över myndighetsgränserna, utvärdera och föreslå förbättringar i hur det brottsförebyggande arbetet genomförs.

Vi föreslår att en nationell samordnare för det brottsförebyggande arbetet tillsätts, och avsätter 10 miljoner kronor 2014 för detta syfte.

Ökat stöd till brottsoffer

Brottsofferjourenas Riksförbund har som främsta uppgift att ge stöd och service till landets lokala brottsofferjourer när det gäller brottsofferstöds- och vittnesstödsverksamheten samt svara för utbildning och metodutveckling. Bidragen till brottsofferjourenas verksamhet har i princip inte haft någon uppräknig de senaste åren. Samtidigt söker allt fler stöd hos brottsofferjourerna. För att kunna arbeta vidare med denna viktiga stödjande verksamhet är jourerna i starkt behov av utökade resurser. Inte minst gäller det i arbetet med våld i nära relationer. Om inga ytterligare resurser tillförs är det på sikt svårt att kunna arbeta vidare med området våld i nära relationer. Detta skulle naturligtvis vara förödande för dem som är utsatta för den här typen av brott. Vi tilldelar därför Brottsoffermyndigheten 10 miljoner extra 2014, i syfte att de tilldelade medlen ska delas ut till brottsofferjourerna.

Vi vill förstärka Brottsoffermyndigheten med 10 miljoner kronor 2014.

Haverikommission för Nuonaffären

I februari 2009 köpte statliga Vattenfall det holländska energibolaget Nuon. Priset gjorde affären till den största kontantuppgörelsen i Sverige någonsin. Affären innebar att Vattenfalls skulder ökade kraftigt, samtidigt som sämre marknadsförhållanden gjorde det allt svårare att försvara det höga priset. Affären har i efterhand bidragit till att Vattenfalls finanser försämrats drastiskt. Hittills, efter fyra år, har Nuon kostat Vattenfall över 37 miljarder kronor i nedskrivningar, alltså rena förluster.

Det av regeringen godkända köpet av energijätten Nuon är en av de största affärer ett svenskt statligt bolag någonsin gjort. Grundfrågan, som fortfarande inte besvarats, är varför Fredrik Reinfeldt och övriga borgerliga partiledare godkände Nuonaffären trots att regeringens egna tjänstemän framhöll att det var en dålig affär.

Det är dags att tillsätta en haverikommission för att en gång för alla lägga korten på bordet i denna affär, som är så viktig för svensk ekonomi och möjligheterna att använda Vattenfall för en grön omställning. Kommissionen bör givetvis vara helt oberoende – men med full insyn för riksdag och medier.

Alla företag – liksom regeringar – gör ibland dåliga affärer. Men det som utmärker en professionell hantering är att man noga utreder varför det blev fel. För att undvika att misstagen från Nuonaffären upprepas är det centralt att klarlägga vem som bär ansvaret inom regeringen vid stora företagsaffärer.

Vi föreslår en Haverikommission för Nuonaffären för att bringa klarhet i vad som ledde till den svenska statens sämsta affär i modern tid, och avsätter för detta syfte 4 miljoner kronor år 2014.

En aktiv FN-politik

Sveriges anseende i FN hotar att undergrävas genom regeringens svaga engagemang i FN. I budgetpropositionen för 2012 skrev regeringen att ”Sverige kandiderar till säkerhetsrådet för perioden 2017–2018”. En kampanj i detta syfte har emellertid inte genomförts under de gångna två åren. Om en svensk kandidatur till FN:s säkerhetsråd ska ha någon möjlighet att lyckas måste regeringen arbeta för att samla stöd för Sverige. Socialdemokraterna vill att Sverige ska driva en aktiv FN-politik. Ett sätt är att aktivt driva kampanjen för en plats i säkerhetsrådet.

Vi anslår 2 miljoner kronor under 2014 till kampanjkostnader för en svensk kandidatur till FN:s säkerhetsråd.

Fel! Okänt namn på

9. Kommunsektorn

Regeringens har misslyckats med jobben. Det försämrar kommunernas skatteintäkter. Till detta kommer försämringarna av våra gemensamma försäkringar. Regeringens förändringar har inneburit att tiotusentals arbetslösa nu istället får klara sitt uppehälle genom försörjningsstöd. Nästan hälften av de som tar emot ekonomiskt bistånd (tidigare försörjningsstöd) gör det på grund av arbetslöshet.²¹ Dessutom ökar trycket på försörjningsstödet på grund av försämringarna av sjukförsäkringen.

Sveriges landsting och kommuner står inför stora strukturella utmaningar. Demografin är ofördelaktig och ställer allt högre krav på välfärden. Det är uppenbart att fortsatta skattesänkningar inte är lösningen. Den förda politiken också har inneburit en övervältring av kostnader från staten till kommunerna. Resurser som skulle kunnat gå till skola, vård och omsorg har behövts för att ersätta dem som drabbats av regeringens misslyckade jobbpolitik.

I sin senast publicerade Ekonomirapport²² förutspår SKL att det kommer att krävas såväl ökade statsanslag som en skattehöjning – särskilt på landstingssidan – för att ekonomin ska vara i balans de kommande åren. Till detta ska läggas att de genomsnittliga sammantagna primär- och landstingskommunala skatterna redan höjts under de borgerliga regeringsåren. Sedan 2006 har skatten höjts för invånarna i tre av fyra kommuner. Ser man till befolkningen är det sex av tio som har fått höjd kommunalskatt sedan 2006. En tiondel av kommunerna, eller var fjärde svensk, har däremot fått sänkt skatt sedan 2006.²³

Figur 37: Kommunal- och landstingskatternas utveckling

Förändring från 2006 till 2013	Antal kommuner	Andel av befolkningen i riket
Höjd skatt	218	62 procent
Sänkt skatt	33	26 procent
Oförändrad	39	12 procent

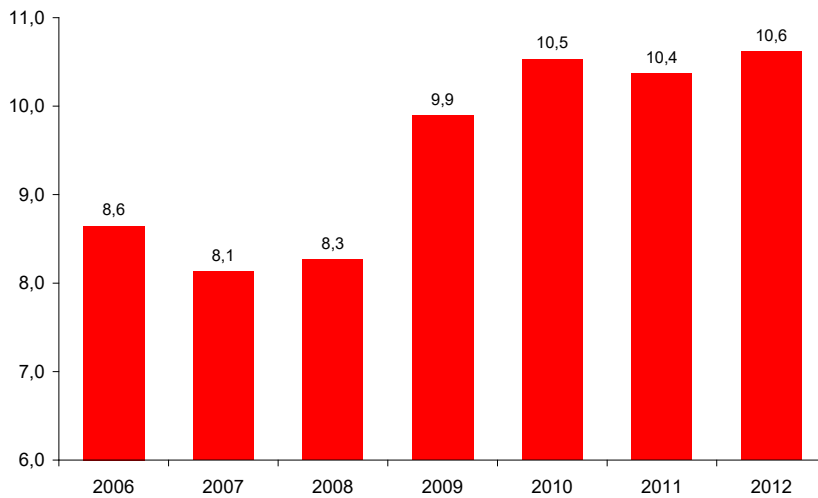
Källa: SCB.

Undersökningen visar också på ett land där skillnaderna i skatt blir allt större. För befolkningen utanför huvudstadsregionen har kommunalskatten höjts för åtta av tio invånare. Bara var tjugonde svensk utanför Stockholms län har fått sänkt skatt. Skillnaderna mellan kommunerna med högst och lägst skatt har också ökat och är idag hela 5,63 kronor per intjänad hundralapp.

²¹ Socialstyrelsens statistikdatabas, december 2012, inkluderar arbetslösa samt ofrivilligt deltidarbetslösa som inte når upp till riksnormen och därmed måste söka ekonomiskt bistånd.

²² April 2013.

²³ SCB.

Figur 38: Utbetalt ekonomiskt bistånd exklusive introduktionsersättning*Miljarder kronor, fasta priser*

Källa: Socialstyrelsen.

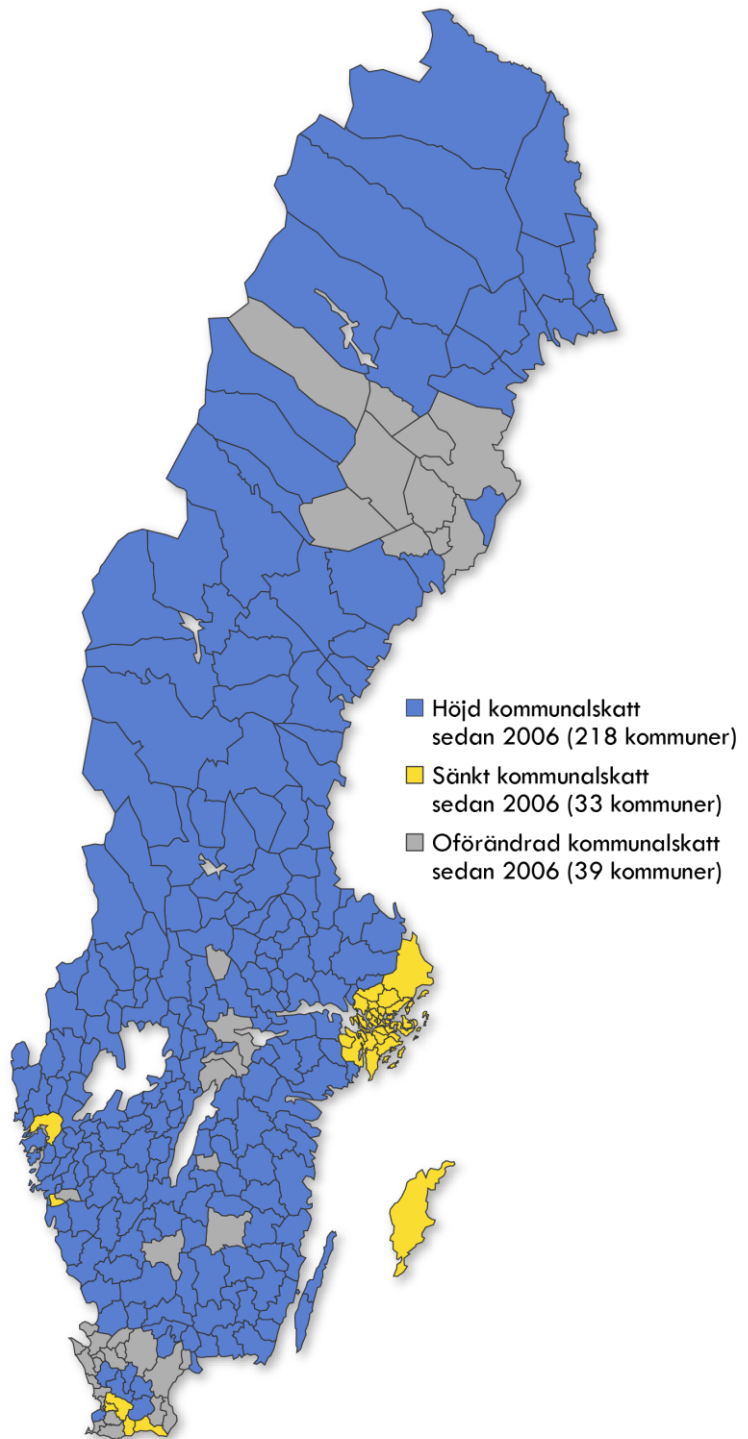
Det här är ingen utveckling som bara pågått under de värsta krisåren. Enligt SCB fick ungefär halva befolkningen höjd kommunalskatt även i år. I det nya kommunala skatteutjämningsystemet beslutade också regeringen om en riktad bonusmiljard till ett tiotal höginkomstkommuner, huvudsakligen moderatstyrda, och ett moderatstyrt landsting. Orsaken var att dessa inte skulle behöva bidra så mycket till fattigare kommuner.

Vår politik är bra för hela landet, inte minst för storstadsregionerna. Av våra satsningar på jobb, skola, utbildning och bostäder skulle till exempel Stockholms stad – utifrån sin andel av berörda populationer – erhålla ungefär 1 miljard kronor. Stockholm, Göteborg och Malmö kommer också på att få en betydande del av våra investeringar för näringsliv, strategisk samverkan och forskning.

Det är skillnad på skatt och skatt. När kommunalskatten ökar minskar progressiviteten i det svenska skattesystemet. Att regeringen från statligt håll sänker skatten, och sedan får kommunerna höja skatten, innebär på ett sätt att man ger med ena handen och tar med den andra.

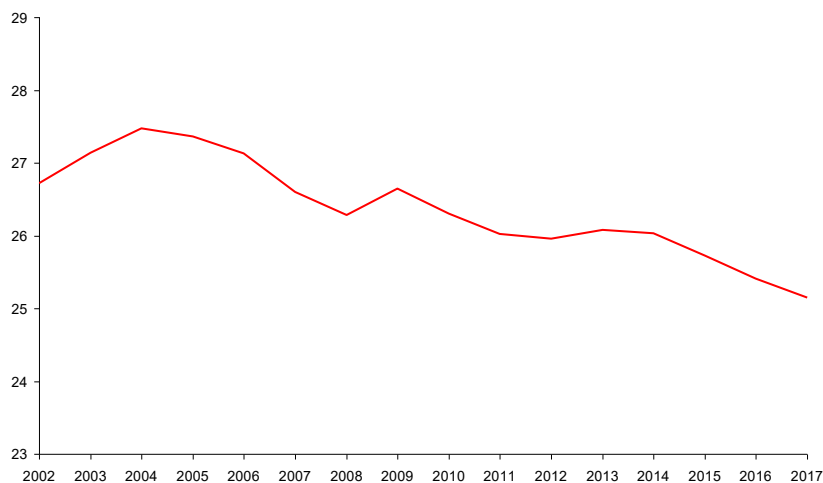
Den främsta anledningen till trycket på höjda kommunalskatter är jobbmisslyckandet. Att sänka arbetslösheten och höja sysselsättningsgraden är det främsta sättet att trygga välfärden. Nu ser vi hur regeringen övervältrar kostnaderna för sitt jobbmisslyckande på någon annan – främst kommunerna.

Fel! Okänt namn på

Figur 39: Andel av sysselsatta, sysselsatta i den kommunfinansierade sektorn

Procent av befolkningen.

Källa: Budgetproposition 2014.

När villkoren för såväl arbetslöshetsförsäkring som sjukförsäkring försämrats samtidigt som arbetslöshetstalen och sjukskrivningstalen ökar, så ökar trycket på försörjningsstödet, som kommunerna står för. 40–50 procent av dem som får försörjningsstöd får detta på grund av de är arbetslösa och saknar ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.²⁴

Kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd har ökat kraftigt sedan 2006.²⁵ Kostnaderna för ekonomiskt bistånd (exklusive introduktionsersättning) har ökat med ungefär tre miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med en tredjedel. Antalet som får försörjningsstöd, mätt i helårsekvivalenter, har ökat med en fjärdedel – från 80 000 helårsekvivalenter 2006 till 100 000 år 2012.²⁶

I vår budgetmotion för 2014 lägger vi fram flera förslag om efterfrågestimulanser – bland annat att stärka försäkringsskyddet för dem som jobbar. Bättre försäkringar innebär ett minskat behov av ekonomiskt bistånd, vilket stärker kommunernas ekonomi. På samma sätt minskar en mer aktiv arbetsmarknadspolitik trycket på den kommunala ekonomin.

²⁴ Se gärna Akademikerförbundet SSR:s rapport s. 6
<http://www.akademssr.se/getfile/1676/F-stöd-rapport2.pdf>.

²⁵ Socialstyrelsens årliga rapporter.

²⁶ SCB.

Fel! Okänt namn

Ett rättvisare utjämningsystem för kommunsektorn

Regeringen föreslår förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting. I huvudsak följer man det eniga förslag som den parlamentariska utredningen Utjämningskommittén 08 lämnade till regeringen i SOU 2011:39. Regeringen avviker emellertid från utredningen vad avser förändringar i inkomstutjämnningen. Det medför att 961 miljoner kronor i huvudsak omfördelas till ett tiotal moderatstyrda höginkomstkommuner. Denna moderatbonus är orimlig.

Vi föreslår att de 961 miljoner kronor som regeringen för till välbärgade kommuner i stället fördelas till alla kommuner och landsting inom ramen för utjämningsystemet.

Insatser i budgetmotionen som påverkar kommunsektorn

I budgeten presenteras reformer för jobb och utbildning. Flera av reformerna kanaliseras via kommunerna som riktade statsbidrag. Detta gäller investeringarna i mindre klasser i skolan, investeringen i fler specialpedagoger och stimulansen till barnomsorg på obekvämt arbetstid. Kommunsektorn får också ett tillskott i jobb räknat genom extratjänster och yrkesintroduktionsjobb inom ramen för 90-dagarsgarantin.

Konsoliderad offentlig sektor

I denna motion föreslås förändringar på såväl skatte- som utgiftssidan som påverkar intäkterna eller utgifterna för kommunsektorn. Det gäller till exempel vårt förslag att förbättra arbetslöshetsförsäkringen.

Våra förslag om förändrade skatter eller transfereringssystemet är utformade så att de genomförs neutralt för kommunsektorn. Det sker genom att full justering genomförs i det kommunala utjämningsystemet, både för reformer som leder till ökade och minskade utgifter eller intäkter. Undantaget är att minskade socialbidragsutgifter till följd av bättre försäkringar och fler insatser för jobb inte beaktas alls. Vi följer finansieringsprincipen. I våra förslagstabeller redovisas nettokostnaden för den konsoliderade offentliga sektorn (KOS).

10. Finansiering

Vi delar inte regeringens syn på reformutrymmet, då denna bedömning inte är förenlig med överskottsmålet. Vi bedömer att utrymmet är lägre än regeringen. Finansieringen av våra reformer, utöver reformutrymmet, bygger på en kombination av förändrade skatter och besparingar. Den främsta finansieringen är att några kostsamma och ineffektiva skatteundantag avskaffas.

Skatter

Svenska hushåll ska ha stabila planeringsförutsättningar. Skatter kan bara sänkas i den takt ekonomin tillåter. Det är en riskabel strategi att låna till stora ofinansierade skattesänkningar. Sverige tjänar på att ha ett skattesystem som är logiskt utan alltför stora undantag. Vi väljer att fokusera på att framförallt avskaffa två mycket ineffektiva undantag, därmed får vi ett ekonomiskt utrymme att genomföra väsentligt mer effektiva reformer.

Skatt ska betalas efter bärkraft. Valfärd ska fördelas efter behov. Den som har högre inkomster ska bidra med mer än den som har lägre. Men alla ska få del av välfärden oavsett inkomst. Detta minskar klyftorna. Vi vill höja skatten för dem som tjänar allra mest och sänka den för pensionärer. Vi är skeptiska till att använda skattesystemet för att styra människors och företags beteende. Ett undantag är miljöområdet där det kan vara klokt att använda skatterna för att styra beteenden.

Nej till ofinansierade inkomstskattesänkningar

Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna ska visa ett överskott på en procent av BNP över en konjunkturcykel. Det betyder att konjunkturedgångar kan mötas med mer expansiv politik – så länge som finanspolitiken stramas åt när konjunkturen stärks. Över tid ska underskott och överskott ligga på en nivå som är förenlig med målet. Regeringen uppger att den står fast vid överskottsmålet – och har förbundit sig att följa det under hela nästa mandatperiod. Vår hållning är att regler ska efterlevas. En förändring av överskottsmålet bör utredas i god ordning och annonseras i god tid i förväg – inte genomföras i det tysta.

Med regeringens förslag i budgetpropositionen nås inte överskottsmålet. Det visar regeringens egna indikatorer. Även expertmyndigheterna – Finanspolitiska rådet, Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket – är överens om detta. Orsaken till att regeringen inte lever upp till det finanspolitiska ramverket är att man föreslår mycket stora ofinansierade skattesänkningar. Det är en viktig anledning till att säga nej till de stora inkomstskattesänkningar som regeringen föreslår i budgetpropositionen.

Vi är också kritiska till att regeringen skapat en klyfta i beskattningen mellan löntagare och andra. Det femte jobbskatteavdraget vidgar denna klyfta. Vi

Fel! Okänt namn på

anser att detta är fel väg att gå. Regeringens förslag om höjd skiktgräns i den statliga inkomstskatten innebär att hela svenska folket sätts i skuld för att de som tjänar bäst ska få sänkt skatt. Det är en olycklig fördelningspolitik, och en ineffektiv konjunkturpolitik.

Det femte jobbskatteavdraget motiveras från regeringens sida huvudsakligen med behovet av konsumtionsstimulanser. Då är det ineffektivt att undanhålla skattereduktionen från de mer konsumtionsbenägna grupper som inte får del av skattereduktionen idag.

Regeringen väljer att sänka den särskilda inkomstskatten för utomlands bosatta. Denna skattesänkning skapar inga jobb i Sverige.

Vi säger nej till regeringens förslag om ett femte jobbskatteavdrag. Detta stärker de offentliga finanserna år 2014 med 12 miljarder kronor.

Vi säger nej till regeringens förslag om höjd nedre skiktgräns i den statliga inkomstskatten. Detta stärker de offentliga finanserna med 3 miljarder kronor år 2014.

Vi säger nej till regeringens förslag om sänkt särskild inkomstskatt för utomlands bosatta. Detta stärker de offentliga finanserna med 300 miljoner kronor år 2014.

Avskaffa ineffektiva skatteundantag

Avskaffa nedsättning av socialavgifter för unga som redan har ett jobb

Den borgerliga regeringens huvudsakliga lösning på den höga ungdomsarbetslösheten har varit att halvera socialavgiften för ungdomar som redan har ett jobb. Men reformen har inte fungerat. Ungas situation på arbetsmarknaden har försämrats under de senaste åren. Arbetslösheten har stigit och sysselsättningen har inte ökat sedan 2007. Idag har Sverige en högre ungdomsarbetslöshet än de flesta jämförbara länder.

Nedsättningen av socialavgifter för unga kostar skattebetalarna omkring 14 miljarder kronor netto varje år. Nedsättningen har dömts ut av regeringens Finanspolitiska råd, som beskriver det som en dyr och ineffektiv åtgärd för att sänka ungdomsarbetslösheten. Även Institutet för arbetsmarknadspolitisk och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har uttryckt stor tveksamhet kring reformens effektivitet.

Vi kommer att ta bort nedsättningen av ungdomsarbetsgivaravgiften helt. I ett första steg avskaffar vi halva nedsättningen.

Vi avskaffar halva nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga, vilket stärker de offentliga finanserna med 7,2 miljarder kronor år 2014. I stället väljer vi att investera i jobb för unga – med ett första steg i 90-dagarsgarantin och aktiv näringspolitik.

Avskaffa nedsatt krogmoms

Den borgerliga regeringen har sänkt momsen på restauranger och catering till 12 procent. Förslaget har motiverats från regeringen som ett sätt att öka sysselsättningen. Flertalet bedömare, såsom Konjunkturinstitutet, anser dock att regeringen överskattar sysselsättningseffekten av den sänka krogmomsen. Den svaga effekten av en sänkt krogmoms beror bland annat på att jobb i andra branscher riskerar att trängas undan. Vi menar att skattesystemet bör ha relativt få undantag och särregler. Att sänka krogmomsen har gjort skattesystemet mindre likformigt samtidigt som sysselsättningseffekten sannolikt är mycket svag. Vi förslår att nedsättningen av krogmomsen avskaffas; det ekonomiska utrymmet ska användas för att genomföra väsentligt mer effektiva reformer.

Vi avskaffar nedsättningen av krogmomsen. Dessa 5,6 miljarder ger oss möjlighet att investera i mindre klasser, bättre villkor för lärare och högre kvalitet i skolan.

Nej till nedsatta egenavgifter

För att underlätta för småföretag att våga ta steget och anställa måste hela samhället vara med och dela på riskerna. Det gäller inte minst risken för att den anställda blir sjuk. Idag tvingas företagen att bära en alltför stor del av kostnaden när en anställd blir sjuk. Det är framför allt små och medelstora företag som håller tillbaka sina anställningsplaner till följd av risken att dra på sig sjuklönekostnader. Därför föreslår vi att arbetsgivarens ansvar för den andra sjuklöneveckan i sjukförsäkringen slopas. Regeringen lägger istället stort fokus på breda ofinansierade skattesänkningar, i hopp om att dessa ska leda till nya jobb. Det är en ineffektiv politik. I budgetpropositionen för 2014 fortsätter regeringen på den inslagna vägen. Egenavgifterna föreslås sänkas med en halv miljard kronor. Vi avslår den sänkningen.

Vi säger nej till förslaget om sänkta egenavgifter. Dessa 0,5 miljarder delfinansierar vårt förslag att slopa den andra sjuklöneveckan.

Nej till nystartszoner

Nystartszoner innebär att företag betalar lägre arbetsgivaravgift om en tillräckligt stor andel av personalen bor i ett visst område. Nystartszoner är en ineffektiv politisk reform som kan leda till en mer skiktad och segregerad arbetsmarknad. Utvärderingar från andra länder kan inte urskilja att liknande förslag genererat nya jobb – eller bara lett till omflyttning av jobb. Konkurrensen snedvrids mellan företag inom och utom zonen. Rörligheten på arbetsmarknaden riskerar att försämrats när skattereduktionen är avhängig av att personalen inte byter jobb.

Vi säger nej till regeringens förslag nystartszoner, vilket stärker de offentliga finanserna med 80 miljoner kronor år 2014.

Fel! Okänt namn

Rättvisare skatter

Höjd skatt för miljonärer – sänkt skatt för pensionärer

Jobbskatteavdraget infördes med motiveringen att det skulle öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Så har inte blivit fallet. Arbetslösheten är påtagligt högre idag än för sex år sedan. Jobbskatteavdraget har emellertid inneburit sänkt skatt för dem som har jobb. Vi föreslår att jobbskatteavdraget ska kvarstå fullt ut för löntagare med en lön upp till 60 000 kronor/månaden.

Jobbskatteavdraget avskaffas däremot för dem som tjänar allra bäst. Vi tar bort jobbskatteavdraget steg för steg så att det är helt borta vid miljoninkomster. Avtrappningen görs med 3,3 procent från 60 000 kronor i månaden. Det betyder att den som har en månadsinkomst med 60 000 kronor eller mindre får en oförändrad skatt, den som tjänar 75 000 kronor får en höjd skatt med ungefär 500 kronor i månaden och vid en månadsinkomst om 116 000 kronor får man inget jobbskatteavdrag. Denna skattehöjning i sig stärker offentliga finanser med 1,3 miljarder kronor – vilka används för att sänka skatten för pensionärer.

Vi vill att pension ska beskattas som lön. Vi är kritiska till att regeringen skapat en klyfta i beskattningen mellan löntagare och pensionärer. Regeringens förslag i budgetpropositionen för 2014 om en skattesänkning för pensionärer må vara ett steg i rätt riktning. Men den undandrar inte regeringen från ansvaret för att ha infört den skillnad i beskattning som nu etablerats.

Vårt långsiktiga mål är att skatteklyftan ska slutas genom att skatten för pensionärer sänks. Vi föreslår att skatten för pensionärer nästa år ska sänkas med ett större belopp än i regeringens alternativ. Vårt förslag innebär att en garantipensionär får cirka 150 kronor i månaden i sänkt skatt nästa år.

Vi genomför en skatteväxling där skatten för miljoninkomster höjs – och skatten för pensionärer sänks. Skatteväxlingen omsluter 1,3 miljarder och är neutral för de offentliga finanserna.

Avskaffat avdrag för gåvor

Den borgerliga regeringen har infört ett skatteavdrag för de som skänker pengar till vissa ideella organisationer. Systemet med avdrag gör skattesystemet krångligt. Det är dessutom inte rimligt att staten ska subventionera enskilda individers gåvor till ideella organisationer.

Förslaget stärker de offentliga finanserna med 300 miljoner kronor.

Avskaffat avdrag för förvaltningsavgifter

De privatpersoner som haft förvaltningsutgifter över 1 000 kronor på ett år får göra avdrag för detta. Exempel på förvaltningsutgifter som berättigar till avdrag är följande: aviseringsavgift, depåavgift samt utgift för inkassering. Däremot är det inte tillåtet att göra avdrag för förvaltningsavgifter som man som fondsparare årligen betalar till sitt/sina fondbolag, eller förvaltningsavgifter som betalas för pensions- eller kapitalförsäkring, eftersom dessa anses

som försäkringsföretagets utgifter. Vi anser inte att det är prioriterat att de privatpersoner som har stora utgifter för kapitalförvaltning ska beviljas avdrag för detta, och föreslår därför att avdraget avskaffas.

Förslaget stärker de offentliga finanserna med 150 miljoner kronor.

RUT-avdraget behålls – med halverat tak

Vi föreslår att RUT-avdraget kvarstår. Skattereduktion ska dock begränsas till 25 000 kronor per år. Det innebär att taket för köp ska vara 50 000 kronor per år, att jämföra med idag där taket är 100 000 kronor per år. Med ett halverat tak riktas avdraget mer till vanliga barnfamiljers och pensionärers behov av hushållsservice. ROT-avdraget behålls. Det är en väletablerad skattereduktion. Idag är ROT en stimulans för efterfrågan i byggsektorn. Taket kvarstår på dagens nivå om 100 000 kronor för ett vanligt hushåll.

Förslaget att halvera taket i RUT stärker de offentliga finanserna med 100 miljoner kronor.

Nej till läx-RUT

Regeringen har beslutat att privatundervisning ska skattesubventioneras genom RUT-avdraget. Vi anser inte att verksamhet som i huvudsak är privatundervisning i hemmet ska omfattas av skattereduktionen. Individuell undervisning i hemmet av kvalificerad personal är inte kostnadseffektivt och bör inte betalas av staten. Vi anser att alla barn ska erbjudas läxhjälp.

Förslaget stärker de offentliga finanserna med 15 miljoner kronor.

Punktskatter, miljöskatter m.m.

Flera miljöstyrande skatter har inte höjts sedan 2006. Det är lämpligt att dessa skatter följer med den allmänna prisutvecklingen. Skatten på handelsgödsel avskaffades av den borgerliga regeringen – i strid med regeringens egna expertmyndigheters rekommendationer – och bör återinföras.

Skatt på avfall höjs från att idag vara 435 kronor till 500 kronor per ton. Förslaget ger 30 miljoner kronor.

Skatten på bekämpningsmedel höjs från att idag vara 30 kronor till 33:50 kronor per helt kilo verksam beståndsdel. Förslaget ger en ökad intäkt om 10 miljoner kronor.

Skatten på naturgrus höjs från att idag vara 13 kronor till 15 kronor per ton. Förslaget ger en ökad intäkt om 30 miljoner kronor.

Skatt på fluorerade växthusgaser. Ett av klimatberedningens förslag var att införa en skatt som stimulerar utbyte av stora kyl- och frysanläggningar och luftkonditioneringsanläggningars köldmedium från fluorerade gaser. Vi föreslår att skatten införs. Förslaget ger en ökad intäkt om 100 miljoner kronor.

Skatt på kreosot. Bekämpningsmedelsskatt införs på kreosot. Kreosot är uppsatt på EU:s lista över farliga kemikalier som ska förbjudas. Genom en skatt drivs ersättningsprodukter och ämnen fram snabbare. Förslaget ger en ökad intäkt om 120 miljoner kronor.

Fel! Okänt namn på

Skatt på handelsgödsel. Jordbruket är i dag den största källan till kväveutsläpp till haven. Det finns behov av att ha en beskattning som ger incitament till minskade utsläpp. En del av intäkterna från en återinförd skatt på handelsgödsel återförs till sektorn. Det sker dels inom ramen för landsbygdsprogrammet samt genom att vi omfördelar forskningsresurser till tillämpad forskning inom lantbruksområdet. Förslaget ger en ökad intäkt om 300 miljoner kronor.

Besparingar

Vi föreslår att några befintliga utgifter för staten avskaffas samtidigt som vi också avvisar några reformer som regeringen vill genomföra nästa år.

Vi säger nej till regeringens stimulans av LOV. Det stärker de offentliga finanserna med 100 miljoner kronor 2014.

Vi minskar regeringens satsningar på Matlandet och Skogsriket. Vi investerar 371 miljoner kronor i landsbygdsprogrammet, och genomför regeringens biogassatsning inom ramen för detta. *Detta stärker de offentliga finanserna med 59 miljoner kronor.*

Vi avvecklar insatserna inom Kulturarvslyftet, vilket finansierar vår investering i Access-jobb i kultursektorn. *Avvecklingen stärker de offentliga finanserna med 74 miljoner kronor 2014.*

Vi avvecklar supermiljöbilspremie till förmån för en statsfinansiellt neutral miljöbilspremie/registreringsavgift. *Denna avveckling stärker de offentliga finanserna med 100 miljoner kronor 2014.*

Vi säger nej till regeringens föreslagna åtgärd Urban15, och investerar dessa medel i de skolor som har tuffast förutsättningar. *Nej till Urban15 stärker de offentliga finanserna med 100 miljoner kronor 2014.*

Vi avskaffar fas 3 och investerar i extratjänster och en 90-dagarsgaranti för unga. Därmed minskar behovet av andra arbetsmarknadspolitiska insatser. *Behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser minskar med införandet av extratjänster och det första steget i 90-dagarsgarantin. Detta stärker de offentliga finanserna med 840 miljoner kronor 2014.*

APPENDIX 1 Reformers och finansiering

Reformer (offentliga finanser, mnkr)	
En aktiv näringspolitik genom strategisk samverkan	
Strategiska samverkansprogram	500
Fler och växande företag, varav	1 775
<i>Slopad sjuklönevecka</i>	1 500
<i>Övriga förslag</i>	275
Export	300
Stäng rekryteringsgapet	
90-dagarsgarantin, varav	5 120
<i>Utbildningskontraktet</i>	1 590
<i>Yrkesintroduktionsjobb och utbildningsplatser</i>	3 530
Gör arbetsförmedlingen till en matchningsspecialist	850
Extratjänster, avskaffa fas 3	1 960
Vänd utvecklingen i skolan och höj Sveriges kompetens	
Höj kunskapsresultaten i skolan, varav	2 820
<i>Mindre klasser</i>	2 000
<i>Anställ 1000 nya specialpedagoger och speciallärare</i>	500
<i>Övriga förslag</i>	320
Färdplan för läraryrket	800
Utökad skolplikt	60
Fler utbildningsplatser	335
Investera för framtiden	
Bättre infrastruktur	882
Fler bostäder	1 006
Ledarskap för klimat och miljö	400
Bättre sjukvård	2 100
Utveckla den svenska modellen	
Bättre a-kassa	3 400
Bättre sjukförsäkring	1 300
Bättre arbetsmiljö & företagshälsovård	270
Stärk barnfamiljerna	2 600
Fler jobb i hela landet – landsbygdsprogrammet	371
Ett kreativt Sverige	224
Handslag med föreningslivet	300
Statens verksamhet	106
Summa reformer	27 479

Fel! Okänt namn på

**Avvikelse från regeringens bedömning
(offentliga finanser, mdr)**

Skillnad i bedömning av reformutrymme -3,6

Summa avvikelse i bedömning av offentliga finanser -3,6

Finansiering (offentliga finanser, mnkr)

Skatter

Nej till att låna till skattesänkningar, varav 15 300

Nej till femte jobbskatteavdraget 12 000

Nej till höjd skiktgräns i statlig inkomstskatt 3 000

Nej till sänkt skatt för utlandsboende 300

Avskaffa ineffektiva skatteundantag, varav 13 310

Avskaffa nedsatt arbetsgivaravgift för unga, steg 1 7 200

Avskaffa nedsatt krogmoms 5 600

Nej till nedsättning av egenavgifter 510

Rättvisare skatter, varav 565

Höjd skatt för miljoninkomster 1 300

Sänkt skatt för pensionärer -1 300

Sänkt tak i RUT 100

Avskaffat avdrag för gåvor 300

Avskaffat avdrag för förvaltningsavgifter 150

Nej till läx-RUT 15

Punktskatter 590

Besparingar

Besparingar inom Skogsriket, Matlandet m.m. 59

Lägg ner Urban15 100

LOV-stimulans 100

Nej till kulturavlyftet 74

Avskaffande av supermiljöbilspremie 100

Nej till nystartszoner 80

Minskad volym insatser till följd av extratjänster och 90-dagarsgarantin 840

Summa finansiering 31 118

APPENDIX 2 Förslag till utgiftsramar för 2014

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

Utgiftsområde	2014
1 Rikets styrelse	+56
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	+100
3 Skatt, tull och exekution	±0
4 Rättsväsendet	+100
5 Internationell samverkan	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	±0
7 Internationellt bistånd	±0
8 Migration	±0
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	+2 000
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	+5 610
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	±0
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	+2 200
13 Integration och jämställdhet	-100
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	+13 166
15 Studiestöd	+895
16 Utbildning och universitetsforskning	+3 435
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	+584
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	+1 006
19 Regional tillväxt	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	+850
21 Energi	+50
22 Kommunikationer	+882
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	+312
24 Näringsliv	+1 010
25 Allmänna bidrag till kommuner	+260
26 Statsskuldräntor m.m.	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	±0
Summa utgiftsområden	+32 416
Minskning av anslagsbehållningar	±0
Summa utgifter	+32 416
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	+ 1 800
Kassamässig korrigering	±0
Summa	+34 216

Fel! Okänt namn på

APPENDIX 3 Beräkning av statsbudgetens inkomster 2014

Beräkning av statsbudgetens inkomster 2014

Miljoner kronor

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (S)
1100 Direkta skatter på arbete	531 338	+18 335
1111 Statlig inkomstskatt	45 459	+3 260
1115 Kommunal inkomstskatt	602 933	+2 690
1120 Allmän pensionsavgift	104 257	±0
1130 Artistskatt	6	±0
1140 Skattereduktioner	-221 318	+12 385
1200 Indirekta skatter på arbete	460 905	+12 690
1210 Arbetsgivaravgifter	470 472	+12 130
1240 Egenavgifter	14 165	+560
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-32 100	±0
1270 Särskild löneskatt	40 176	±0
1280 Nedsättningar	-32 666	±0
1290 Tjänstegruppliv	859	±0
1300 Skatt på kapital	185 336	-1 400
1310 Skatt på kapital, hushåll	34 398	±0
1320 Skatt på företagsvinster	97 260	-1 400
1330 Kupongskatt	4 449	±0
1340 Avkastningsskatt	9 937	±0
1350 Fastighetsskatt	30 947	±0
1360 Stämpelskatt	8 345	±0
1380 Arvsskatt	0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	473 390	+6 790
1410 Mervärdesskatt	352 605	+5 600
1420 Skatt på alkohol och tobak	24 683	±0
1430 Energiskatt	41 613	±0
1440 Koldioxidskatt	24 113	±0
1450 Övriga skatter på energi och miljö	6 060	+590
1470 Skatt på vägtrafik	17 018	+600
1480 Övriga skatter	7 300	±0
1500 Skatt på import	5 185	±0
1600 Restförda och övriga skatter	5 599	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	-7 819	±0

Fel! Okänt namn på

Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	1 653 934	+36 415
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-832 257	-2 690
Statens skatteintäkter (periodiserat)	821 677	+33 725
1900 Periodiseringar	-9 865	±0
1000 Statens skatteinkomster	811 812	+33 725
Övriga inkomster (kassamässigt)	12 407	±0
2000 Inkomster av statens verksamhet	49 114	±0
3000 Inkomster av försäld egendom	15 000	±0
4000 Återbetalning av lån	1 053	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	10 254	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	12 406	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-75 419	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	824 219	+33 725

Stockholm den 2 oktober

Mikael Damberg (S)

Berit Högman (S)

Hans Hoff (S)

Björn von Sydow (S)

Jennie Nilsson (S)

Veronica Palm (S)

Peter Hultqvist (S)

Lena Hallengren (S)

Ibrahim Baylan (S)

Matilda Ernkrans (S)

Ylva Johansson (S)

Agneta Gille (S)

Eva Sonidsson (S)

Fredrik Olovsson (S)

Morgan Johansson (S)

Urban Ahlin (S)

Tomas Eneroth (S)

Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S)

Anders Ygeman (S)

Leif Jakobsson (S)

Marie Granlund (S)